

**Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου
Σχολή Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών
Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σχέσεων**

**Διδρυματικό Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών
Σπουδών (ΔΔΠΜΣ)
«Τοπική και Περιφερειακή Ανάπτυξη και Αυτοδιοίκηση»**

**Παροχή υπηρεσιών κοινωνικής ένταξης σε ενήλικες
πολίτες τρίτων χωρών. Μια μελέτη περίπτωσης ενός
κέντρου ένταξης μεταναστών**

Κωνσταντίνος Γεωργιόπουλος

Κόρινθος, Νοέμβριος 2022

**University of Peloponnese
Faculty of Social and Political Sciences
Department of Political Studies and International Relations**

**Inter-Institutional Inter-Departmental Master Program in
« Local and Regional Development and Self-Government »**

**Provision of social integration services to adult
citizens of third countries. A case study of a migrant
integration center**

Konstantinos Georgiopoulos

Corinth, November 2022

Υπεύθυνη Δήλωση

Με την παρούσα δήλωση:

1. Δηλώνω ρητά και ανεπιφύλακτα ότι η διπλωματική εργασία που σας καταθέτω αποτελεί προϊόν δικής μου πνευματικής προσπάθειας, δεν παραβιάζει τα δικαιώματα τρίτων μερών και ακολουθεί τα διεθνώς αναγνωρισμένα πρότυπα επιστημονικής συγγραφής, τηρώντας πιστά την ακαδημαϊκή δεοντολογία.

2. Οι απόψεις που εκφράζονται αποτελούν αποκλειστικά ευθύνη του/ης συγγραφέα/ως και ο/η επιβλέπων/ουσα, οι εξεταστές, το Τμήμα και το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου δεν υιοθετούν κατ' ανάγκη τις εκφραζόμενες απόψεις ούτε φέρουν οποιαδήποτε ευθύνη για τυχόν λάθη και παραλείψεις.

Ο/Η δηλών/ούσα

.....

(Υπογραφή)

Ευχαριστίες

Με τις ακόλουθες γραμμές, επ' αφορμής της συγγραφής της διπλωματικής μου εργασίας στη σχολή κοινωνικών και πολιτικών επιστημών του πανεπιστημίου Πελοποννήσου, στο διδρυματικό και διατμηματικό μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών με τίτλο τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη και αυτοδιοίκηση θα ήθελα να ευχαριστήσω με τις πιο ειλικρινείς και βαθιές ευχαριστίες μου τον επιβλέποντα καθηγητή αυτής, Σωκράτη Κονιόρδο για την απλόχερη, αμέριστη και συνεχή βοήθεια και καθοδήγηση που μου προσέφερε.

Δράττομαι επίσης της ευκαιρίας να ευχαριστήσω τόσο το ακαδημαϊκό όσο και το διοικητικό προσωπικό της σχολής για την ανεμπόδιστη και επιτυχή επικοινωνία μας που αποτέλεσε βασικό παράγοντα για την επιτυχή ολοκλήρωση των σπουδών μου και για τις γνώσεις που μου πρόσφεραν καθώς επίσης και τους συμφοιτητές μου.

Ακόμη θα ήθελα να ευχαριστήσω για την συμμετοχή τους στο ερευνητικό μέρος της εργασίας μου, όλους τους συναδέλφους μου για την άμεση και άψογη συνεργασία και στήριξη καθώς και τον προϊστάμενο του τμήματος μου για την αμέριστη στήριξη και ανατροφοδότηση.

Τέλος , θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένεια μου για την αμέριστη ηθική υποστήριξη και βοήθεια τους κατά το υπέροχο αυτό ακαδημαϊκό μου ταξίδι.

Παροχή υπηρεσιών κοινωνικής ένταξης σε ενήλικες πολίτες τρίτων χωρών. Μια μελέτη περίπτωσης ενός κέντρου ένταξης μεταναστών

Σημαντικοί Όροι: μετανάστευση, πρόσφυγες, κοινωνική ένταξη, Κέντρα Ένταξης Μεταναστών

Περίληψη

Η μετανάστευση συνιστά διαχρονικό φαινόμενο το οποίο αλλάζει μορφές, αιτίες και επιπτώσεις. Η Ελλάδα τις τελευταίες δεκαετίες αρχικά με το τέλος του Ψυχρού Πολέμου και ακόμη περισσότερο μετά την Αραβική Άνοιξη και τις συνεχείς συγκρούσεις στη Μέση Ανατολή κατέστη χώρα υποδοχής πολλών χιλιάδων μεταναστών και προσφύγων. Αναντίρρητα, οποιαδήποτε φιλελεύθερη χώρα οφείλει να έχει μεριμνήσει για πολιτικές επιμόρφωσης και ένταξης των μεταναστών, ειδικά αυτών που έχουν διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο στην κοινωνία τους. Η αθρόα προσέλευση μεταναστών από τις περιοχές που αναφέρθηκαν ανωτέρω βρήκε την Ελλάδα αρκετά απροετοίμαστη σε ότι αφορά τις πολιτικές ένταξης. Σε μια προσπάθεια να διαχειριστεί τον τομέα αυτό ιδρύθηκαν τα Κέντρα Ένταξης Μεταναστών στα οποία απευθύνονται οι μετανάστες για ενημέρωση, επιμόρφωση και άλλες υπηρεσίες που θα συνδράμουν στην ομαλή ένταξη τους στην ελληνική κοινωνία. Ωστόσο, η αποτελεσματικότητα των Κέντρων αυτών έχει αμφισβητηθεί, όπως, προκύπτει και από τις απόψεις που έχουν εκφράσει εργαζόμενοι σε ένα από αυτά τα Κέντρα.

Provision of social integration services to adult citizens of third countries. A case study of a migrant integration center

Keywords: immigration, refugees, integration, Immigrant Integration Centers

Abstract

Migration is a perennial phenomenon that changes forms, causes and effects. In recent decades, initially with the end of the Cold War and even more so after the Arab Spring and the constant conflicts in the Middle East, Greece has become a host country for many thousands of immigrants and refugees. Undeniably, any liberal country must apply policies that have as a target the education and integration of immigrants, especially those who have a different cultural background in their society. The cumulative arrival of immigrants from the regions mentioned above found Greece quite unprepared in terms of integration policies. In an effort to manage this sector, Immigrant Integration Centers were established to which immigrants turn for information, training and other services that will help in their smooth integration into Greek society. However, the role of these Centers has been disputed, as it emerges from views expressed by workers sampled in one of these Centers.

Πίνακας περιεχομένων

Υπεύθυνη Δήλωση.....	
Ευχαριστίες.....	
Περίληψη.....	
Abstract.....	
Εισαγωγή.....	1
1. Η μετανάστευση ως φαινόμενο.....	3
1.1 Εννοιολογικές οριοθετήσεις.....	4
1.1.1 Μετανάστευση.....	4
1.1.2 Μετανάστης.....	6
1.1.3 Πρόσφυγας.....	7
1.1.4 Αιτούντες διεθνούς προστασίας.....	9
1.1.5 Άδεια διαμονής.....	10
1.2 Αιτίες μετανάστευσης.....	10
2. Η μετανάστευση και μεταναστευτική πολιτική στην Ελλάδα.....	12
2.1 Η Μεταναστευτική Κρίση του 2015.....	12
2.2 Ορισμός μεταναστευτικής πολιτικής.....	15
2.3 Η Ελλάδα και το φαινόμενο της μετανάστευσης διαχρονικά.....	16
2.4 Η τρέχουσα ελληνική μεταναστευτική πολιτική.....	19
2.5 Οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες κατά την ένταξη τους στην ελληνική κοινωνία.....	20
2.6 Μετανάστες κατά την οικονομική κρίση.....	24
3. Ένταξη των μεταναστών.....	25
3.1 Ελληνικές πολιτικές ένταξης.....	25
3.2 Πολιτικές ένταξης σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης.....	33
4. Μελέτη περίπτωσης.....	37

4.1	Ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα	37
4.2	Απόφαση ένταξης.....	38
4.3	Οργάνωση και λειτουργία του κέντρου ένταξης μεταναστών.....	38
5.	Έρευνα.....	40
5.1	Μεθοδολογία έρευνας.....	40
5.2	Σκοπός και στόχοι της έρευνας.....	42
5.3	Ερευνητικά ερωτήματα	44
5.4	Η διαδικασία των συνεντεύξεων.....	44
5.5	Ανάλυση ερευνητικών δεδομένων	45
	Συμπέρασμα.....	55
	Βιβλιογραφία	59
	Ελληνική.....	59
	Ξένη.....	61
	Παράρτημα	63
	Α. Ερωτήσεις συνέντευξης	63
	Β. Συνεντεύξεις	63
	Συνέντευξη Β.	63
	Συνέντευξη Δ.....	70
	Συνέντευξη Ε.....	76
	Συνέντευξη Ι.....	80
	Συνέντευξη Κ.	84
	Συνέντευξη Μ.....	88

Εισαγωγή

Η μετανάστευση συνιστά ένα διαχρονικό φαινόμενο το οποίο, ωστόσο ανάλογα την περίοδο που λαμβάνει χώρα αλλάζει μορφή και μέσα. Η Ελλάδα, τις τελευταίες δεκαετίες, εκτός από χώρα εξαγωγής μεταναστών έχει καταστεί και χώρα εισαγωγής πλήθους μεταναστών και προσφύγων, τόσο τη δεκαετία του '90, αλλά και πολύ πρόσφατα με την κρίση του 2015. Το ποικίλο και διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο των εισερχομένων και ο πολύ μεγάλος αριθμός τους, ανάγκασε την Ελλάδα να υιοθετήσει πολιτικές και πρακτικές ομαλότερης ένταξης των ατόμων αυτών στην ελληνική κοινωνία.

Η παρούσα εργασία επικεντρώνεται στην παροχή υπηρεσιών κοινωνικής ένταξης σε ενήλικες πολίτες τρίτων χωρών και περιλαμβάνει και ερευνητικό μέρος που αφορά τη δραστηριότητα συγκεκριμένου Κέντρου Ένταξης Μεταναστών. Αναλυτικότερα, αρχικά παρατίθεται το θεωρητικό πλαίσιο που αφορά γενικότερα το φαινόμενο της μετανάστευσης και της ένταξης με γνώμονα, κυριότερα, το πως το φαινόμενο εκδηλώνεται στην Ελλάδα.

Το πρώτο κεφάλαιο αναφέρεται στη μετανάστευση ως φαινόμενο εξηγώντας το πλαίσιο που έχει λάβει στις δυτικές χώρες και το πώς μεταβλήθηκε σε ένα φαινόμενο το οποίο περιλαμβάνει μία μαζική μετακίνηση ενός μεγάλου όγκου πληθυσμού ο οποίος έχει ως βασικό γνώμονα τις μετακινήσεις για οικονομικούς λόγους και για καλύτερες συνθήκες διαβίωσης. Πρόκειται για ένα φαινόμενο πολυσύνθετο στο οποίο συμπλέκονται αρκετές έννοιες οι οποίες συχνά συγχέονται. Για το λόγο αυτό θεωρήθηκε σκόπιμο να αναλυθούν επιστάμενα βασικές έννοιες όπως αυτή της μετανάστευσης, του μετανάστη, του πρόσφυγα, του αιτούντα άσυλο και η άδεια διαμονής. Η επαρκής αξιολόγηση ενός φαινομένου και η σύνδεση του με την Ελλάδα χρειάστηκε οπωσδήποτε την ανάλυση των αιτιών που προκαλεί αυτό το φαινόμενο και για αυτό το λόγο αφιερώνεται ενότητα σχετικά με τις γενικότερες αιτίες μετανάστευσης και τις ειδικότερες που αφορούν την Ελλάδα.

Αναλυτικότερη περιγραφή, ωστόσο, της μετανάστευσης που αφορά την Ελλάδα και τη μεταναστευτική πολιτική που αυτή ακολουθεί, λαμβάνει χώρα στο δεύτερο κεφάλαιο όπου υπάρχει μία εκτεταμένη αναφορά στη μεταναστευτική κρίση του 2015 και παρατίθεται ο ορισμός της μεταναστευτικής πολιτικής όπως αυτή γίνεται

αντιληπτή από την Ελλάδα. Για να γίνει κατανοητή η πολιτική, ακριβώς αυτή, που έχει επιβληθεί καθίσταται απαραίτητο να αναλυθεί ο τρόπος με τον οποίο η μετανάστευση έχει επηρεάσει την Ελλάδα διαχρονικά και πως η χώρα κατέληξε στην τρέχουσα μεταναστευτική πολιτική. Ωστόσο είναι ξεκάθαρο ότι παρά τις πολιτικές που απαιτούνται οι μετανάστες εξακολουθούν να αποτελούν σημαντικές προκλήσεις προκειμένου να ενταχθούν στην κοινωνία

Αυτός είναι και ο βασικός λόγος δημιουργίας των Κέντρων Ένταξης Μεταναστών. Άλλωστε η οικονομική κρίση που διήλθε η χώρα τη δεκαετία 2010-2020 έθεσε μεγαλύτερες προκλήσεις τόσο στους μετανάστες όσο και στη χώρα η οποία προσπαθεί να εφαρμόσει αποτελεσματικές μεθόδους πολιτικής ένταξης. Ακολούθως, αναλύονται οι γενικές πολιτικές ένταξης διαχρονικά και κυριότερα την τελευταία δεκαετία και μετά την κρίση του 2015 τόσο σε κεντρικό επίπεδο όσο και σε τοπικό αυτοδιοικητικό επίπεδο.

Το τελευταίο κεφάλαιο είναι ερευνητικό και αφορά στη ανάλυση του γενικότερου πλαισίου λειτουργίας ενός κέντρου ένταξης μεταναστών σε μεγάλο δήμο της Ελλάδας. Αναλύονται τα αποτελέσματα της έρευνας που προέκυψαν με τη μέθοδο των συνεντεύξεων σε εργαζομένους του Κέντρου Ένταξης Μεταναστών και το γενικό ερώτημα είναι αν οι στόχοι του απέχουν από την πραγματικότητα ή όχι, απάντηση όπου θα διαφανεί στη συνέχεια.

1. Η μετανάστευση ως φαινόμενο

Η μετανάστευση συνιστά ένα, κατά κύριο λόγο, κοινωνικό φαινόμενο το οποίο γνωρίζει διαφοροποίηση από κοινωνία σε κοινωνία, καθώς επίσης, και από χρονική περίοδο σε χρονική περίοδο και επηρεάζει άμεσα τη στάση του πληθυσμού έναντι των μεταναστών.

Στις δυτικές κοινωνίες η μετανάστευση συνιστούσε μία συνήθη μετακίνηση του πληθυσμού στο εσωτερικό της χώρας ή σε κάποιο άλλο σημείο του κόσμου έτσι ώστε οι μετανάστες να αναζητήσουν καλύτερη τύχη και καλύτερες ευκαιρίες εργασίας και διαβίωσης. Γενικότερα, συνιστούσε μία φυσιολογική έκφανση της ανθρώπινης φύσης η οποία επιδίωκε να βρει το καινούργιο. Το κοινωνικοοικονομικό σύστημα νομιμοποίησε αυτή την ανάγκη αφού πλήρωνε και την δυνατότητα να βρεθούν τα απαραίτητα εργατικά χέρια έτσι ώστε να μειωθεί το κόστος παραγωγής. Εν γένει συνιστούσε η μετανάστευση τρόπο εξυπηρέτησης των κοινωνικών, ιδεολογικών και οικονομικών αναγκών που δημιουργήθηκαν κατά την ανάδυση των πρώτων βιομηχανικών κοινωνιών αφού συνέβαλαν στην αύξηση του κέρδους καθώς και στη μείωση του κόστους παραγωγής.

Στην τρέχουσα μορφή της, δηλαδή η μαζική μετακίνηση μεγάλου όγκου πληθυσμού ο οποίος μετακινείται για οικονομικούς λόγους και για καλύτερες συνθήκες διαβίωσης η μετανάστευση συνιστά απότοκο το δομικών κοινωνικών συνθηκών που βρίσκονται σε άμεση συνάφεια με την κατανομή των αγαθών η οποία είναι άνιση σε παγκόσμιο επίπεδο. Ο πλούτος έχει συγκεντρωθεί σε μερικές χώρες του δυτικού κόσμου και αρκετές χώρες της Αφρικής, της Ασίας αλλά και της Λατινικής Αμερικής, μαστίζονται από την υπανάπτυξη και την υπερεκμετάλλευση των πόρων τους από τις μεγαλύτερες χώρες οδηγώντας τους πολίτες τους σε ακραία φτώχεια. Επίσης, σημαντικά συνέβαλε στο φαινόμενο ο τρόπος που έχουνε παγκοσμιοποιηθεί οι διεθνείς σχέσεις και επαφές. Ο 20^{ος} αιώνας αδιαμφισβήτητα υπήρξε ο αιώνας της μετανάστευσης δεδομένου ότι κατά τη διάρκεια του έλαβαν χώρα οι πιο μεγάλες και σημαντικές πληθυσμιακές μετακινήσεις και συχνά μεταβλήθηκε σημαντικά η σύνθεση του πληθυσμού σε διάφορα σημεία του πλανήτη (Boghean, 2016).

1.1 Εννοιολογικές οριοθετήσεις

Σε ότι αφορά το γενικότερο φαινόμενο που μελετάται στην παρούσα εργασία και τα βασικά στοιχεία όπως είναι, για παράδειγμα, ο βασικός δρών, ο μετανάστης, έχουν διατυπωθεί πλήθος ορισμών. Ακολούθως, παρατίθενται ορισμοί σύγχρονοι οι οποίοι έχουν διατυπωθεί σε επιστημονικά κείμενα, αλλά και από φορείς που εμπλέκονται άμεσα με το φαινόμενο της μετανάστευσης. Ο στόχος είναι να παρατεθούν εκείνοι οι ορισμοί που εξυπηρετούν το βασικό σκοπό της εργασίας ο οποίος άπτεται της μορφής που έχει λάβει η μετανάστευση τις τελευταίες δεκαετίες.

1.1.1 Μετανάστευση

Σε γενικές γραμμές μετανάστευση είναι εκείνη η μετάβαση, η φυσική ενός ατόμου ή μιας ομάδας από μία κοινωνία σε μία άλλη η οποία σημαίνει την εγκατάλειψη του μέχρι τότε κοινωνικού περιβάλλοντος διαβίωσης και την εγκατάσταση σε ένα άλλο όπου το άτομο εκδηλώνει πλέον ενεργό συμμετοχή (Παπαδοπούλου, Μπαγκλαβός 2006). Ο ορισμός αυτός κατά κύριο λόγο εξηγεί την δραστηριότητα της μετανάστευσης, αλλά είναι ανεπαρκής να εξηγήσει την πολυπλοκότητα που έχει λάβει το φαινόμενο σήμερα.

Σύμφωνα με την *Εθνική Στρατηγική για την ένταξη των πολιτών τρίτων χωρών Υπουργείου Εσωτερικών* (2021) «ως μετανάστευση ορίζεται εκείνο το φαινόμενο κατά το οποίο λαμβάνει χώρα μια μόνιμη ή και προσωρινή μεταβολή του τόπου στον οποίο εγκαθίσταται ένα άτομο, ένα κοινωνικό σύνολο ή μια ομάδα». Η μετανάστευση συνιστά μια από τις τρεις βασικές διαδικασίες που αποτυπώνει διαδικασίες συνεχούς ροής προσώπων από και προς μία περιοχή. Η μετανάστευση συνιστά, επίσης, εκείνη τη διαδικασία που ενεργοποιεί τη μηχανική ή την τεχνική ανανέωση και φθορά του πληθυσμού ενός τόπου. Ο όρος σύγχρονη μετανάστευση αφορά σε εκείνη τη μεταβολή του τόπου εγκατάστασης ενός κοινωνικού συνόλου ή ατόμου που παρατηρείται να λαμβάνει χώρα στη σύγχρονη εποχή (Κασίμης & Παπαδόπουλος, 2012). Ο παρών ορισμός είναι αρκετά περιεκτικός και επιχειρεί να αποτελέσει το θεμέλιο πάνω στο οποίο δομείται η ελληνική πολιτική μετανάστευσης, ίσως δεν αποδίδει το βάθος της μαζικότητας, ωστόσο είναι ένας αρκετά κατάλληλος ορισμός για τη μορφή που έχει λάβει το φαινόμενο στη σύγχρονη εποχή.

Το Ινστιτούτο Μεταναστευτικής Πολιτικής (2014) ορίζει τη μετανάστευση ως «τη μετακίνηση πληθυσμών από έναν τόπο προς έναν άλλο με σκοπό τη μόνιμη ή ημιμόνιμη εγκατάσταση σε αυτόν». Η Εμκε-Πουλοπούλου (2007) ορίζει αντίστοιχα τη μετανάστευση ως «την είσοδο ή εισροή μεταναστών σε μία χώρα και ακριβέστερα την άφιξη μεμονωμένων ατόμων ή ομάδων από την αλλοδαπή, για εγκατάσταση σε μια χώρα υποδοχής». Οι ανωτέρω ορισμοί είναι αρκετά περιεκτικοί, αν και σύντομοι αφού δεν περιλαμβάνουν τους μηχανισμούς ενεργοποίησης της μετανάστευσης.

Παρόμοια ο ορός της αναγκαστικής ή ακούσιας μετανάστευσης αφορά στους πρόσφυγες που μετακινούνται και στους εσωτερικά εκτοπισμένους ανθρώπους. Στους ανωτέρω συγκαταλέγονται τόσο οι άνθρωποι που αναγκάστηκαν να εκτοπιστούν εξαιτίας των συγκρούσεων αλλά και εκείνοι που εξαναγκάστηκαν, επίσης, σε εκτοπισμό εξαιτίας φυσικών καταστροφών, είτε γιατί διαβιούν σε απόλυτη ένδεια και πείνα. Άξια να σημειωθεί είναι και η περίπτωση των ατόμων που εκτοπίστηκαν εξαιτίας "αναπτυξιακών" προγραμμάτων (Lesger et al.,2002). Πρόκειται για εκείνες τις πολιτικές που εφάρμοσαν οι δυτικές χώρες, ως αναπτυξιακά προγράμματα για την εκμετάλλευση των πόρων και του εργατικού δυναμικού λιγότερο ανεπτυγμένων κρατών που τελικά προκάλεσαν την κατάρρευση της οικονομίας τους.

Οι οικονομικοί λόγοι και η εύρεση εργασίας συνιστούν τους κυριότερους λόγους της εκούσιας μετανάστευσης και συμπεριλαμβάνει το σύνολο των περιπτώσεων των ανθρώπων που εγκαταλείπουν με τη θέλησή τους τον τόπο διαμονής τους στη βάση προσωπικών λόγων χωρίς δηλαδή να παρεμβάλλεται κάποιος εξωγενής παράγοντας που τους εξαναγκάζει να προβούν σε αυτή την πράξη (Εμκε-Πουλοπούλου, 2007).

Τόσο οι κοινωνικές επιστήμες, όσο και το Διεθνές Δίκαιο αντιμετωπίζουν τη μετανάστευση ως μια μετακίνηση ανθρώπων που μπορεί να λάβει χώρα είτε μεμονωμένα είτε ομαδικά. Η μετανάστευση με τη μορφή που έχει λάβει στη σύγχρονη εποχή συνιστά μία διαδικασία σύνθετη και περίπλοκη που λαμβάνει χώρα σε παγκόσμιο επίπεδο και σχετίζεται με συνθήκες που μπορούν να αφορούν κίνδυνο, άγνωστο, φτώχεια, δικαιώματα, όνειρα, οικογένεια, προσδοκίες, καιρικές συνθήκες, φόβο, μέλλον, εξαναγκασμό, μοναξιά, στέγη, ανάμνηση, αποχωρισμό, επιλογή, ανάγκη, φυγή και πολλές άλλες (Lesger et al.,2002).

Σε γενικές γραμμές οι παράγοντες που μπορεί να την προκαλέσουν μπορεί να είναι :

- Οικονομικοί παράγοντες: Απουσία επαρκών δυνατοτήτων απασχόλησης, ανεπαρκές εισόδημα, μετακίνηση που είναι απαραίτητη για επαγγελματικούς λόγους.
- Φυσικοί παράγοντες: Μεταβολές του φυσικού περιβάλλοντος στις οποίες καθίσταται δύσκολη ή αδύνατη η επιβίωση (πλημμύρες, ξηρασία, κλπ.)
- Κοινωνικοί παράγοντες: Πολιτικές και θρησκευτικές διώξεις, διακριτή μεταχείριση έναντι μίας ή περισσότερων κατηγοριών του πληθυσμού.
- Ψυχολογικοί παράγοντες: Ελπίδα και προσδοκία για εύρεση καλύτερων συνθηκών διαβίωσης στον τόπο που κατευθύνεται κάποιος ή ακόμη και η εσωτερική ανάγκη να ταξιδεύει κανείς και να αλλάζει τόπο γνωστή ως φιλαποδημία, κ.λπ.

Στη συνέχεια η μετανάστευση μπορεί να λάβει τρεις μορφές:

- Εκούσια μετανάστευση: Συνιστά απότοκο ελεύθερης απόφασης του ατόμου ή συνόλου που μετακινείται
- Αναγκαστική μετανάστευση: Συνιστά απότοκο σκόπιμης δημιουργίας δυσμενών συνθηκών διαβίωσης έναντι ορισμένων κατηγοριών ατόμων ή τμήματος του πληθυσμού. Πρόκειται για την περίπτωση που τα άτομα βρίσκονται μπροστά στο δίλημμα ή να παραμείνουν και να ζουν υπό δυσμενείς όρους ή να αποχωρήσουν. Ο τύπος αυτός της μετανάστευσης που είναι αποτέλεσμα της εσκεμμένης προσπάθειας ενός κράτους να εκδιώξει ορισμένες ομάδες ατόμων παρουσιάζεται ως εκούσια αναχώρηση ενώ στην πραγματικότητα συνιστά συνέπεια εξαναγκασμού.
- Βίαιη μετανάστευση: «Πρόκειται για μορφή μετακίνησης που επιβάλλεται από τις δημόσιες αρχές ενός κράτους και δεν αφήνει περιθώρια επιλογής στους μετακινούμενους, π.χ. μετατοπίσεις πληθυσμών, απελάσεις, αναγκαστικές ανταλλαγές πληθυσμών, κ.λπ.». (Εμκε-Πουλοπούλου, 2007).

1.1.2 Μετανάστης

Ως μετανάστης ορίζεται το άτομο που εγκαταλείπει την πατρίδα του είτε με τη θέλησή του είτε χωρίς αυτήν προκειμένου να αναζητήσει νέες ευκαιρίες καθώς και ασφαλέστερες και καλύτερες προοπτικές.

Η Διεθνής Αμνηστία (2016) ορίζει ως μετανάστη «το άτομο που εγκαταλείπει τη χώρα όπου διαβιεί προκειμένου να βελτιώσει τις συνθήκες της ζωής του σε κοινωνικό και οικονομικό επίπεδο».

1.1.3 Πρόσφυγας

Σύμφωνα με τη Διεθνής Αμνηστία (2016) «πρόσφυγας είναι το άτομο που εγκαταλείπει τη χώρα καταγωγής του ή τον τόπο όπου διέμενε συνήθως ή τελευταία, εξαιτίας δικαιολογημένου φόβου ότι μπορεί να διωχθεί εξαιτίας της φυλής στην οποία ανήκει, της θρησκείας του, της εθνικότητας του, της συμμετοχής του σε συγκεκριμένη/ιδιαιτέρη κοινωνική ομάδα ή των πολιτικών του πεποιθήσεων. Οι τελευταίες μπορεί να είναι τόσο πραγματικές ή αποδιδόμενες σε αυτόν».

Ο επίσημος ορισμός του πρόσφυγα απορρέει από τη Σύμβαση της Γενεύης του 1951 η οποία προσδιορίζει τα στοιχεία που απαιτούνται για να θεωρείται ένα άτομο πρόσφυγας και για να μπορεί να υπαχθεί σε ένα καθεστώς προστασίας. Βάσει της Σύμβασης της Γενεύης «πρόσφυγας είναι το άτομο που βρίσκεται εκτός της χώρας καταγωγής του το οποίο δεν μπορεί ή δεν επιθυμεί να επιστρέψει σε αυτήν καθώς δεν μπορεί να έχει την προστασία της χώρας του επικαλούμενος έναν βάσιμο και δικαιολογημένο φόβο ότι θα διωχθεί εξαιτίας της εθνικότητας, της θρησκείας, της φυλής του, της συμμετοχής του σε ιδιαίτερη κοινωνική ομάδα ή σε ομάδα συγκεκριμένων πολιτικών πεποιθήσεων». Οι φόβοι της δίωξης περιορίζονται στους πέντε που αναφέρθηκαν και μπορούν να έχουν αντικειμενική και υποκειμενική έκφραση. Η υποκειμενική όψη συνίσταται στον τρόπο με τον οποίο το άτομο εκφράζει με άμεσο ή έμμεσο τρόπο το φόβο δίωξης, ενώ η αντικειμενική υπόσταση αφορά την κατάσταση που επικρατεί στη χώρα καταγωγής και την πιθανότητα να διωχτεί στην περίπτωση που επιστρέψει. «Ακόμη και ο φόβος για πιθανή μελλοντική βλάβη μπορεί να θεωρηθεί βάσιμος και δικαιολογημένος» (Κασίμης, Παπαδόπουλος, 2012).

Τα αίτια της φοβούμενης δίωξης ερμηνεύονται διασταλτικά και περιλαμβάνουν αρκετές περιπτώσεις. Χαρακτηριστικά όταν χρησιμοποιείται η έννοια της φυλής νοείται κάθε τύπος εθνικής ομάδας που μπορεί να θεωρείται φυλή. Αντίστοιχα, η εθνικότητα δεν αφορά μόνο την υπηκοότητα ή την ιθαγένεια αλλά και μία αποδιδόμενη εθνοτική ταυτότητα βάσει της οποίας αυτοπροσδιορίζονται κάποιες ομάδες προσώπων. Περαιτέρω, η έννοια της θρησκείας δεν επικεντρώνεται μόνο

στις θρησκευτικές πεποιθήσεις και την ένταξη του ατόμου σε μία θρησκευτική κοινότητα. Η θρησκεία μπορεί, επίσης να εκφράζεται αρκετά ευρύτερα και ως καθημερινή συμπεριφορά όπως είναι για παράδειγμα η ενδυμασία και η συμπεριφορά, βέβαια τα τελευταία μπορεί να συνιστούν και αμιγώς ζητήματα κουλτούρας/πολιτισμικής συμπεριφοράς (Escafre – Dublet, 2014).

Παρόμοια, το να είναι κάποιος μέλος μία ιδιαίτερης κοινωνικής ομάδα αφορά τη συμμετοχή σε μία ομάδα ατόμων τα οποία έχουν παρόμοιο υπόβαθρο, παρόμοιο κοινωνικό καθεστώς, συνήθειες και μοιράζονται κάποια χαρακτηριστικά που είναι κοινά και είναι συνήθως εγγενή στην ομάδα. Τα χαρακτηριστικά αυτά δεν επιδέχονται αλλαγών καθώς είναι θεμελιώδη για την προσωπικότητα του ατόμου και την ταυτότητά του. Παράδειγμα τέτοιων χαρακτηριστικών είναι το να είναι κάποιος, παιδί ή γυναίκα. Αντίστοιχα, ο σεξουαλικός προσανατολισμός μπορεί σε κάποιες χώρες να συνιστά λόγο δίωξης. Σε ότι αφορά τέλος, στις πολιτικές πεποιθήσεις, αυτές αφορούν κάθε άποψη σχετικά με θέματα που άπτονται της λειτουργίας του κράτους της κοινωνίας και της κυβέρνησης. Στο σύνολο των ανωτέρω περιπτώσεων γίνεται διερεύνηση από τις αρχές της χώρας υποδοχής του κατά πόσο το πρόσωπο έχει τις αποδιδόμενες αυτές οι ιδιότητες ή απόψεις που θεωρείται ότι συνιστούν αιτία δίωξης τους στον τόπο καταγωγής.

Η πραγματικότητα είναι ότι η Σύμβαση της Γενεύης δεν προσδιορίζει το στοιχείο της δίωξης οπότε την καθιστά αντικείμενο ερμηνείας. Όπως προκύπτει από την τελευταία, η δίωξη αφορά στην παραβίαση των δικαιωμάτων του ανθρώπου τα οποία είναι κατοχυρωμένα σε διεθνή κείμενα. Σαφώς οποιαδήποτε παραβίαση δεν συνιστά δίωξη. Η δίωξη για να θεμελιωθεί θα πρέπει να γίνεται παραβίαση απορρήτων δικαιωμάτων δηλαδή τα οποία προστατεύονται χωρίς εξαιρέσεις και περιορισμούς. Ανάμεσα σε αυτά τα δικαιώματα είναι η απαγόρευση της δουλείας, η ζωή, η απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση και τα βασανιστήρια. Στην περίπτωση που η δίωξη στοχεύει σχετικά δικαιώματα τότε η προσβολή αυτών για να θεμελιώσει δίωξη πρέπει να λαμβάνει χώρα κατ' επανάληψη και συστηματικά σε βαθμό που να καθίσταται η ζωή για το άτομο που στοχεύεται αφόρητη.

Συνεπώς, σε ότι αφορά το εννοιολογικό επίπεδο και βάσει της Σύμβασης της Γενεύης σχετικά με το καθεστώς των προσφύγων οι εσωτερικά εκτοπισμένοι δεν εμπίπτουν στην κατηγορία του πρόσφυγα ακριβώς γιατί παραμένουν στο εσωτερικό της χώρας καταγωγής τους.

Ωστόσο, τις τελευταίες δεκαετίες ενόψει και των πρόσφατων εξελίξεων η εντολή της ύπατης αρμοστείας του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες επεκτάθηκε και στους εσωτερικά εκτοπισμένους. Παράλληλα, όταν εξετάζεται μία αίτηση ασύλου η χώρα που την εξετάζει υποχρεούται να αξιολογήσει την εγχώρια προστασία και την πιθανότητα μετεγκατάστασης μέσα στη χώρα καταγωγής του ατόμου δεδομένου, επίσης, και του γεγονότος ότι ποσοστό ιδιαίτερα αυξημένο του αγγίζει τα 2/3 των αναγκαστικά εκτοπισμένων, συνεχίζουν να βρίσκονται μέσα στα σύνορα της χώρας από την οποία κατάγονται (Escafre – Dublet, 2014).

1.1.4 Αιτούντες διεθνούς προστασίας

Αιτούντες διεθνούς προστασίας είναι τα άτομα τα οποία ζητούν διεθνή προστασία είτε η κατάσταση είναι τέτοια ώστε να πληρούνται οι όροι του ορισμού του πρόσφυγα είτε όχι. Οι αιτούντες άσυλο δικαιούνται να απολαύσουν διεθνούς προστασίας δηλαδή γενικότερα των βασικών δικαιωμάτων που απορρέουν από τη Σύμβαση της Γενεύης και κυριότερα της αρχής της μη επαναπροώθησης μέχρι να εξεταστεί η αίτηση ασύλου τους και να αξιολογηθεί αν πράγματι συνιστούν προσφυγές ή όχι (διεθνής αμνηστία, 2019).

Ο αιτών άσυλο είναι αυτός ο οποίος έχει ξεκινήσει τη διαδικασία της αίτησης ασύλου και ζητεί να του αναγνωριστεί το καθεστώς του πρόσφυγα ωστόσο, δεν έχει ακόμη αναγνωριστεί νομικά ως τέτοιος και αναμένει να λάβει την απάντηση σχετικά με την αίτησή του. Η αίτηση ασύλου αποτελεί ανθρώπινο δικαίωμα σύμφωνα με το άρθρο 18 του Χάρτη των Θεμελιωδών Ελευθεριών της ΕΕ οπότε οποιοσδήποτε έχει τη δυνατότητα να καταθέσει τη σχετική αίτηση (διεθνής αμνηστία, 2019).

Η ΕΕ μέσω του κερτημένου που έχει, έχει θεσπίσει δύο τύπους διεθνούς προστασίας. Το καθεστώς πρόσφυγα και το καθεστώς επικουρικής προστασίας. Τα άτομα που δεν εμπίπτουν στην κατηγορία του πρόσφυγα και δεν μπορεί να τους αποδοθεί άσυλο, σύμφωνα και με την ανάλυση που έγινε ανωτέρω, μπορούν να αιτηθούν επικουρικής προστασίας καθώς πρόκειται για άτομα τα οποία αφενός δεν μπορούν να ενταχθούν στο καθεστώς πρόσφυγα αφετέρου όμως εξακολουθούν να χρειάζονται τη διεθνή προστασία. Η Ευρωπαϊκή Ένωση απονέμει το καθεστώς επικουρικής προστασίας στα άτομα τα οποία είναι αντιμέτωπα με πραγματικό κίνδυνο σοβαρής βλάβης αν επιστρέψουν στη χώρα καταγωγής τους (Peers, 2012).

Η σοβαρή βλάβη μπορεί να συνιστά το να τους επιβληθεί θανατική ποινή ή εκτέλεση, απάνθρωπη εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία και να υπόκεινται σε προσωπικό σοβαρό κίνδυνο εξαιτίας της αδιάκριτης άσκησης βίας σε περιπτώσεις εσωτερικής ή διεθνούς ένοπλης σύγκρουσης.

1.1.5 Άδεια διαμονής

Ως άδεια διαμονής ορίζεται από τις αρχές κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης εκείνη η άδεια βάσει της οποίας επιτρέπεται σε υπήκοο τρίτης χώρας να παραμείνει μόνιμα στο έδαφος του σύμφωνα και με τον κανονισμό ΕΕ 265/2010. Σύμφωνα με το ελληνικό νομικό πλαίσιο οι όροι παροχής άδειας διαμονής προσδιορίζονται από τα εξής νομικά κείμενα:

- ν. 4018/2011 (Α'215)
- Κανονισμός ΕΚ 1030/2002 για την καθιέρωση αδειών διαμονής ενιαίου τύπου για τους υπηκόους τρίτων χωρών &
- Κανονισμός ΕΚ 380/2008 & Κανονισμός (ΕΕ) 2017/1954 (τροποποιήσεις) / Κανονισμός (ΕΕ) 2017/1954 υπό υλοποίηση.

Οι κατηγορίες άδειας διαμονής που δύναται να παράσχει η Ελλάδα σύμφωνα με το ευρωπαϊκό και ελληνικό νομικό πλαίσιο μπορούν να διακριθούν σε μια σειρά διακριτές κατηγορίες όπως είναι η εργασία και γενικότερα οι επαγγελματικοί λόγοι, οι άδειες για σπουδαστές, εθελοντές και ερευνητές, η άδεια που αφορά μακρά διαμονή, η άδεια για οικογενειακή επανένωση, η άδεια για ανθρωπιστικούς, εξαιρετικούς και άλλους λόγους.

1.2 Αιτίες μετανάστευσης

Η μετανάστευση ως φαινόμενο είναι απότοκο μία σειρά κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών κριτηρίων τα οποία επιδρούν στη συμπεριφορά του ανθρώπου και στην άποψη του για τη ζωή του. Στους κοινωνικούς παράγοντες που ωθούν τη μετανάστευση, γνωστούς και ως push factors, συμπεριλαμβάνονται οι πολιτικές συγκρούσεις, οι φυλετικές διακρίσεις, η αυξημένη εγκληματικότητα, η ανασφάλεια, η απουσία κοινωνικών δομών όπως είναι η οργανωμένη εκπαίδευση και η κοινωνική περίθαλψη (Έμκε-Παυλοπούλου, 2007).

Από την άλλη πλευρά, οι αποτελεσματικές κοινωνικές υποδομές, η απουσία κάθε είδους διώξεων και διακρίσεων, η κοινωνική σταθερότητα και η μειωμένη εγκληματικότητα συνιστούν παράγοντες που έλκουν τους μετανάστες, γνωστούς και ως pull factors ανάμεσα στους οποίους συγκαταλέγονται οι υψηλότεροι μισθοί, οι καλύτερες ευκαιρίες απασχόλησης, το υψηλότερο βιοτικό επίπεδο και οι ευκαιρίες εκπαίδευσης.

Ένας από τους βασικότερους λόγους μετανάστευσης συνιστά η αναζήτηση εργασίας και επιδίωξη της μετάβασης σε ένα νέο περιβάλλον όπου θα υπάρχουν ευνοϊκότερες επαγγελματικές ευκαιρίες. Ακόμη, συχνά η οικογενειακή επανένωση είναι λόγος μετανάστευσης (ΕΚΚΕ, 2006). Περαιτέρω λόγοι μετανάστευσης μπορεί να είναι μία εμπόλεμη κατάσταση η οποία οδηγεί σε αναγκαστική ή ακούσια μετανάστευση και υπάρχουν, επίσης, και πολλές άλλες θρησκευτικές εθνικές και πολιτικές αιτίες. «Συχνά ένα άτομο εγκαταλείπει τη χώρα του και μεταναστεύει όχι επειδή το επιθυμεί αλλά επειδή το είχε σκεφτεί η βία και η δίωξη» (Σαρρής, 2008).

Αναλυτικότερα, σε μια προσπάθεια εξειδίκευσης των οικονομικών λόγων και παραγόντων που ωθούν στη μετανάστευση συγκαταλέγονται τα ενδεχόμενα υψηλά ποσοστά ανεργίας τα οποία δεν επηρεάζονται άμεσα από το επίπεδο εξειδίκευσης του εργατικού δυναμικού, η έλλειψη προοπτικών απασχόλησης, οι ιδιαίτερα χαμηλές αμοιβές, το φαινόμενο του υπερπληθυσμού και σε γενικές γραμμές η ύπαρξη ενός κλίματος αστάθειας και αβεβαιότητας στο οικονομικό επίπεδο οι οποίοι ανήκουν στους pull factors (Parkins,2010).

Αντίστροφα λειτουργεί η προσέλκυση μεταναστών. Για παράδειγμα οι ανειδίκευτοι εργάτες έρχονται σε τόπους στους οποίους υπάρχουν ευκαιρίες επαγγελματικής απασχόλησης, αντίστοιχα για τους εξειδικευμένους σημαντικός παράγοντας έλξης είναι οι πιθανότητες επαγγελματικής ανέλιξης, οι αμοιβές που μπορεί να είναι υψηλότερες και η ύπαρξη ενός θετικού οικονομικού κλίματος (Parkins,2010).

Σε περιβαλλοντικό επίπεδο, σημαντικός παράγοντας μετανάστευσης είναι τα ακραία φυσικά φαινόμενα τα οποία μπορεί να υπήρχαν διαχρονικά αλλά ήταν πιο σπάνια, ενώ είναι όλο και συχνότερα τα τελευταία χρόνια εξαιτίας της κλιματικής αλλαγής, όπως η ξηρασία και η άνοδος της στάθμης της θάλασσας. Ακόμη και οι φυσικές καταστροφές μπορεί να προκαλέσουν τη μετανάστευση όπως το τσουνάμι, οι σεισμοί και η ξηρασία. Τα ακραία καιρικά φαινόμενα που επηρεάζουν σημαντικά

το περιβάλλον καθιστούν την επιβίωση σε ορισμένες περιοχές του πλανήτη ιδιαίτερα δύσκολη αν όχι αδύνατη οπότε και ωθούν τους μετανάστες να μεταναστεύσουν.

Παρόμοια, η ύπαρξη περιβαλλοντικών συνθηκών αρκετά ήπιων μπορούν να αποτελέσουν παράγοντες έλξης των ανθρώπων γιατί σε αυτές τις συνθήκες τα άτομα μπορούν να επιβιώσουν και να επιδιώξουν επιτυχώς τους στόχους τους.

2. Η μετανάστευση και μεταναστευτική πολιτική στην Ελλάδα

Η Ελλάδα σε όλη τη διάρκεια του 19ου αιώνα και μέχρι και την δεκαετία του 1990 κατά τον 20ο αιώνα υπήρξε ένα από τα κατεξοχήν παραδείγματα χωρών που εξήγαγαν μετανάστες (Παπαδοπούλου, Μπαγκλαβός 2006). Από την αρχή της δεκαετίας του 1990 με την κατάρρευση του Ανατολικού Μπλοκ και ακόμη περισσότερο από την εκδήλωση της Αραβικής Άνοιξης και τις συγκρούσεις στην Μέση Ανατολή η χώρα κατέστη υποδοχέας σημαντικότητας αριθμού μεταναστών αλλά και προσφύγων. Μάλιστα, ειδικά κατά τη δεκαετία 2010-2020 η Ελλάδα είχε διπλό ρόλο αφού πέρα από την υποδοχή πολλών προσφύγων, υπήρξε και εξαγωγός χώρα μεγάλου αριθμού μεταναστών εξαιτίας της οικονομικής κρίσης (Πολύβιος, 2006).

2.1 Η Μεταναστευτική Κρίση του 2015

Σύμφωνα, με την Έγταση Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, 1.015.078 πρόσφυγες και μετανάστες διέσχισαν την Ανατολική Μεσόγειο το 2015 και 362.753 είχαν φτάσει (2016) έως τις 31 Δεκεμβρίου 2016. Το 74% των αφίξεων προέρχονταν από τις 10 συγκεκριμένες χώρες που αποστέλλουν τους περισσότερους πρόσφυγες στον κόσμο τα τελευταία χρόνια, Συρία, Αφγανιστάν, Πακιστάν κ.α. (όρος της Έγτασης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες: αιτούντες άσυλο και είναι επιλέξιμοι για μετεγκατάσταση) στην Ελλάδα ήταν 62.000 και κατανεμήθηκαν σε όλη την ηπειρωτική χώρα και τα νησιά (πάνω από τα μισά από αυτά είναι γυναίκες και παιδιά).

Το 2016, 3.771 άνθρωποι πέθαναν ή εξαφανίστηκαν προσπαθώντας να φθάσουν στην Ελλάδα. Μετά την απόφαση για την κατασκευή του φράχτη του ποταμού

Έβρου στα ελληνοτουρκικά σύνορα το 2011 και την κατασκευή του στα τέλη του 2012, οι «μεικτές ροές» ανθρώπων μετατοπίστηκαν από τη βόρεια ηπειρωτική χώρα στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου.

Θέτοντας τη μετανάστευση σε ένα παγκόσμιο πλαίσιο, το 2015 η Ύπατη Αρμοστεία ανέφερε ότι 65,3 εκατομμύρια άνθρωποι -δηλαδή ένα άτομο στους 113 ανθρώπους παγκοσμίως- εκτοπίστηκαν λόγω συγκρούσεων και διώξεων, με ρεκόρ 1,2 εκατομμυρίων αιτούντων άσυλο για πρώτη φορά παγκοσμίως (κυρίως Σύροι, Αφγανοί και Ιρακινοί). Από αυτούς, 21,3 εκατομμύρια ήταν πρόσφυγες (16,1 εκατομμύρια υπό την εντολή της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες και 5,2 εκατομμύρια Παλαιστίνιοι πρόσφυγες καταγεγραμμένοι από την UNRWA), 40,8 εκατομμύρια εσωτερικά εκτοπισμένοι και 3,2 εκατομμύρια αιτούντες άσυλο.

Στην Ευρώπη, ο αριθμός των εκτοπισθέντων είναι ο υψηλότερος καταγεγραμμένος αριθμός από το 2008. Οι άνευ προηγουμένου ροές και αφίξεις στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου από τον Σεπτέμβριο του 2015 κατέδειξαν διαρθρωτικές ελλείψεις στο εθνικό σύστημα ασύλου (Διεθνής Αμνηστία, 2019). Οι αφίξεις μεγάλης κλίμακας οδήγησαν στην κινητοποίηση κρατικών θεσμών και πόρων ως απάντηση. Σύμφωνα με στοιχεία της Υπηρεσίας Ασύλου στην Ελλάδα, το ποσοστό υπαγωγής σε καθεστώς ασύλου για τους Σύρους αιτούντες άσυλο ήταν 98,3% με μέσο όρο 291 υποθέσεις άσυλο το μήνα και 8.624 εκκρεμείς υποθέσεις για Σύρους μόνο το 2016 (Διεθνής Αμνηστία, 2016).

Συνολικά, το ποσοστό αναγνώρισης σε πρωτοβάθμιες υποθέσεις ήταν 25,7 % (2016). Η Ελληνική Υπηρεσία Ασύλου έλαβε 14.523 αιτήσεις ασύλου από Σύρους από 25.364 μέχρι το τέλος Αυγούστου 2016 (Ελληνική Υπηρεσία Ασύλου, 2017). Άλλες αιτήσεις ήταν από Πακιστάν, Ιράκ, Αφγανιστάν, Αλβανία, Ιράν, Μπαγκλαντές, παλαιστινιακά εδάφη, Γεωργία και Μαρόκο. Αύξηση σημειώθηκε στο άσυλο αξιώσεων σε σύγκριση με το 2015 όπου οι αξιώσεις από Σύρους αντιστοιχούσαν σε 3.495 από τις 13.197.

Ως κράτος μέλος της ΕΕ και συμβαλλόμενο μέρος στη Σύμβαση του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων, η Ελλάδα πρέπει να τηρεί τις διεθνείς και ευρωπαϊκές της υποχρεώσεις για την πρόληψη της επαναπροώθησης προσφύγων, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης σε δίκαιες και αποτελεσματικές διαδικασίες ασύλου και να διασφαλίζει ότι η υποδοχή τους είναι ρυθμισμένη βάσει ανθρωπίνων και αξιοπρεπών συνθηκών, με την κράτηση ως εξαίρεση και μέτρο έσχατης

ανάγκης. Δηλαδή, παρέχεται στους πρόσφυγες κατάλυμα, υγειονομική περίθαλψη, τροφή και τα βασικά ήδη διαβίωσης. Επιπλέον, τα ελληνικά κρατικά πλοία και τα ιδιωτικά πλοία υποχρεούνται από τις νομικές συνθήκες και το διεθνές εθιμικό δίκαιο να προβαίνουν στη θάλασσα και να αναχαιτίζουν πλοία που βρίσκονται σε κίνδυνο. Σε τέτοιες καταστάσεις, όλα τα κράτη είναι υποχρεωμένα να βοηθήσουν τα σκάφη να φτάσουν στο πλησιέστερο σημείο ασφαλείας (Σκάντζας, 2019).

Μετά από δύο αποφάσεις περιφερειακών δικαστηρίων το 2011 - MSS στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και NS στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, που απαιτούσαν από την Ελλάδα να βελτιώσει το σύστημα ασύλου της και να καταστήσει τις συνθήκες στα υπάρχοντα κέντρα υποδοχής αξιοπρεπείς και ανθρώπινες, η Ελλάδα έκανε βήματα προς την καθιέρωση συστήματος ασύλου, παρά τα κενά και τις πρακτικές διοικητικές ελλείψεις. Πριν από αυτή την εξέλιξη, η Ελληνική Αστυνομία ήταν επιφορτισμένη με την αξιολόγηση των αιτημάτων ασύλου, η οποία δέχτηκε έντονη κριτική λόγω του χαμηλού ποσοστού αναγνώρισης προσφύγων και της τεχνογνωσίας στις πολιτικές ασύλου (ΕΕΔΑ, 2020).

Οι διεθνείς παράγοντες επέκριναν ευρέως την Ελλάδα για την ανεπαρκή και αναποτελεσματική ανταπόκρισή της στις μαζικές αφίξεις αιτούντων άσυλο, υπογραμμίζοντας τις ανεπαρκείς και απάνθρωπες συνθήκες υποδοχής, τις κακές προοπτικές χορήγησης διεθνούς προστασίας και την ανεπαρκή νομική βοήθεια, εκπροσώπηση και ενημέρωση για τα δικαιώματά τους (Σκάντζας, 2019). Η πλειονότητα των ερωτηθέντων στην Αθήνα και τη Λέσβο, συμπεριλαμβανομένων τοπικών και διεθνών ΜΚΟ και ανθρωπιστικών εργαζομένων, τοπική κοινότητα, δημοσιογράφους, ερευνητές και νομικούς εμπειρογνώμονες θεώρησαν ότι «η ελληνική κυβέρνηση κατέβαλε προσπάθειες για να δώσει λογικά, αποτελεσματικά και δίκαια αποτελέσματα σε δύσκολες συνθήκες» (ΕΕΔΑ, 2020).

Μετά τη συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας το 2016, η ελληνική πολιτική μετανάστευσης διαμορφώθηκε επίσης από τις πολιτικές της ΕΕ που επικεντρώθηκαν κυρίως στην πρόληψη ή στην αποθάρρυνση των ανθρώπων από την προσπάθεια να φτάσουν στην επικράτεια της ΕΕ και τις προσπάθειες της ΕΕ να «εξωτερικεύσει» τα σύνορά της. Η απάντηση της ελληνικής κυβέρνησης διαμορφώθηκε πρωτίστως από τις ευρύτερες πολιτικές δημοσιονομικής λιτότητας που μείωσαν τις δημόσιες δαπάνες, δημιούργησαν περιορισμούς στην πρόσληψη μόνιμου προσωπικού και οδήγησαν σε οικονομικές ελλείψεις στον δημόσιο τομέα. Για να στηρίξει τις ελληνικές αρχές

καθώς και διεθνείς οργανισμούς και ΜΚΟ στην Ελλάδα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επιχορήγησε πάνω από 352,8 εκατ. ευρώ ως έκτακτη βοήθεια μέσω του Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (TAME) και του Ταμείου Εσωτερικής Ασφάλειας διαχείριση των μεταναστών που φτάνουν στην ελληνική επικράτεια (Λυγερού, 2018).

2.2 Ορισμός μεταναστευτικής πολιτικής

Νωρίτερα έγινε προσπάθεια να οριστεί το φαινόμενο της μετανάστευσης το οποίο είναι διακριτό από τη μεταναστευτική πολιτική. Η τελευταία έχει ως βασική στόχευση να ελέγξει, να περιορίσει και να οργανώνει το μεταναστευτικό φαινόμενο. Οπότε συνιστά το σύνολο εκείνων των μέτρων και των κοινωνικών πρακτικών που ρυθμίζουν και ελέγχουν τη διαμονή και την απασχόληση των πολιτών που δεν ανήκουν στην τοπική κοινωνία. Στα μέτρα αυτά συμπεριλαμβάνονται και μέτρα που ενθαρρύνουν την επιστροφή ή έστω τον περιορισμό της διαμονής των πολιτών αυτών προκειμένου να καταπολεμηθεί η λαθρομετανάστευση (Schnapper, 1992).

Επίσης, τα μέτρα και οι κοινωνικές πρακτικές που θεσπίζουν τα κράτη στη μεταναστευτική πολιτική έχουν στόχευση να αντιμετωπίσουν τους μεταναστευτικούς πληθυσμούς που ήδη έχουν εγκατασταθεί σε ένα εθνικό έδαφος, δηλαδή την εφαρμογή μιας σχετικής κοινωνικής πολιτικής. Η κοινωνική αυτή πολιτική εγκολπώνει εθνικές πολιτικές ένταξης και ενσωμάτωσης των μεταναστών σε μία σειρά τομέων όπως είναι η εκπαίδευση, η στέγαση, η κοινωνική ασφάλιση, η υγεία και η πρόνοια αλλά και η απασχόληση των πληθυσμών που νόμιμα διαμένουν σε μία χώρα αλλά έχουν διαφορετική εθνικότητα (Schnapper, 1992).

Συνεπώς, η μεταναστευτική πολιτική είναι πολυδιάστατη και έχει αυξημένη σημασία τόσο για την επιβεβαίωση της εθνικής κυριαρχίας στο εξωτερικό για ένα εθνικό κράτος όσο και για την πραγμάτωση μιας εσωτερικής συνοχής της τοπικής κοινωνίας. Ενώ ο πρώτος άξονας αφορά την άμυνα μιας χώρας έναντι της μετανάστευσης ο δεύτερος άξονας επικεντρώνεται στις πολιτικές ένταξης και ενσωμάτωσης οι οποίες έχουν κατά κύριο λόγο θετικό χαρακτήρα και έχουν ως κύριο αντικείμενο τη δημιουργία των νομικών και τυπικών προϋποθέσεων της σύγκλισης των μεταναστευτικών πληθυσμών στο εσωτερικό των τοπικών κοινωνιών.

2.3 Η Ελλάδα και το φαινόμενο της μετανάστευσης διαχρονικά

Η Ελλάδα, παραδοσιακά χώρα προέλευσης μεταναστών, μετατράπηκε την περίοδο 1990-2009 σε χώρα προορισμού οικονομικών μεταναστών καθώς και σε χώρα διέλευσης αιτούντων άσυλο. Στη δεκαετία του 1990, η διάλυση τόσο της ΕΣΣΔ όσο και της Γιουγκοσλαβίας προκάλεσε μεγάλης κλίμακας (αναγκαστική) μετανάστευση στην Ευρώπη. Οι πρώτοι μετανάστες προέρχονταν κυρίως από τα γειτονικά βαλκανικά κράτη, κυρίως από την Αλβανία. Από το 2000, η Ελλάδα κατέγραψε πολλές παράτυπες αφίξεις – για άλλη μια φορά κυρίως από την Αλβανία, αλλά και από χώρες εκτός της άμεσης γειτονίας, όπως το Μπαγκλαντές, το Πακιστάν, το Αφγανιστάν, η Ινδία καθώς και η υποσαχάρια Αφρική και η περιοχή του Μαγκρέμπ. Οι μικτές μεταναστευτικές κινήσεις οικονομικών μεταναστών και αιτούντων άσυλο δημιούργησαν έναν πολυεθνικό πληθυσμό μεταναστών που μέχρι σήμερα διατηρεί σημαντική παρουσία στην Ελλάδα (Εμκε -Πουλοπούλου, 2007).

Την 1η Ιανουαρίου 2020, υπήρχαν περίπου 906.000 αλλοδαποί πολίτες στην Ελλάδα (περίπου 8,4 τοις εκατό του συνολικού πληθυσμού), σύμφωνα με εκτιμήσεις της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ). Σε σύγκριση με τα αποτελέσματα της απογραφής πληθυσμού το 2011, ο αριθμός των αλλοδαπών υπηκόων είχε μειωθεί ελαφρά, γεγονός που οφείλεται στη μείωση των πολιτών της ΕΕ που ζουν στη χώρα, ενώ ο αριθμός των υπηκόων τρίτων χωρών έχει αυξηθεί, ειδικά επειδή οι πρόσφυγες περιλαμβάνονται πλέον στο δεδομένα. Το 2020, ο πληθυσμός που γεννήθηκε στο εξωτερικό, στον οποίο περιλαμβάνονται και οι μετανάστες που έχουν αποκτήσει την ελληνική υπηκοότητα, ανήλθε σε 1.348.174, σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat (12,6 τοις εκατό του συνολικού πληθυσμού) (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2021).

Από το 2010, η οικονομική κρίση και η υψηλή ανεργία στον ελληνικό, αλλά κυρίως στον ξένο πληθυσμό, διαφάνηκε πως ανέστρεψαν προσωρινά την τάση της θετικής καθαρής μετανάστευσης. Υπολογίζεται ότι περίπου 250.000 αλλοδαποί πολίτες έφυγαν από την Ελλάδα την περίοδο 2010-2015. Πρόκειται για αριθμό που αποτυπώνει την πλήρη αναστροφή σχετικά με μεγάλη εισροή μεταναστών της δεκαετίας του 1990 καθώς οι τεκμηριωμένοι μετανάστες στην απογραφή του 2001 ανήλθαν συνολικά σε 693.837, και οι εκτιμήσεις για τη μετανάστευση χωρίς έγγραφα αυξάνουν αυτόν τον αριθμό σε 1,2 εκατομμύρια άτομα, ή πάνω από το 7% του ελληνικού πληθυσμού (Τριανταφυλλίδου, 2009). Ακολούθως το 1998 όταν

περισσότεροι από 370.000 μετανάστες εγγράφηκαν και σε 200.000 εξ αυτών χορηγήθηκαν τελικά προσωρινές άδειες εργασίας (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2021).

Η μεταναστευτική πολιτική της Ελλάδας από τη δεκαετία του 1990 επιδιώκει κυρίως τη διαχείριση και τη μείωση των εισροών μεταναστών (Τριανταφυλλίδου, 2009). Ο σχεδιασμός πολιτικής ήταν αντιδραστικός και όχι προληπτικός, εστιάζοντας σε πολυάριθμες νομοθετικές αλλαγές που είναι συχνά περίπλοκες και γραφειοκρατικές δίνοντας περιοριστικά αποτελέσματα. Μεταξύ 1998 και 2008, πολλά προγράμματα νομιμοποίησης προσπάθησαν να αντιμετωπίσουν την παρουσία ενός αυξανόμενου αριθμού ατόμων που ζουν στη χώρα παράνομα, διευκολύνοντας την απόκτηση αδειών διαμονής/εργασίας για μετανάστες χωρίς έγγραφα, όπως αναλύεται με μεγαλύτερη λεπτομέρεια στη συνέχεια.

Μεταξύ 2008 και 2014, η πολιτική εστίαση ήταν στον έλεγχο των συνόρων και στη μεταρρύθμιση του συστήματος ασύλου. Ωστόσο, το 2010, έγινε προσπάθεια να βελτιωθούν οι διαδικασίες ένταξης διευκολύνοντας την πολιτογράφηση για παιδιά δεύτερης γενιάς καθώς και με την παροχή υπηκόων τρίτων χωρών κάτοικων Ελλάδας το δικαίωμα του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι σε τοπικό επίπεδο (Ν. 3838). Ωστόσο, πτυχές του νόμου κρίθηκαν αντισυνταγματικές το 2013 και το προηγούμενο σύστημα αποκαταστάθηκε, όπως αναλύεται ακολούθως στην οικεία ενότητα.

Καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου 2014-2015, οι νομοθετικές αλλαγές προσπάθησαν να καλύψουν τα κενά σχετικά με την εγκατάσταση και την ένταξη των ομάδων μεταναστών που υπάρχουν ήδη στη χώρα. Το 2014 εισήχθη ο Κώδικας Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης (L4251/2014). Σημαντικό στοιχείο του Κώδικα ήταν η καθιέρωση άδειας διαμονής μακράς διάρκειας για υπηκόους τρίτων χωρών. Η Κωδικοποίηση διευκόλυνε επίσης την ψήφιση νέου νόμου (N4332/2015) με την προσφορά υπηκοότητας σε παιδιά δεύτερης γενιάς που γεννήθηκαν ή/και εκπαιδεύτηκαν στην Ελλάδα και παροχή στους πρόσφυγες της δυνατότητας να υποβάλουν αίτηση για πολιτογράφηση μετά από τρία χρόνια παραμονής. Το 2019, η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας εισήγαγε υποχρεωτικό γραπτό τεστ ιθαγένειας πριν από προφορική συνέντευξη και αύξησε σε επτά χρόνια παραμονής την απαίτηση για την πολιτογράφηση των προσφύγων.

Η ελληνική μεταναστευτική πολιτική ήταν συνολικά περιοριστική από τις αρχές της δεκαετίας του 1990, ειδικά όσον αφορά το άσυλο. Ιδιαίτερα μετά την

προσφυγική «κρίση» του 2015, αρκετές νομοθετικές αλλαγές επιδίωξαν να αντιμετωπίσουν τον πληθυσμό που ζητά άσυλο στη χώρα, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην αποτροπή. Πιο αξιοσημείωτος είναι ο Νόμος για την Διεθνή Προστασία (IPA) (Νόμος 4636/2019) που συνήφθη λίγο μετά την έγκρισή του την 1η Νοεμβρίου 2019 (με L4686/2020). Αυτές οι δύο μεταρρυθμίσεις περιόρισαν περαιτέρω την πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου και νομιμοποίησαν την πρακτική της κράτησης των αιτούντων άσυλο για έως και 18 μήνες, ενώ μείωσαν μαζικά την πρόσβαση στην υλική περίθαλψη.

Η ελληνική κυβέρνηση δίνει έμφαση στην ασφάλεια των συνόρων, με την ενίσχυση του συνοριακού φράχτη κατά μήκος των χερσαίων συνόρων με την Τουρκία στην περιοχή του Έβρου και την ενίσχυση των συνοριακών περιπολιών τόσο μετά το συμβάν στον Έβρο τον Φεβρουάριο του 2020, όταν χιλιάδες μετανάστες ενθαρρύνθηκαν να επιχειρήσουν να περάσουν τα ελληνικά χερσαία σύνορα από την Τουρκία, όσο και με την επιστροφή των Ταλιμπάν στην εξουσία στο Αφγανιστάν τον Αύγουστο του 2021 (Schengevisa, 2022).

Επίμονα ζητήματα για την ελληνική κυβέρνηση συνιστούν οι επικρίσεις που δέχεται από ανθρωπιστικές οργανώσεις, ΜΚΟ και άλλους οργανισμούς (UN Human Rights High Commissioner, 2022) πως από το 2020 παραμένουν οι υποτιθέμενες απωθήσεις στα ελληνοτουρκικά σύνορα, οι κακές συνθήκες υποδοχής (ειδικά στα ελληνικά νησιά του Αιγαίου) και η ανεπαρκής ύπαρξη πλαισίου βοήθειας για τους αιτούντες άσυλο και τους αναγνωρισμένους πρόσφυγες, καθώς και για την ανεπαρκή εκπαίδευση για τους ανηλίκους και νεαρούς ενήλικες που ζητούν άσυλο και την απουσία ολοκληρωμένου σχεδίου ένταξης. Η Ελλάδα πρόβαλε πάντα ένα φιλελεύθερο ανθρωπιστικό κράτος δικαίου το οποίο σέβεται και προωθεί πάνω από όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα. Άλλωστε αυτό ήταν πάντα το θεμέλιο της διαφοράς της με την Τουρκία. Περαιτέρω, και η χρηματοδότηση συνδέεται με τη σωστή εφαρμογή των θεμελιωδών δικαιωμάτων της ΕΕ (Kokkinidis, 2022)

Τριάντα χρόνια μετά την υποδοχή της πρώτης μεγάλης εισροής μεταναστών και επτά χρόνια μετά την ευρωπαϊκή «προσφυγική κρίση», η Ελλάδα εξακολουθεί να παλεύει με τη μετατροπή της από χώρα αποστολής και διέλευσης σε προορισμό μεταναστών και προσφύγων.

2.4 Η τρέχουσα ελληνική μεταναστευτική πολιτική

Η ελληνική μεταναστευτική πολιτική βασίζεται τόσο στη νομοθεσία της ΕΕ όσο και στην Εθνική νομοθεσία. Αφενός, ενσωματώνει τις οδηγίες της ΕΕ οι οποίες ρυθμίζουν τις προϋποθέσεις και τους όρους υποδοχής και διαμονής των κατηγοριών πολιτών τρίτων χωρών αλλά και τα δικαιώματα που οι πολίτες αυτοί δύνανται να απολαύσουν κατά το διάστημα της διαμονής τους στην Ελλάδα. Αφετέρου η μετανάστευση ρυθμίζεται από τις εθνικές αρμοδιότητες οι οποίες από τη μία πλευρά καθορίζουν τον όγκο εισδοχής πολιτών τρίτων χωρών οι οποίοι έρχονται για λόγους εργασίας και από την άλλη πλευρά υιοθετούν και εφαρμόζουν εθνικές ρυθμίσεις σχετικά με τις υπόλοιπες κατηγορίες των αλλοδαπών.

Η ευρύτερη πολιτική της ΕΕ καθιστά τη σύγκλιση των μεταναστευτικών πολιτικών των κρατών μελών μια προτεραιότητα. Βάσει των συνθηκών και του ειδικότερου νομικού πλαισίου της ΕΕ τα κράτη μέλη είναι υποχρεωμένα να οργανώσουν και να πραγματοποιήσουν οργανωμένες και συστηματικές μεταναστευτικές πολιτικές στη βάση των στοχεύσεων που αναφέρθηκαν νωρίτερα.

Η μεταναστευτική πολιτική της Ελλάδας από τη δεκαετία του 1990 επιδιώκει κυρίως τη διαχείριση και τη μείωση των εισροών μεταναστών. Ο σχεδιασμός πολιτικής ήταν αντιδραστικός και όχι προληπτικός, εστιάζοντας σε πολυάριθμες νομοθετικές αλλαγές που είναι συχνά περίπλοκες και περιλαμβάνουν αυξημένη γραφειοκρατία (Τριανταφυλλίδου, 2010) έχοντας περιορισμένα αποτελέσματα. Μεταξύ 1998 και 2008, πολλά προγράμματα νομιμοποίησης προσπάθησαν να αντιμετωπίσουν την παρουσία του αυξανόμενου αριθμού των ατόμων που ζούσαν στη χώρα παράνομα, διευκολύνοντας την απόκτηση αδειών διαμονής/εργασίας για μετανάστες χωρίς έγγραφα (Γκρόπα, Τριανταφυλλίδου, 2005).

Μεταξύ 2008 και 2014, η πολιτική μετανάστευσης εστίασε στον έλεγχο των συνόρων και στη μεταρρύθμιση του συστήματος ασύλου. Ωστόσο, το 2010, έγινε προσπάθεια να βελτιωθούν οι διαδικασίες ένταξης διευκολύνοντας την πολιτογράφηση για παιδιά δεύτερης γενιάς καθώς και με την παροχή υπηκόων τρίτων χωρών που κατοικούσαν στην Ελλάδα το δικαίωμα του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι σε τοπικό επίπεδο (Ν. 3838/2010). Ωστόσο, πτυχές του νόμου κρίθηκαν αντισυνταγματικές το 2013 και το προηγούμενο σύστημα αποκαταστάθηκε.

Καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου 2014-2015, οι νομοθετικές αλλαγές στόχευαν στην κάλυψη των κενών σχετικά με την εγκατάσταση και την ένταξη των ομάδων

μεταναστών που υπάρχουν ήδη στη χώρα. Το 2014 εισήχθη ο Κώδικας Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης (Ν.4251/2014). Σημαντικό στοιχείο του Κώδικα ήταν η καθιέρωση άδειας διαμονής μακράς διάρκειας για υπηκόους τρίτων χωρών. Η Κωδικοποίηση διευκόλυνε επίσης την ψήφιση του νέου νόμου (Ν. 4332/2015) προσφορά υπηκοότητας σε παιδιά δεύτερης γενιάς που γεννήθηκαν ή/και εκπαιδεύτηκαν στην Ελλάδα και παροχή στους πρόσφυγες τη δυνατότητα να υποβάλουν αίτηση για πολιτογράφηση μετά από τρία χρόνια παραμονής. Το 2019, η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας εισήγαγε υποχρεωτικό γραπτό τεστ υπηκοότητας πριν από προφορική συνέντευξη και αύξησε σε επτά χρόνια παραμονής την απαίτηση για πολιτογράφηση των προσφύγων (Asylum Information Database of the European Council on Refugees and Exiles, 2021).

Η ελληνική μεταναστευτική πολιτική ήταν συνολικά περιοριστική από τις αρχές της δεκαετίας του 1990, ειδικά όσον αφορά το άσυλο. Ιδιαίτερα μετά την προσφυγική «κρίση» του 2015, αρκετές νομοθετικές αλλαγές επιδίωξαν να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα του πληθυσμού που ζητά άσυλο στη χώρα, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην αποτροπή. Πιο αξιοσημείωτος είναι ο Νόμος για την Διεθνή Προστασία (Νόμος 4636/2019) που υιοθετήθηκε λίγο μετά την έγκρισή του την 1η Νοεμβρίου 2019 (με Ν. 4686/2020). Αυτές οι δύο μεταρρυθμίσεις περιόρισαν περαιτέρω την πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου και νομιμοποίησαν την πρακτική της κράτησης των αιτούντων άσυλο για έως και 18 μήνες, ενώ μείωσαν μαζικά την πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη (Asylum Information Database of the European Council on Refugees and Exiles, 2021).

2.5 Οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες κατά την ένταξη τους στην ελληνική κοινωνία

Η Ελλάδα είναι η ιδανική χώρα προορισμού, λόγω της γεωγραφικής της θέσης, της μορφολογίας του εδάφους και της αδυναμίας του κράτους να ελέγξει αποτελεσματικά τα σύνορά της. Μπορεί επίσης να είναι ενδιάμεσος σταθμός πριν από τη χώρα τελικού προορισμού. Οι κενές θέσεις σε χειρωνακτικές ή/και αγροτικές θέσεις εργασίας και η μαύρη αγορά δύνανται να λύσουν προσωρινά το ζήτημα του βιοπορισμού για όσους δεν διαθέτουν καθόλου πόρους. Οι μετανάστες που έρχονται στην Ελλάδα σε πολλές περιπτώσεις αντιμετωπίζουν ρατσισμό, κοινωνικό αποκλεισμό, μεγάλες καθυστερήσεις στην έκδοση ή έλλειψη άδειας διαμονής,

εμπόδια ένταξης, γλωσσικό εμπόδιο, δυσκολία στην εύρεση στέγης και υπηρεσιών υγείας (Τριανταφυλλίδου, 2009).

Στην πραγματικότητα, η κοινωνική ένταξη των μεταναστών είναι πρωταρχικής σημασίας για την κοινωνική συνοχή και για την οικονομική ανάκαμψη της Ελλάδας καθώς γενικότερα έχουν παρατηρηθεί τα εξής: Πρώτον φέρνουν παραγωγικότητα στις χώρες υποδοχής τους, όπου ενσωματώνονται σε διάφορες κοινότητες. Δεύτερον, βοηθούν στον εμπλουτισμό των τοπικών τους κοινοτήτων, δημιουργώντας μια πολιτιστική ποικιλομορφία στον τοπικό πληθυσμό και βοηθώντας στην καλλιέργεια της κατανόησης και της εκτίμησης για την κοινωνική πολυμορφία. Τρίτον ακόμη και χρόνια μετά την εγκατάστασή τους, οι μετανάστες συνεχίζουν να τονώνουν την οικονομία, ενισχύοντας συχνά την οικονομική δραστηριότητα και αυξάνοντας τους μισθούς και τέλος συμπληρώνουν επίσης την αγορά εργασίας στις πόλεις και τις πολιτείες όπου εγκαθίστανται, επιδεικνύοντας υψηλά ποσοστά επιχειρηματικότητας και δημιουργώντας θέσεις εργασίας (Εμκε – Πουλοπούλου, 2007).

Σε ό,τι αφορά τη σημερινή κατάσταση στην Ελλάδα, θα πρέπει πρώτα να τονιστεί ότι η ομαλή και αποτελεσματική πρόσβαση των μεταναστών στην αγορά εργασίας αντισταθμίζεται από τη δύσκολη και απαιτητική διαδικασία νομιμοποίησης. Από τη μία πλευρά, οι μετανάστες στην Ελλάδα εμφανίζουν αντιστρόφως ανάλογα ποσοστά ανεργίας σε σχέση με αυτό των γηγενών. Από την άλλη, οι τρεις νομοθετικές προσπάθειες που έγιναν για τη νομιμοποίηση των μεταναστών, μαζί με τη μερική αναθεώρηση του Ν.3536/2007, δεν απέδωσαν ακόμη τα αναμενόμενα αποτελέσματα γιατί και οι δύο νόμοι είναι γεμάτοι νομοθετικά κενά και αντιφάσεις. Η επίσημη μεταφορά των οδηγιών επιτεύχθηκε μέσω του Ν.3386/2005, αλλά ουσιαστικά οι δυνατότητες που προβλέπονται στα δύο αυτά κοινοτικά κείμενα παραμένουν ανενεργές, καθώς ένα σύνολο τυπικών και ουσιαστικών προϋποθέσεων δεν επιτρέπει την επιλεξιμότητα,

Η κοινωνική ένταξη ανήκει σε μεγάλο βαθμό στην ευθύνη της χώρας υποδοχής η οποία θέτει το θεσμικό πλαίσιο για τις εισροές μεταναστών. Φυσικά, οι πολιτικές και οι στρατηγικές της χώρας υποδοχής που οδηγούν στην κοινωνική ένταξη των μεταναστών είναι συνάρτηση του επιπέδου κοινωνικής και πολιτικής οργάνωσης του συστήματος κοινωνικών αξιών, πολιτιστικών προτύπων και ιδεολογικών αντιλήψεων για τη θέση τους στο παγκόσμιο σύστημα (Kassimati, 2009).

Στην Ελλάδα, ο κύριος διάυλος κοινωνικής ένταξης είναι η ένταξη των μεταναστών στην απασχόληση. Συγκεκριμένα, εάν η μετανάστευση είναι νόμιμη, τότε οι μετανάστες συνήθως έχουν ασφαλιστική κάλυψη και σε κάποιο βαθμό μπορεί να διεκδικήσουν τα εργασιακά τους δικαιώματα. Όσο περισσότερο μένουν στη χώρα μας, τόσο καλύτερα προσαρμόζονται οι μετανάστες στην αγορά εργασίας, γιατί γνωρίζουν το εργασιακό περιβάλλον και ενδέχεται να αναπτύξουν δίκτυα επικοινωνίας. Στην πραγματικότητα, η Ελλάδα δεν έχει ακόμη αναπτύξει μια βιώσιμη μεταναστευτική πολιτική.

Η ελληνική μεταναστευτική πολιτική εμφανίζεται ως αντίδραση στα γεγονότα, παρά ως καθοδηγητική δύναμη. Περιορίζεται σε μια κατακερματισμένη προσπάθεια επίλυσης προβλημάτων που έχουν ήδη παγιωθεί στην ελληνική κοινωνία. Η Ελλάδα χρειάζεται να κάνει κάποια ουσιαστικά βήματα για την αντιμετώπιση του φαινομένου της μετανάστευσης, υιοθετώντας μια σύγχρονη και πιο αποτελεσματική στρατηγική διαχείρισης. Η ανάγκη για μια πιο ολοκληρωμένη και συνεπή προσπάθεια πολιτικών ένταξης θεωρείται επιτακτική (Schnapper & Taylor, 2008).

Για να αποκτήσει πρόσβαση στην αγορά εργασίας, ένας μετανάστης, συμπεριλαμβανομένων των αιτούντων άσυλο και των δικαιούχων διεθνούς προστασίας, πρέπει να αποκτήσει Αριθμό Φορολογικού Μητρώου (ΑΦΜ) και Αριθμό Κοινωνικής Ασφάλισης (ΑΜΚΑ). Ο Αριθμός Φορολογικού Μητρώου (ΑΦΜ) μπορεί να εκδοθεί από την αρμόδια ΔΟΥ με την επίδειξη της κάρτας αιτούντος άσυλο ή της άδειας διαμονής και της απόδειξης διαμονής. Αρκετές προκλήσεις και καθυστερήσεις παρατηρήθηκαν στην έκδοση Αριθμού Φορολογικού Μητρώου τόσο για τους αιτούντες άσυλο όσο και για τους δικαιούχους διεθνούς προστασίας, που σχετίζονται κυρίως με την ταυτοποίηση και την απόδειξη διαμονής. Αρκετά προκλητική ήταν και η έκδοση του Αριθμού Κοινωνικής Ασφάλισης (ΑΜΚΑ).

Μέχρι τον Ιούλιο του 2019, το νομικό πλαίσιο που ρύθμιζε τη διαδικασία και τα απαραίτητα έγγραφα για τη χορήγηση του ΑΜΚΑ δεν παρείχε καμία διευκρίνιση για τη χορήγηση ΑΜΚΑ σε αιτούντες άσυλο και δικαιούχους διεθνούς προστασίας. Ως αποτέλεσμα αυτού του κενού, οι αρμόδιες αρχές για τη χορήγηση του ΑΜΚΑ (Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών και Γραφεία ΑΜΚΑ του Οργανισμού Κοινωνικής Ασφάλισης) ερμήνευαν και ανταποκρίνονταν διαφορετικά τον νόμο, ενώ έχουν υπάρξει πολλές αναφορές για άρνηση χορήγησης του πιστοποιητικού ή σημαντικές

καθυστερήσεις. Αυτό οδήγησε σε μια μη ομοιογενή πρακτική σχετικά με την έκδοση ΑΜΚΑ. Η κατάσταση βελτιώθηκε με την υπουργική εγκύκλιο 31547/9662/2018 που παρείχε διευκρινίσεις για τη χορήγηση ΑΜΚΑ και διευκόλυνε τη διαδικασία τόσο για τους αιτούντες άσυλο όσο και για τους πρόσφυγες. Με τον Ν.4686/2020 οι αιτούντες άσυλο δικαιούνταν να λάβουν τον Προσωρινό Αριθμό Ασφάλισης και Υγείας (ΠΑΑΥΠΑ) για Αλλοδαπούς, αλλά συχνά συναντούσαν σημαντικές καθυστερήσεις στην παροχή εγγράφων. Η Υπηρεσία Ασύλου έγινε η αρμόδια αρχή για την έκδοση του αριθμού αυτού και η εφαρμογή αυτής της διαδικασίας συνέπεσε με το εθνικό lockdown που επιβλήθηκε λόγω της πανδημίας Covid-19.

Μια άλλη πρόκληση που αντιμετωπίζουν τα υπήκοοι τρίτων χωρών είναι ότι οι αρμόδιες αρχές συχνά ζητούν έγγραφα που δεν μπορούν να παρασχεθούν από έναν πρόσφυγα. Για παράδειγμα, αναφέρθηκε ότι σε ορισμένες περιπτώσεις ο ΕΦΚΑ – Φορέας Κοινωνικής Ασφάλισης – έχει ζητήσει Πιστοποιητικό Οικογενειακής Κατάστασης από δικαιούχο Διεθνούς Προστασίας για να προχωρήσει στην έκδοση Αριθμού Μητρώου Ασφάλισης (ΑΜΑ) που είναι απαραίτητος για την άμεση ασφάλιση, υπό το Ίδρυμα Κοινωνικής Ασφάλισης (ΙΚΑ).

Οι πρόσθετες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι πολίτες τρίτων χωρών πολυποίκιλες. Πρώτον υπάρχουν γλωσσικοί φραγμοί οι οποίοι δημιουργούν προκλήσεις στον εντοπισμό ευκαιριών απασχόλησης για υπηκόους τρίτων χωρών με βασική γνώση της γλώσσας και, όταν εργάζονται, κακή κατανόηση του περιεχομένου των συμβάσεων τους, επομένως δεν έχουν πλήρη επίγνωση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων στην απασχόλησή τους. Δεύτερον, υπάρχει γενικότερα έλλειψη διευκολυντικού πλαισίου για τη διαπίστευση δεξιοτήτων και ικανοτήτων, με αποτέλεσμα τα άτομα να καταλαμβάνουν χαμηλά αμειβόμενες θέσεις εργασίας ή/και πολύ διαφορετικές από αυτές στις οποίες έχουν εμπειρία. Άλλωστε, οι εργοδότες δεν γνωρίζουν το ρυθμιστικό πλαίσιο σχετικά με το δικαίωμα στην εργασία και τις συγκεκριμένες νομικές κατηγορίες υπηκόων τρίτων χωρών, όπως οι αιτούντες άσυλο και οι δικαιούχοι διεθνούς προστασίας, ούτε και ως προς την εγκυρότητα των πιστοποιητικών που κατέχουν οι τελευταίοι.

Γενικά, ο εξορθολογισμός των διαδικασιών και η διάδοση των σχετικών πληροφοριών δεν διασφαλίζονται με οριζόντιο τρόπο μεταξύ των υπηρεσιών, οδηγώντας έτσι σε *de facto* περιορισμούς στην άσκηση συγκεκριμένων δικαιωμάτων, όπως το δικαίωμα συμμετοχής σε κρατικά προγράμματα για την

προώθηση της απασχόλησης. Η ίδια κατάσταση παρατηρείται και σε θέματα που σχετίζονται με την κοινωνική πρόνοια. Οι αιτούντες και οι δικαιούχοι διεθνούς προστασίας έχουν δικαίωμα πρόσβασης σε υπηρεσίες που παρέχονται από τον Οργανισμό Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ), όπως επιδόματα ανεργίας, επιδοτούμενα προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης και συμβουλευτικές υπηρεσίες πρόσβασης στην αγορά εργασίας, με τους ίδιους όρους, ως Έλληνες πολίτες. Στην πράξη, ωστόσο, ο αριθμός των αιτούντων και των δικαιούχων διεθνούς προστασίας που λαμβάνουν κάθε είδους βοήθεια είναι σημαντικά χαμηλός, καθώς η πρόσβαση σε αυτές τις υπηρεσίες απαιτεί απόδειξη απασχόλησης για τουλάχιστον ένα έτος (Marini, 2020).

Σε κάθε περίπτωση, οι καθυστερήσεις στην εξέταση αιτήματος διεθνούς προστασίας οδηγούν σε μεγάλη διάρκεια απομάκρυνσης από την αγορά εργασίας, εμποδίζοντας έτσι τις δυνατότητες αυτής της πληθυσμιακής ομάδας να επιστρέψει στην εργασία, ενώ επιπλέον τα άτομα δυνητικά χάνουν κίνητρα και ξεχνούν τις δεξιότητες που έχουν αποκτήσει προηγουμένως. Τέλος, οι γυναίκες από χώρες όπου οι πολιτιστικοί κανόνες εμποδίζουν τη συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας είναι λιγότερο πιθανό να ενσωματωθούν στην αγορά εργασίας της χώρας υποδοχής (Mavrommatis, 2017).

2.6 Μετανάστες κατά την οικονομική κρίση

Μια περίοδος έντονης οικονομικής ύφεσης και ανασφάλειας ξεκίνησε στην Ελλάδα το 2008, ωθώντας τους οικονομικούς δείκτες σε πτώση και σε αύξηση της δημοσιονομικής λιτότητας. Αυτή η σοβαρή ύφεση είχε αρνητικές συνέπειες για τους εργάτες χαμηλής ειδίκευσης και για όσους είχαν χαμηλά ή μεσαία εισοδήματα, ιδιαίτερα για τον μεταναστευτικό πληθυσμό της Ελλάδας.

Σύμφωνα με την Ελληνική Στατιστική Αρχή, το ποσοστό ανεργίας στην Ελλάδα αυξήθηκε από το 2009, από 10,6 τοις εκατό τον Νοέμβριο του 2009 σε 13,9 τοις εκατό τον Νοέμβριο του 2010 σε 20,9 τοις εκατό τον Νοέμβριο του 2011 και συνέχισε να αυξάνεται μέχρι το 2015. Επειδή οι μετανάστες συμμετέχουν στο ελληνικό εργατικό δυναμικό σε υψηλά επίπεδα, το ποσοστό απασχόλησής τους έχει μειωθεί περισσότερο από το συνολικό ποσοστό απασχόλησης κατά τη διάρκεια της ύφεσης, ενώ η ανεργία τους αυξήθηκε κατακόρυφα μετά το τρίτο τρίμηνο του 2008 (Mavrommatis, 2017).

Αντιμέτωποι με δύσκολες προοπτικές στην οικονομική κρίση, ορισμένοι από τους ξένους που γεννήθηκαν στην Ελλάδα —ιδιαίτερα οι μη νομιμοποιημένοι, όσοι δεν είχαν σταθερή απασχόληση και οι Αλβανοί σε ηλικία συνταξιοδότησης— αποφάσισαν να επιστρέψουν στις χώρες καταγωγής τους. Τα στοιχεία δείχνουν επίσης αύξηση των μετακινήσεων από την πλευρά των Αλβανών μεταναστών πίσω στη χώρα καταγωγής τους σε περιόδους που η εποχική αγορά εργασίας στην Ελλάδα συρρικνωνόταν.

Ο υπόλοιπος πληθυσμός που γεννήθηκε στο εξωτερικό, όπως και οι Έλληνες πολίτες, περίμενε την υποχώρηση της ύφεσης και προσπάθησε να προσαρμοστεί στις νέες συνθήκες της αγοράς εργασίας. Αυτοί οι μετανάστες συνδέονται πιθανότατα με την Ελλάδα λόγω οικογενειακών υποχρεώσεων, του υψηλού κόστους της επιστροφής μετανάστευσης ή ακόμη χειρότερων συνθηκών στις χώρες καταγωγής τους (Manrommatis, 2017).

3. Ένταξη των μεταναστών

3.1 Ελληνικές πολιτικές ένταξης

Η έννοια της ένταξης των μεταναστών εμφανίστηκε ως έννοια και στόχος στη σχετική νομοθεσία και τα προτεινόμενα Σχέδια Δράσης στις αρχές της δεκαετίας του 2000. Ως εκ τούτου, η δεκαετία 1991–2000 θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως μια «πρώιμη» φάση για την ανάπτυξη της ελληνικής μεταναστευτικής πολιτικής, κατά την οποία υιοθετήθηκαν αυστηρά μέτρα ελέγχου και μια κατασταλτική προσέγγιση απέναντι στο νέο φαινόμενο. Σε ότι αφορά την ένταξη και σε μια προσπάθεια να διαχειριστεί την παρούσα κατάσταση, η ελληνική κυβέρνηση ακολούθησε το παράδειγμα άλλων χωρών της Νότιας Ευρώπης (Levinson, 2005) και ξεκίνησε μια σειρά προγραμμάτων νομιμοποίησης. Δύο Προεδρικά Διατάγματα που υπογράφηκαν το 1997 ξεκίνησαν μια διαδικασία μαζικής νομιμοποίησης παράτυπων αλλοδαπών, ωστόσο μια σειρά από πρακτικές και γραφειοκρατικές δυσκολίες εμπόδισαν τη σωστή εφαρμογή τους (Τριανταφυλλίδου, 2005). Υπολογίζεται ότι μόνο 213.000 μετανάστες έλαβαν προσωρινή άδεια παραμονής, από τους 370.000 που υπέβαλαν αίτηση (Cavounidis, 2000). Ενώ τα προγράμματα νομιμοποίησης δεν είναι πολιτικές ένταξης καθαυτές, θα πρέπει να εκληφθούν ως έμμεση αναγνώριση από την Ελληνική Πολιτεία ότι οι υιοθετούμενες πολιτικές «σύλληψης και απέλασης» δεν επαρκούσαν για τη διαχείριση του φαινομένου και

ως εκ τούτου, χρειάζονταν νέες προσεγγίσεις και πολιτικές. Ωστόσο, κατά την πρώτη αυτή δεκαετία δεν υπήρχαν διατάξεις σχετικά με την ένταξη των μεταναστών στην Ελλάδα.

Την επόμενη περίοδο (2001–2008) παρουσιάστηκαν οι πρώτοι ολοκληρωμένοι νόμοι που επιχειρούν να ρυθμίσουν τη μετανάστευση στη χώρα, υπονοώντας τη σημασία που δίνεται στην ένταξη αυτού του πληθυσμού, ενώ καταγράφηκε και μια πιο θετική στάση απέναντι στο φαινόμενο. Σχεδόν μετά από μια δεκαετία, με τον Ν.2910/2001, έγινε προσπάθεια αντιμετώπισης των ζητημάτων και των ελλείψεων που έθετε ο Νόμος του 1991. Αυτή η νέα νομοθεσία είχε δύο κύριους στόχους. Παρείχε ένα πλαίσιο πολιτικής για τη διαχείριση της μετανάστευσης, καθιερώνοντας οδούς νόμιμης εισόδου για απασχόληση ή σπουδές και ορίζοντας συνθήκες πολιτογράφησης για μετανάστες που ήδη διέμεναν στη χώρα. Επιπλέον, επιχείρησε να εφαρμόσει ένα δεύτερο πρόγραμμα τακτοποίησης, για νεοαφιχθέντες και όσους δεν επωφελήθηκαν από το πρώτο. Το πρόγραμμα αυτό υπέφερε επίσης από σοβαρά οργανωτικά ζητήματα που μείωσαν σημαντικά τη συνολική του αποτελεσματικότητα (Triandafyllidou,2009). Ο σχετικός νόμος Ν. 3386/2005 με το άρθρο 66 παρουσίασε το 2007 Ολοκληρωμένο Σχέδιο Δράσης για την ομαλή προσαρμογή και κοινωνική ένταξη υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα στην Ελληνική Επικράτεια – Πρόγραμμα Έκτακτης Υποστήριξης Ένταξης και Φιλοξενίας (ΕΣΤΙΑ). Το ΕΣΤΙΑ διαρθρώθηκε σε υποπρογράμματα που βασίζονται σε τομείς ένταξης, όπως η στέγαση, η απασχόληση, η εκπαίδευση, η υγειονομική περίθαλψη και σχεδιάστηκε για να εφαρμοστεί την περίοδο 2007–2012. Ωστόσο, λόγω εγχώριων οικονομικών περιορισμών, αυτό το πρόγραμμα έμεινε επίσης σε μεγάλο βαθμό στα χαρτιά (Αναγνώστου & Κανδύλα, 2014). Συμπληρωματικά του ΕΣΤΙΑ ήταν δράσεις που υλοποιήθηκαν μέσω του Ευρωπαϊκού Ταμείου Ένταξης (ΕΤΕ), ενός πολυετούς προγράμματος (2007–2013) που στόχευε στην υποβοήθηση της ένταξης αυτού του πληθυσμού. Ιδιαίτερα φιλόδοξο στο πεδίο εφαρμογής του, φιλοδοξούσε να δεσμεύσει ενεργά τις τοπικές, περιφερειακές και εθνικές αρχές και να εξορθολογήσει τους στόχους κοινωνικής ένταξης σε όλους τους σχετικούς τομείς πολιτικής. Παρόλο που η επιτυχία του θεωρήθηκε περιορισμένη λόγω ανεπαρκούς χρηματοδότησης (Αναγνώστου & Κανδύλα,2014) ένα κρίσιμο ελάττωμα σχεδιασμού ήταν το περιορισμένο χρονικό πλαίσιο για την υλοποίηση κάθε δράσης.

Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου συντάχθηκε ένα πρώτο Σχέδιο Δράσης για την κοινωνική ένταξη των μεταναστών (2002–2005), με την υποστήριξη του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Προβλέφθηκαν μέτρα για την ένταξη των μεταναστών στην αγορά εργασίας, την πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη και πρωτοβουλίες για την καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας στην ελληνική κοινωνία, παρόλο που οι περισσότερες από αυτές τις δράσεις δεν υλοποιήθηκαν (Τριανταφυλλίδου, 2005).

Η περίοδος 2008–2015 χαρακτηρίστηκε από την οικονομική κρίση που έπληξε σοβαρά τη χώρα. Την περίοδο αυτή η μεταναστευτική πολιτική ενηλικιώθηκε, παρόλο που καταγράφηκαν χαμένες ευκαιρίες για κοινωνική και πολιτική ένταξη των μεταναστών. Το πιο σημαντικό, αυτή η περίοδος ορίστηκε από την αποσύνθεση των μεταναστών, ως άμεση συνέπεια της οικονομικής κρίσης. Με τη συμπλήρωση 20 χρόνων από τη μετατροπή της Ελλάδας σε *de facto* χώρα προορισμού μεταναστών, το 2010 μπορεί να χαρακτηριστεί ως έτος «χαμένων ευκαιριών» όσον αφορά τις προοπτικές ένταξης των μεταναστών στην ελληνική κοινωνία. Εκείνη τη χρονιά επιχειρήθηκε η υιοθέτηση δύο νομοθετικών παρεμβάσεων που θα μπορούσαν να έχουν αλλάξει ριζικά το ζήτημα της κοινωνικής και πολιτικής ένταξης των μεταναστών στην ελληνική κοινωνία, οι οποίες όμως απέτυχαν να φέρουν τα επιθυμητά αποτελέσματα.

Ο Ν.3838/2010 επιχείρησε να επαναδιαπραγματευτεί θέματα σχετικά με τη χορήγηση της ελληνικής ιθαγένειας και το δικαίωμα του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι στον μεταναστευτικό πληθυσμό. Μέχρι εκείνο το σημείο, η Ελλάδα είχε μια από τις πιο περιοριστικές πολιτικές για τη χορήγηση ιθαγένειας στην ΕΕ μέσω του δικαιώματος της καταγωγής (*jus sanguinis*) και εξαιρετικά αυστηρές προϋποθέσεις πολιτογράφησης (Howard, 2009). Με τις νέες διατάξεις θεσπίστηκαν ειδικές διαδικασίες για την απόκτηση της ιθαγένειας για τα παιδιά των μεταναστών, είτε εκ γενετής είτε με τη συμμετοχή τους στο εκπαιδευτικό σύστημα. Πιο συγκεκριμένα, ο νέος νόμος επέτρεπε σε παιδιά που γεννήθηκαν στην Ελλάδα και είχαν τουλάχιστον έναν μη Έλληνα γονέα που ζούσε νόμιμα στη χώρα για τουλάχιστον 5 χρόνια να αποκτήσουν την ιθαγένεια κατά τη γέννηση ή με απλή δήλωση των γονέων τους, εφόσον φοίτησε σε ελληνικό σχολείο για τουλάχιστον 6 χρόνια. Η δεύτερη καινοτομία του νόμου αφορούσε την παροχή, για πρώτη φορά, σε ορισμένες κατηγορίες νομίμως διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών του

δικαιώματος του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι στις τοπικές εκλογές, δρομολογώντας έτσι την πολιτική ενσωμάτωση των μεταναστών (Boswell, 2003). Η διάταξη αυτή εφαρμόστηκε στις αυτοδιοικητικές εκλογές του Νοεμβρίου 2010.

Ωστόσο, και οι δύο διατάξεις αποδείχθηκαν βραχύβιες, αφού το Συμβούλιο της Επικρατείας το 2013 τις έκρινε αντισυνταγματικές (Christopoulos, 2017). Σύμφωνα με την απόφασή της, η πολιτογράφηση όπως περιγράφεται στο νόμο βασίστηκε μόνο σε τυπικές και νομικές απαιτήσεις, όπως η διάρκεια παραμονής, η γέννηση στη χώρα ή η συμμετοχή στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα για 6 χρόνια. Αυτό που έλειπε από τη διαδικασία της πολιτογράφησης ήταν η απόδειξη ενός «πραγματικού δεσμού» μεταξύ ενός ξένου και του ελληνικού κράτους. Επιπλέον, τα δικαιώματα ψήφου επιφυλάσσονταν μόνο στους Έλληνες πολίτες και δεν επεκτείνονταν σε μη Έλληνες χωρίς προηγούμενη συνταγματική τροποποίηση. Υπολογίζεται ότι περίπου 13.500 παιδιά μεταναστών πολιτογραφήθηκαν την περίοδο Μαρτίου 2010 και Αυγούστου 2012, όταν ίσχυαν οι σχετικές διατάξεις του νόμου (Αναγνώστου & Γεμή, 2015).

Η δεύτερη νομοθετική παρέμβαση, που θα μπορούσε να ενισχύσει σημαντικά την ένταξη των μεταναστών στην τοπική κοινωνία, αφορούσε τη σύσταση το 2010 Συμβουλίων Ένταξης Μεταναστών. Τα ΣΕΜ ιδρύθηκαν σε κάθε δήμο ως συμβουλευτικά όργανα, με στόχο την καταγραφή και διερεύνηση προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες που ζουν μόνιμα στο δήμο. Επιπλέον, τους ανατέθηκε η υποβολή προτάσεων στο δημοτικό συμβούλιο για τοπικές δράσεις για την προώθηση της ομαλής κοινωνικής ένταξης των μεταναστών και τη διοργάνωση εκδηλώσεων ευαισθητοποίησης που θα ενίσχυαν την κοινωνική συνοχή του τοπικού πληθυσμού.

Ωστόσο, η επιτυχία των Συμβουλίων ήταν περιορισμένη, για δύο βασικούς λόγους. Πρώτα και κύρια, υπήρχε έλλειψη πολιτικής βούλησης για την εφαρμογή τους. Όπως επισημάνθηκε, ενώ σε επίπεδο κεντρικής κυβέρνησης έγιναν εκτεταμένες και καλά συντονισμένες προσπάθειες για την εδραίωση του νέου θεσμού, σε τοπικό επίπεδο υπήρξε σημαντική διαφοροποίηση ως προς τη σωστή εφαρμογή τους. Δεύτερον, ο νέος θεσμός δεν υποστηρίχθηκε δεόντως από επαρκείς ανθρώπινους και οικονομικούς πόρους. Τα ΣΕΜ επρόκειτο να βοηθηθούν από το υπάρχον προσωπικό των τοπικών αρχών, οργανώσεις που συνήθως είναι πολύ υποστελεχωμένες. Ταυτόχρονα, δεν υπήρχαν προβλέψεις για οικονομικούς πόρους,

προκειμένου τα ΣΕΜ να επιτύχουν τους δηλωμένους στόχους τους. Εμποδιζόμενη από αυτές τις ελλείψεις, η συμμετοχή τους στο σχεδιασμό και την εφαρμογή μέτρων ένταξης σε τοπικό επίπεδο παρέμεινε μάλλον οριακή (Σκαμνάκης & Πολυζωίδης, 2013).

Τέλος, η παρούσα περίοδος που ξεκινά στα μέσα του 2016 χαρακτηρίζεται από την πρωτοκαθεδρία του προσφυγικού ζητήματος. Παρόλο που κατά τη διάρκεια της προσφυγικής κρίσης 2015–2016 περισσότερα από 1,2 εκατομμύρια άτομα διήλθαν από τη χώρα, ο πληθυσμός που παρέμεινε στην πραγματικότητα ήταν πολύ χαμηλότερος από αυτόν. Οι αιτούντες και οι δικαιούχοι διεθνούς προστασίας υπολογίζεται ότι πλησιάζουν τους 120.000 (UNHCR, 2020), ωστόσο το ζήτημα παραμένει ιδιαίτερα πολιτικοποιημένο, καθώς επηρεάζει δυσανάλογα ορισμένες γεωγραφικές περιοχές (Bousiou, 2020). Ως εκ τούτου, κινούμενο και πάλι από ανάγκη, το ελληνικό κράτος βρίσκεται στη διαδικασία εντοπισμού τρόπων με τους οποίους θα ενσωματώσει και αυτόν τον πληθυσμό στην ελληνική κοινωνία. Η κωδικοποίηση το 2014 της μεταναστευτικής νομοθεσίας στον Κώδικα Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης είχε ως στόχο την ενοποίηση όλων των διατάξεων της νομοθεσίας για τη μετανάστευση, την εναρμόνιση με τη νομοθεσία της ΕΕ και τον εξορθολογισμό του υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου. Παρόλο που η κοινωνική ένταξη αναλύθηκε και πάλι μόνο σε δύο άρθρα (128 & 129), η αναφορά της στον τίτλο έδειξε το ιδιαίτερο ενδιαφέρον του νομοθέτη για το θέμα (Αναγνώστου & Γεμή, 2015).

Σύμφωνα με τον Κώδικα, η πολιτική ένταξης στοχεύει αφενός να βοηθήσει τους υπηκόους τρίτων χωρών να προσαρμοστούν στην ελληνική κοινωνία και αφετέρου να αναγνωρίσει η ελληνική κοινωνία τη δυνατότητα ισότιμης συμμετοχής τους στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ζωή της χώρας. Επιπλέον, σε μια προσπάθεια ρύθμισης του καθεστώτος της δεύτερης γενιάς μεταναστών, το οποίο έμεινε σε αδιέξοδο από το 2010, ο Κώδικας εισήγαγε ένα ειδικό ευνοϊκό καθεστώς διαμονής και ένα ευρύτερο φάσμα προστασίας, με στόχο την ενίσχυση της προοπτικής ένταξής τους.

Σημαντικό στοιχείο του Κώδικα είναι η προώθηση της άδειας διαμονής μακράς διάρκειας, ως «μετασκεπτόμενης μεταναστευτικής πολιτικής» (Manrommatis, 2017). Όπως χαρακτηριστικά αναφέρθηκε, αυτή η άδεια μπορεί ουσιαστικά να θεωρηθεί ως «ένα είδος «ανταμοιβής» (...) για όσους μετανάστες αποδεικνύουν ότι

έχουν αναπτύξει ισχυρούς δεσμούς με την Ελλάδα, διαμένοντας και εργάζονται νόμιμα στη χώρα επί σειρά ετών» (Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής, 2019). Ας σημειωθεί όμως ότι μέχρι τον Απρίλιο του 2020, από τις συνολικά 538.000 ενεργές άδειες παραμονής, μόνο οι 30.000 ήταν άδειες μακροχρόνιας διαμονής (Υπουργείο Μετανάστευσης & Ασύλου, 2020).

Παράλληλα με τη δημοσίευση του Κώδικα Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης και ως απάντηση σε σχετικό αίτημα της ΕΕ για σχεδιασμό εθνικών στρατηγικών ένταξης από όλα τα κράτη μέλη (European Commission, 2010), το Υπουργείο Εσωτερικών παρουσίασε το 2013 την Εθνική Στρατηγική για την Ένταξη Πολιτών Τρίτων Χωρών. Με στόχο να συμπεριλάβει πολιτικές και μέτρα ένταξης σε όλους τους σχετικούς τομείς πολιτικής, κυβερνητικά επίπεδα και δημόσιες υπηρεσίες, η Στρατηγική παρουσίασε ένα φιλόδοξο σύνολο Δράσεων και Μέτρων για την επίτευξη αυτού του στόχου.

Αξίζει, ωστόσο, να τονιστεί η απόρριψη τόσο της «πολυπολιτισμικότητας» ως «αναχρονιστικής και μη λειτουργικής επιλογής» όσο και της «απλής (sic) ένταξης» ως προτιμώμενου μοντέλου για την ένταξη των μεταναστών στην ελληνική κοινωνία.. Αντίθετα, η Στρατηγική επιλέγει αυτό που ορίζει ως «δομική ένταξη», η οποία «χαρακτηρίζεται από τη θετική στάση του μετανάστη απέναντι στην κοινωνία της χώρας υποδοχής, όπως αποδεικνύεται από την ενεργό επίδειξη της προθυμίας του να προσαρμοστεί στην κυρίαρχη πολιτική και πολιτιστική ιδεολογία αυτής. Η δομική ολοκλήρωση αποτελείται από τέσσερα στοιχεία, την πολιτική, την οικονομική, την κοινωνική και την πολιτιστική ολοκλήρωση. Η πολιτιστική ένταξη παρουσιάζει επίσης ενδιαφέρον, καθώς:

Ταυτίζεται με την αποδοχή από τους μετανάστες του κυρίαρχου πολιτισμικού πλαισίου, όπως έχει διαμορφωθεί μετά από παρατεταμένο χρονικό διάστημα από την πλειοψηφία του γηγενούς πληθυσμού. Η πολιτιστική ολοκλήρωση προϋποθέτει την αποδοχή της κυρίαρχης εθνικής ιδεολογίας της χώρας υποδοχής (...).

Όπως πολύ σωστά επισημάνθηκε, ούτε η Στρατηγική ούτε ο Κώδικας, που τέθηκε σε ισχύ τον Μάρτιο του 2014, αναφέρονται στο δικαίωμα των μεταναστών να διατηρήσουν τη διακριτή εθνική, πολιτιστική και θρησκευτική τους ταυτότητα (Αναγνώστου & Κανδύλα, 2014). Επιπρόσθετα, πρέπει να επισημανθεί ότι επί της ουσίας, με την ονομασία «δομική ένταξη», αυτό που προτείνεται μέσω της Στρατηγικής είναι μια διαδικασία αφομοίωσης των μεταναστών στην ελληνική

κοινωνία, η οποία θα πρέπει να διασφαλίζει την «αποδοχή όλων των αρχών του πολιτικού και πολιτιστικού πλαισίου αναφορικά με τη χώρα υποδοχής», καταργώντας τα προηγούμενα χαρακτηριστικά τους.

Ένα από τα κύρια αποτελέσματα του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής πριν από την κατάργησή του ήταν μια νέα «Εθνική Στρατηγική για την Ένταξη» που παρουσιάστηκε τον Ιανουάριο του 2019. Η νέα στρατηγική ήταν το αποτέλεσμα τόσο των νέων αναγκών που προέκυψαν από τις διεθνείς και εγχώριες εξελίξεις όσο και της διαφορετικής προσέγγισης της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ στο μεταναστευτικό. Κατά συνέπεια, αυτό το έγγραφο προτείνει μια «θεμελιώδη αναθεώρηση της (προηγούμενης) Εθνικής Στρατηγικής για την Ένταξη» (Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής, 2019).

Στο πλαίσιο αυτό, υιοθετείται μια σημαντικά διαφορετική προσέγγιση και εύρος για την ένταξη του μεταναστευτικού και εφεξής προσφυγικού πληθυσμού στη χώρα. Ενώ η Στρατηγική Ένταξης του 2013 ευνόησε ουσιαστικά την αφομοίωση των μεταναστών στην ελληνική κοινωνία, η στρατηγική του 2019 προτείνει ένα νέο μοντέλο ένταξης, το οποίο μεταξύ άλλων «στοχεύει στη δημιουργία και διατήρηση μιας ανοιχτής κοινωνίας που σέβεται τη διαφορετικότητα» και έχει ως απώτερο στόχο την 'κατάκτηση' της διαπολιτισμικότητας (Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής, 2019). Η Στρατηγική του 2019 προσδιορίζει τρεις ομάδες-στόχους: αιτούντες διεθνή προστασία, δικαιούχους διεθνούς προστασίας και μετανάστες που ήδη διαμένουν στη χώρα. Επιπλέον, προσεγγίζει την πολιτική ένταξης ως μια πολυδιάστατη διαδικασία, που διαμορφώνεται σε δύο βασικά επίπεδα.

Το πρώτο επίπεδο, που ονομάζεται «υποδοχή» απευθύνεται σε αιτούντες διεθνή προστασία και μπορεί να γίνει κατανοητό ως μια μορφή πρώιμης ένταξης. Ως εκ τούτου, αμέσως μετά την καταγραφή τους στο σημείο εισόδου τους, η Πολιτεία καλείται να παράσχει στην ομάδα προστασία και βασικές υλικές συνθήκες υποδοχής (όπως στέγαση, οικονομική βοήθεια και πρόσβαση στην υγεία), θέτοντας έτσι τις βάσεις για τη μετέπειτα επιτυχή ένταξή τους στην κοινωνία υποδοχής (Μαντάνικα & Αράπογλου, 2020).

Το δεύτερο επίπεδο ονομάζεται «ένταξη» και απευθύνεται τόσο σε δικαιούχους διεθνούς προστασίας όσο και σε μετανάστες που ήδη διαμένουν στη χώρα. Οι δράσεις και τα μέτρα είναι εξειδικευμένα ανάλογα με τις ανάγκες της κάθε ομάδας. Έτσι, για τους δικαιούχους διεθνούς προστασίας, στόχος είναι η ομαλή μετάβαση

από το καθεστώς προστασίας του αιτούντος άσυλο στην ένταξη στην κοινωνία υποδοχής. Προς τούτο, το κράτος αναμένεται να παράσχει προσωρινή στέγαση, οικονομικές ενισχύσεις, μαθήματα ελληνικής γλώσσας, δράσεις εισόδου στην αγορά εργασίας κ.λπ. Όσον αφορά τον μεταναστευτικό πληθυσμό, στόχος είναι, μεταξύ άλλων, η επιστροφή στο καθεστώς της νομιμότητας. (για όσους έχουν χάσει το νομικό τους καθεστώς), να αποκτούν άδειες ταχύτερα και αποτελεσματικότερα, να έχουν πρόσβαση χωρίς διακρίσεις σε κρατικά επιδόματα και να διασφαλίζουν τη δημόσια συμμετοχή τους.

Όπως και με τις προηγούμενες Στρατηγικές, προτείνονται περαιτέρω δράσεις και μέτρα πολιτικής, τα οποία επεξεργάζονται θέματα όπως η αγορά εργασίας, η εκπαίδευση και η ξеноφοβία. Η Στρατηγική επιφυλάσσει σημαντικό ρόλο στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, η οποία καλείται να γίνει ο κύριος εκτελεστικός μηχανισμός των πρωτοβουλιών ένταξης. Για το σκοπό αυτό, τέθηκαν σε εφαρμογή και άλλες θεσμικές πρωτοβουλίες την ίδια περίοδο, όπως τα Κέντρα Ένταξης Μεταναστών (ΚΕΜ) και τα Συμβούλια Ένταξης Μεταναστών και Προσφύγων (ΣΕΜΠ), προκειμένου για τη διευκόλυνση και ενίσχυση της διαδικασίας ένταξης.

Τα ΚΕΜ στοχεύουν να λειτουργήσουν ως τοπικό σημείο αναφοράς για την παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών σε υπηκόους τρίτων χωρών με σκοπό τη βελτίωση του βιοτικού τους επιπέδου και την κοινωνική τους ένταξη και πρόκειται να αναπτυχθούν σε κάθε Δήμο. Το ΣΕΜΠ είναι η εξέλιξη του ΣΕΜ που παρουσιάστηκε νωρίτερα. Ωστόσο, εκτός από τη συμπερίληψη της λέξης «Πρόσφυγας» στον τίτλο τους, δεν υπάρχει σημαντική διαφορά με το ΣΕΜ και επομένως εκτιμάται ότι πάσχουν από τις ίδιες αδυναμίες με το ίδρυμα που αντικαθιστούν.

Το βασικό κρατικό όχημα για την ένταξη των δικαιούχων διεθνούς προστασίας στην ελληνική κοινωνία είναι μέσω του Προγράμματος HELIOS (Hellenic Integration Support for Beneficiaries of International Protection), που εφαρμόζεται από τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης (ΔΟΜ) από τον Ιούλιο του 2019 και υποστηρίζεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Το έργο προσφέρει υπηρεσίες προώθησης της ανεξάρτητης διαβίωσης, συμπεριλαμβανομένων επιδοτήσεων ενοικίου, μαθημάτων ένταξης, υποστήριξης απασχολησιμότητας και παρακολούθησης της ένταξης.

Ωστόσο, όταν συζητείται η ένταξη αυτού του πληθυσμού στην κοινωνία υποδοχής, ένα κύριο χαρακτηριστικό που πρέπει να επισημανθεί είναι η σημαντική διαφορά μεταξύ των δυνατοτήτων και των διατάξεων που παρέχει το εκάστοτε νομικό πλαίσιο και της πραγματικότητας όπως αντικατοπτρίζεται στο πεδίο (Δημητριάδη, 2020).

3.2 Πολιτικές ένταξης σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης

Η τοπική αυτοδιοίκηση διαδραματίζει κομβικό κεντρικό ρόλο στην ένταξη των μεταναστών στην Ευρώπη. Η τοπική αυτοδιοίκηση μέσω των Δήμων και άλλοι φορείς, όπως τα συμβούλια σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, έχουν αναλάβει έναν αυξανόμενο ενεργό ρόλο στην αντιμετώπιση των προκλήσεων που σχετίζονται με την ένταξη των μακροχρόνιων νόμιμων μεταναστών, και κατά την τελευταία περίοδο στην υποδοχή των νεοεισερχόμενων προσφύγων. Τοπικές και Δημοτικές αρχές τόσο ανεξάρτητα, όσο και συνεργαζόμενες με άλλους δημόσιους φορείς και μη-κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ), παρέχουν ένα μεγάλο φάσμα κοινωνικών υπηρεσιών στους χώρους της υγείας, της εκπαίδευσης και της παιδικής φροντίδας. Επίσης, έχουν αρμοδιότητες σχετικά με τη διατήρηση των κοινωνικών υποδομών των αστικών τόπων, στους οποίους διαβιεί μεγάλος αριθμός μεταναστών. Παρόμοια η Ευρωπαϊκή Ατζέντα για την Ένταξη των Πολιτών Τρίτων Χωρών (ΠΤΧ) του 2011 επικεντρώθηκε σε μεγάλο βαθμό στην ενεργή συμμετοχή των περιφερειακών και των τοπικών αρχών στην διαμόρφωση και στην εφαρμογή των πολιτικών ένταξης για τους μετανάστες.

Η ΕΕ υποστηρίζει έντονα και μέσω των θεσμών και των οργάνων της την εμπλοκή της τοπικής αυτοδιοίκησης στις πολιτικές διαχείρισης και στην ανάληψη δράσης σε ότι αφορά το μεταναστευτικό φαινόμενο. Άλλωστε, οι Δήμοι εκ της δομής τους και των γενικότερων πολιτικών έχουν βασική ευθύνη σε ότι αφορά τα θέματα που προκύπτουν από το φαινόμενο της μετανάστευσης. Αυτό συμβαίνει επειδή ο αλλοδαπός μετανάστης στην καθημερινότητά του μέσα στην τοπική κοινωνία, όπου εργάζεται βιοπορίζεται για την οικογένειά του, μεγαλώνει τα παιδιά του, δραστηριοποιείται γενικά οπότε και δημιουργεί σχέσεις και δεσμούς τόσο με άτομα όσο και με συλλογικότητες. Συνεπώς στο τοπικό επίπεδο διαμορφώνεται κυριότερα η σχέση που αναπτύσσει με την ελληνική κοινωνία οπότε και αποτελεί

σημαντικό επίπεδο που θα κρίνει την επιτυχία ή την αποτυχία της ένταξής τους στο κοινωνικό σύνολο.

Για να θεωρείται υπαρκτή μία πολιτική ένταξης μεταναστών σε επίπεδο τοπικών αρχών τότε οι τελευταίες θα πρέπει να έχουν προχωρήσει σε δράσεις οι οποίες θα έχουν τακτοποιήσει τη διαμονή και την εργασία του ενδιαφερομένου μέσω διαδικασιών οι οποίες είναι τόσο λειτουργικές όσο και αποτελεσματικές και οι οποίες σέβονται το μετανάστη ως άτομο που διοικείται και συναλλάσσεται με τη διοίκηση. Ωστόσο η δυσκολία της εξασφάλισης νόμιμης διαμονής στη χώρα στα άτομα αυτά, όπως έχει αναλυθεί νωρίτερα, ακυρώνει οποιαδήποτε ουσιαστική πολιτική ένταξης, απονομής δικαιωμάτων οπότε και η συνολική πολιτική ένταξης θεωρείται αποτυχημένη.

Βάσει του Ν.2910/2001 ανατέθηκαν στους Δήμους ορισμένες διοικητικές αρμοδιότητες σχετικά με τους αλλοδαπούς και τη μετανάστευση κυρίως σε διαδικασίες που αφορούν τη χορήγηση και την ανανέωση των αδειών διανομής των αλλοδαπών.

Στη συνέχεια, με την υιοθέτηση του Ν.3386/2005 οι σχετικές αρμοδιότητες των Δήμων αφενός διατηρήθηκαν αλλά και ενισχύθηκαν, ωστόσο είναι σε μεγάλο βαθμό στην ευχέρεια των δήμων να χρησιμοποιήσουν αυτές τις αρμοδιότητες στην κατεύθυνση της πραγματικής πολιτικής ενσωμάτωσης. Οι δήμοι οφείλουν να προωθούν πολιτικές οι οποίες να υπηρετούν τη βιώσιμη τοπική ανάπτυξη στην οποία θα συμβάλουν και θα συμμετέχουν όλοι οι πολίτες της τοπικής κοινωνίας. Η δημιουργία ενός ισχυρού κοινωνικού ιστού αποτελεί ανάχωμα στον κοινωνικό αποκλεισμό και την περιθωριοποίηση οποιασδήποτε ομάδας ανθρώπων οπότε πρέπει να συνιστά θεμελιώδη στόχο για κάθε τοπική αρχή.

Η μέριμνα των δήμων για την ομαλή κοινωνική ένταξη των μεταναστών στην περιοχή όπου εργάζονται και κατοικούν δίνεται να έχει πολυάριθμα θετικά αποτελέσματα τόσο για την κοινωνία όσο και τους μετανάστες. Συχνά το μόνο θετικό αποτέλεσμα που έρχεται στο νου από την κοινωνική ένταξη των μεταναστών είναι η οικονομική συνεισφορά των εργαζομένων αυτών ωστόσο δεν πρέπει να παραβλέπεται το γεγονός του πολιτιστικού πλούτου. Επίσης με τον περιορισμό του κοινωνικού αποκλεισμού μειώνονται και οι πιθανότητες να εμφανιστούν οι δυσλειτουργίες που είναι απότοκο της περιθωριοποίησης όπως είναι η πιθανή παρανομία και εγκληματικότητα.

Το ισχύον νομικό πλαίσιο που ρυθμίζει την ένταξη των ΠΤΧ έχει θεσπιστεί με τον Κώδικα Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης Νόμο 4251/2014.

Ο Κώδικας διευθέτησε μια σειρά από δικαιώματα των μεταναστών με βάση την αρχή της μη διάκρισης και της ίσης μεταχείρισης με Έλληνες υπηκόους. Οι δομές τοπικής αυτοδιοίκησης αναδιοργανώθηκαν περαιτέρω το 2010 με το Πρόγραμμα Καλλικράτης. Έτσι, οι νέες Αποκεντρωμένες Διοικητικές Αρχές κατέστησαν αρμόδιες να εφαρμόσουν ένα σημαντικό μέρος της πολιτικής ένταξης. Επιπλέον, η ενσωμάτωση μεταναστών και προσφύγων ως θέμα που ενδιαφέρει τις τοπικές κοινωνίες έγινε πιο εμφανές και δημιουργήθηκαν αρκετοί θεσμοί για να το δουλέψουν σε αρκετές ελληνικές περιφέρειες. Τα Συμβούλια Ένταξης Μεταναστών (ΣΕΜ) δημιουργήθηκαν με τον Νόμο 3852/2010 ως συμβουλευτικά όργανα στους ελληνικούς δήμους με σκοπό να υποστηρίζουν τις τοπικές αρχές στην απόκτηση γνώσεων σχετικά με προβλήματα που αντιμετωπίζει ο μεταναστευτικός πληθυσμός που διαμένει νόμιμα στο δήμο τους σε σχέση με την ένταξή του και να δημιουργήσει μονοπάτια που θα διευκολύνουν την επαφή τους με τις δημόσιες ή δημοτικές αρχές.

Ο εξεταζόμενος Δήμος εντάχθηκε στη μεταρρύθμιση του σχεδίου «Καλλικράτης» το 2010 και παράλληλα βάσει και του Ν. 3852/2010 και ειδικότερα του άρθρου 78 ίδρυσε και το ΣΕΜ, μεταγενέστερα ΣΕΜΠ, Συμβούλιο Ένταξης Μεταναστών και Προσφύγων, για το οποίο του δινόταν η δυνατότητα. Το ΣΕΜΠ του υπό εξέταση Δήμου δημιουργήθηκε άμεσα μετά την υιοθέτηση του νομικού πλαισίου μόλις το 2011.

Το ΣΕΜΠ είναι επιφορτισμένο να ενημερώνει τις αρχές του Δήμου σχετικά με τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες της περιοχής καθώς και να υποβάλλει προτάσεις πολιτικών και δράσεων που αφορούν στη συντομότερη και ομαλότερη ένταξη των μεταναστών στην κοινωνία του Δήμου και της χώρας γενικότερα. Παράλληλα, ανέλαβε να συνδράμει τους μετανάστες στην πρόσβασή τους στις περιφερειακές και δημοτικές υπηρεσίες.

Το ΣΕΜΠ του υπό εξεταζόμενου Δήμου αντιμετώπισε παρόμοια προβλήματα με αυτά και των άλλων ΣΕΜΠ της επικράτειας. Χαρακτηριστικά, τα ΣΕΜΠ εξ αρχής ξεκινούσαν τη λειτουργία τους όντας αποδυναμωμένα καθώς αναστάλθηκε το δικαίωμα ψήφου και το δικαίωμα τους εκλέγεσθαι σε τοπικό επίπεδο στους ΠΤΧ, οπότε και στέρησε την δυνατότητα πολιτικού ρόλου ή βάρους στα ΣΕΜΠ. Κατά αυτόν τον τρόπο και το υπό εξέταση ΣΕΜΠ παρέμεινε να έχει συμβουλευτικό ρόλο

και να δρα διαμεσολαβητικά προκειμένου να επιλύσει ζητήματα των μεταναστών καθώς και να τους διαχέει σημαντικές πληροφορίες.

Από το εν λόγω ΣΕΜΠ όπως και τα άλλα απουσιάζουν οι ίδιοι πόροι και ένας ξεχωριστός προϋπολογισμός περιορίζοντας τη δυνατότητα τους να σχεδιάσουν και υλοποιήσουν δράσεις που θα μπορούσαν συνδράμουν στην ένταξη των μεταναστών. Για τον ίδιο λόγο το ΣΕΜΠ δεν κατάφερε να διαμορφώσει μια συνεκτική στρατηγική ένταξης των μεταναστών. Γενικά, μία βασική πρόκληση για τη δουλειά των ΣΕΜΠ είναι ότι δεν υπάρχει επαρκής βαθμός οργάνωσης και των μεταναστευτικών ομάδων. Παρότι ο υπό εξέταση Δήμος είναι μεγάλος οπότε υπάρχει σύλλογος μεταναστών ωστόσο το επίπεδο οργάνωσης και κινητοποίησης της ομάδας αυτής δεν είναι ούτε επαρκές ούτε σταθερό. Άλλωστε και η απουσία προσωπικοτήτων οι οποίες είναι διατεθειμένες να εργαστούν για την ένταξη μεταναστών συχνά επηρεάζονται από την επαρκή υποστήριξη από τους δήμους ακόμη και σε είδος όπως για παράδειγμα την παροχή ενός χώρου γραφείου.

Παρόμοια, η μεταναστευτική κοινότητα που διαβιεί στον υπό εξέταση Δήμο παρουσιάζει έλλειψη ισχυρού κινήτρου να εμπλακεί σε δραστηριότητες του ΣΕΜΠ. Ακριβώς για τον ίδιο λόγο που αναφέρθηκε νωρίτερα ότι δηλαδή δεν έχει πολιτικό βάρος ούτε φωνή ή εξουσία στη λήψη των αποφάσεων.

Το εξεταζόμενο ΣΕΜΠ ακόμη και με τους παραπάνω περιορισμούς συνιστά μία θετική προσπάθεια ένταξης για τους μετανάστες σε τοπικό επίπεδο. Τουλάχιστον μπορεί να λειτουργήσει ως πεδίο εκφράσεις ανησυχιών και βάση κινητοποίησης καθώς και κόμβο επικοινωνίας με μη μεταναστευτικές οργανώσεις οι οποίες ωστόσο πραγματεύονται ζητήματα μετανάστευσης και δρουν για την ένταξη και την πολυπολιτισμικότητα.

Αναντίρρητα το υπό εξέταση ΣΕΜΠ βρίσκεται σε έναν δήμο μεγάλο όπου υπάρχει σημαντικός αριθμός υπηκόων τρίτων χωρών γεγονός που βοηθά περισσότερο και τη δραστηριότητα του.

Τα Κέντρα Κοινότητας είναι μια άλλη σχετικά πρόσφατη δομή υπό την ομπρέλα της Διεύθυνσης Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Υγείας, που εποπτεύονται από διάφορα τμήματα εντός της διεύθυνσης. Εξυπηρετούν όλους τους κατοίκους του δήμου (υπηκόους, μετανάστες, πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο) και λειτουργούν ως κόμβοι για υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας, ιατρεία υγείας και υπηρεσίες απασχολησιμότητας. Επιπλέον, πολλά ιδρύματα κινήθηκαν προς την ίδια

κατεύθυνση. Το Συντονιστικό Κέντρο Αθηνών για Θέματα Μεταναστών και Προσφύγων – ACCMR ιδρύθηκε τον Ιούνιο του 2017, αριθμεί 90 μέλη και έγινε ο σύνδεσμος μεταξύ πολλών φορέων και του Δήμου Αθηναίων, προκειμένου να προωθηθεί η ένταξη μεταναστών και προσφύγων σε τοπικό επίπεδο, ώστε να διασφαλιστεί η κοινωνική συνοχή και για την πρόληψη μελλοντικών κρίσεων.

Η πραγματικότητα είναι, βέβαια, πως στους δήμους δεν έχουν αποδοθεί βάσει νόμου αρμοδιότητες στον τομέα της ένταξης μεταναστών. Σε κάθε περίπτωση έχουν τη δυνατότητα να διαμορφώσουν το τοπικό περιβάλλον όπου πραγματώνεται η κοινωνική ένταξη, ενισχύοντας ή από την άλλη πλευρά περιορίζοντας τις προοπτικές της. (Mavrommatis, 2017).

Κάτι τέτοιο λαμβάνει χώρα :

✓ Στα πλαίσια της εφαρμογής των γενικότερων πολιτικών, σε σχέση με τις οποίες η τοπική αυτοδιοίκηση είναι υπεύθυνη, και βασικό κριτήριο το βαθμό στον οποίο η αυτοδιοίκηση λαμβάνει μέτρα για να διευκολύνει την πρόσβαση των ΠΤΧ στις παρεχόμενες υπηρεσίες ούτως ώστε να επωφελούνται στον ίδιο βαθμό με τον υπόλοιπο πληθυσμό από τις γενικές πολιτικές (πχ. κοινωνική πολιτική, εκπαίδευση και αστική ανάπλαση μεταξύ άλλων), και

✓ Στα πλαίσια της υλοποίησης έργων, προγραμμάτων και στοχευμένων πρωτοβουλιών που προορίζονται ακριβώς στην ένταξη των ΠΤΧ. Για την υλοποίηση του τελευταίου οι τοπικές αρχές συχνά χρειάζονται να λάβουν εθνική ή ευρωπαϊκή χρηματοδότηση πλέον πέρα του τακτικού προϋπολογισμού ενός Δήμου. Από το 2010, οι δημοτικές αρχές της Ελλάδας έχουν βρεθεί στο επίκεντρο ως φορείς που καλούνται να αντιμετωπίσουν τις κοινωνικές συνέπειες της βαθιάς και παρατεταμένης οικονομικής ύφεσης στη χώρα. Έχουν επίσης βρεθεί αντιμέτωπες με τοπικές αντιδράσεις και πιέσεις, όπου σε μεγάλα αστικά κέντρα όπως η Αθήνα, εκφράζονται μέσα από τον πολιτικό εξτρεμισμό της Χρυσής Αυγής και ενίοτε από άλλα πολιτικά κόμματα (Mavrommatis, 2017).

4. Μελέτη περίπτωσης

4.1 Ποσοτικά και ποιοτικά δεδομένα

Ο υπό εξέταση Δήμος είναι αρκετά μεγάλος έχοντας πληθυσμό που ανέρχεται σε 664.046 κατοίκους εκ των οποίων το 22% του συνολικού πληθυσμού του δήμου αποτελείται από μετανάστες/τριες και πολίτες μεταναστευτικής καταγωγής. Ο

Δήμος αυτός άρχισε το 2015 να υποδέχεται δεκάδες χιλιάδες πρόσφυγες διαδραματίζοντας πρωταγωνιστικό ρόλο στη διαχείριση της προσφυγικής κρίσης.

Στο Δήμο αυτό παρατηρείται διαχρονικά και ειδικά την περίοδο 2013-2015 ψηλός αριθμός αιτήσεων για την απόκτηση ελληνικής ιθαγένειας. Ο Δήμος αυτός βίωσε, επίσης τη μείωση των μεταναστών μέσω της σταδιακής μείωσης των αιτήσεων αδειών διαμονής. Ο εξεταζόμενος Δήμος έχει τόσο ΣΕΜΠ, όσο και ΚΕΜ.

4.2 Απόφαση ένταξης

Σε ένα μεγάλο Δήμο της Αττικής έχει θεσμοθετηθεί ένα κέντρο ένταξης το οποίο δύνανται οι πολίτες τρίτων χωρών, μετανάστες και δικαιούχοι διεθνούς προστασίας να επισκεφτούν προκειμένου να λάβουν ψυχοκοινωνική στήριξη, νομική συμβουλευτική και να ενημερωθούν για τα κοινωνικά τους δικαιώματα. Το κέντρο αυτό έχει δημιουργηθεί από το ίδιο έργο που τρέχουν και τα κέντρα κοινότητας στους Δήμους αλλά περιορίζει και προσηλώνει το ενδιαφέρον του σε ΠΤΧ. Οι δράσεις που υλοποιεί συγχρηματοδοτούνται από την Ελλάδα και την ΕΕ στα πλαίσια του ΕΣΠΑ 2014-2020.

4.3 Οργάνωση και λειτουργία του κέντρου ένταξης μεταναστών

Συγκεκριμένα, ο Δήμος, αναγνωρίζοντας τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι πρόσφυγες και οι μετανάστες στην πλοήγηση στο σύστημα κοινωνικών παροχών καθώς και στην πρόσβασή τους στην αγορά εργασίας, ίδρυσε το *Κέντρο Ένταξης Μεταναστών* (ΚΕΜ). Σκοπός του Κέντρου είναι να παρέχει καθοδήγηση σε πρόσφυγες και μετανάστες προκειμένου να εξοικειωθούν με το σύστημα δημόσιων υπηρεσιών, να μάθουν τη γλώσσα, να κατανοήσουν την τοπική αγορά εργασίας και να έχουν πρόσβαση σε δικαιώματα και υπηρεσίες. Το Κέντρο λειτουργεί ως τοπικό σημείο αναφοράς για πρόσφυγες και μετανάστες παρέχοντας ψυχοκοινωνική υποστήριξη, νομική συμβουλευτική και ενημέρωση για την πρόσβαση σε κοινωνικά δικαιώματα ενώ φιλοξενεί και δραστηριότητες προώθησης της κοινωνικής ένταξης, όπως μαθήματα ελληνικών, αγγλικών και πληροφορικής, καθώς και επαγγελματική συμβουλευτική.

Σε γενικές γραμμές οι υπηρεσίες που παρέχει το κέντρο ένταξης είναι :

- Ψυχοκοινωνική στήριξη /Συμβουλευτική/Νομική συμβουλευτική.

- Υποβολή αιτήσεων για κοινωνικές παροχές, όπως: Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης (ΚΕΑ), επίδομα ενοικίου, επιδόματα αναπηρίας κτλ.

- Παροχή πληροφοριών/Υποστήριξη σε σχέση με διοικητικές διαδικασίες, ΑΦΜ, κάρτα ΟΑΕΔ και λοιπά έγγραφα.

- Αίτηση για στέγαση αιτούντων άσυλο.

- Έκδοση προσωρινού ΑΜΚΑ για τον εμβολιασμό έναντι της COVID-19

- Δικτύωση-Παραπομπή αιτημάτων σε αρμόδιες δομές, υπηρεσίες, φορείς.

Το κέντρο ένταξης έχει, επίσης, θεσμοθετήσει δράσεις για ενήλικες που προωθούν την κοινωνική τους ένταξη. Ανάμεσα σε αυτές τις δράσεις είναι οι εξής :

- + κύκλοι μαθημάτων ελληνικής γλώσσας για αρχάριους και προχωρημένους.

- + κύκλοι μαθημάτων ελληνικής γλώσσας και στοιχείων ελληνικής ιστορίας και ελληνικού πολιτισμού για τις εξετάσεις πιστοποίησης ελληνομάθειας.

- + Προπαρασκευαστικά σεμινάρια για τις εξετάσεις απόκτησης της ελληνικής ιθαγένειας.

- + κύκλοι μαθημάτων αγγλικής γλώσσας για αρχάριους και προχωρημένους.

- + κύκλοι μαθημάτων πληροφορικής και προετοιμασίας για τις εξετάσεις πιστοποίησης γνώσης των βασικών δεξιοτήτων χειρισμού Η/Υ (Windows, Word, Excel και Internet).

- + -εξατομικευμένες συνεδρίες επαγγελματικής συμβουλευτικής-.

Επιπρόσθετα στις εγκαταστάσεις του ΚΕΜ φιλοξενείται από τα τέλη του 2021 και το καινοτόμο έργο «Παροχή στοχευμένης υποστήριξης και βοήθειας σε αιτούντες άσυλο και δικαιούχους διεθνούς προστασίας με αναπηρίες», με το οποίο ο Δήμος, σε συνεργασία με την Ύπατη Αρμοστεία ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, επιδιώκει να υποστηρίξει αιτούντες άσυλο και δικαιούχους διεθνούς προστασίας με αναπηρίες ή χρόνιες ασθένειες κατά τη διαδικασία ένταξής τους στο σύστημα κοινωνικής πρόνοιας. Παράλληλα, ήδη από τον Απρίλιο του 2021 στο ΚΕΜ παρέχονται από εθελοντές έμπειρους στην διδασκαλία μαθημάτων και σεμιναρίων γλώσσας και πολιτισμού διαδικτυακά προπαρασκευαστικά μαθήματα γλώσσας, ιστορίας, γεωγραφίας και ποπ κουλτούρας σε όσους επιθυμούν να συμμετέχουν στις εξετάσεις απόκτησης ιθαγένειας.

5. Έρευνα

5.1 Μεθοδολογία έρευνας

Η μεθοδολογία έρευνας που επιλέχθηκε είναι η μέθοδος των συνεντεύξεων. Οι συνεντεύξεις περιλαμβάνουν κοινωνική αλληλεπίδραση. Οι ερευνητές μπορούν να κάνουν διαφορετικούς τύπους ερωτήσεων που με τη σειρά τους δημιουργούν διαφορετικούς τύπους δεδομένων. Για παράδειγμα, οι κλειστές ερωτήσεις παρέχουν στους ανθρώπους ένα σταθερό σύνολο απαντήσεων, ενώ οι ανοιχτές ερωτήσεις επιτρέπουν στους ανθρώπους να εκφράσουν αυτό που σκέφτονται με δικά τους λόγια.

Στην παρούσα έρευνα επιλέχθηκε η μέθοδος της δομημένης συνέντευξης. Μια δομημένη συνέντευξη είναι μια ποσοτική μέθοδος έρευνας όπου ο συνεντευκτής έχει διαμορφώσει ένα σύνολο προετοιμασμένων ερωτήσεων κλειστού τύπου με τη μορφή ενός προγράμματος συνέντευξης, το οποίο διαβάζει ακριβώς όπως έχει διατυπωθεί. Τα χρονοδιαγράμματα των συνεντεύξεων έχουν τυποποιημένη μορφή που σημαίνει ότι οι ίδιες ερωτήσεις γίνονται σε κάθε ερωτώμενο με την ίδια σειρά (McLeod, 2019).

Ο ερευνητής δεν θα παρεκκλίνει από το πρόγραμμα της συνέντευξης (εκτός από το να διευκρινίσει το νόημα της ερώτησης) ούτε θα διερευνήσει πέρα από τις απαντήσεις που έλαβε. Μια δομημένη συνέντευξη είναι επίσης γνωστή ως επίσημη συνέντευξη (όπως μια συνέντευξη για δουλειά).

Το πρώτο πλεονέκτημα των δομημένων συνεντεύξεων είναι ότι είναι εύκολο να αναπαραχθούν καθώς χρησιμοποιείται ένα σταθερό σύνολο κλειστών ερωτήσεων, οι οποίες είναι εύκολο να ποσοτικοποιηθούν – αυτό σημαίνει ότι είναι εύκολο να δοκιμαστεί η αξιοπιστία τους. Ακόμη, οι δομημένες συνεντεύξεις διεξάγονται αρκετά γρήγορα, πράγμα που σημαίνει ότι πολλές συνεντεύξεις μπορούν να πραγματοποιηθούν σε σύντομο χρονικό διάστημα. Αυτό σημαίνει ότι μπορεί να ληφθεί ένα μεγάλο δείγμα με αποτέλεσμα τα ευρήματα να είναι αντιπροσωπευτικά και να έχουν την ικανότητα να γενικεύονται σε μεγάλο πληθυσμό.

Από την άλλη πλευρά ο πρώτος περιορισμός που χαρακτηρίζει τις δομημένες συνεντεύξεις είναι πως δεν είναι ευέλικτες. Αυτό σημαίνει ότι δεν μπορούν να γίνουν αυθόρμητα νέες ερωτήσεις (δηλαδή κατά τη διάρκεια της συνέντευξης), καθώς πρέπει να ακολουθηθεί ένα πρόγραμμα συνέντευξης. Επίσης, Οι απαντήσεις

από τις δομημένες συνεντεύξεις δεν έχουν λεπτομέρειες καθώς τίθενται μόνο κλειστές ερωτήσεις που παράγουν ποσοτικά δεδομένα. Αυτό σημαίνει ότι ένας ερευνητής δεν θα ξέρει γιατί ένα άτομο συμπεριφέρεται με συγκεκριμένο τρόπο (Jamshed, 2014).

Ακόμη η συνέντευξη είναι επικεντρωμένου τύπου. Πρόκειται για συνέντευξη όπου ο ερευνητής προσπαθεί να εστιάσει τη συζήτηση στα πραγματικά αποτελέσματα μιας δεδομένης εμπειρίας στην οποία έχουν εκτεθεί οι ερωτηθέντες. Πραγματοποιείται με τους ερωτηθέντες που είναι γνωστό ότι συμμετείχαν σε μια συγκεκριμένη εμπειρία, π.χ. βλέποντας μια συγκεκριμένη ταινία, βλέποντας ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα στην τηλεόραση, εμπλέκονται σε ατύχημα τρένου/λεωφορείου, κ.λπ. Η κατάσταση αναλύεται πριν από τη συνέντευξη. Ένας οδηγός συνέντευξης που καθορίζει θέματα που σχετίζονται με την ερευνητική υπόθεση που χρησιμοποιήθηκε. Η συνέντευξη επικεντρώνεται στις υποκειμενικές εμπειρίες του ερωτώμενου, δηλαδή στις στάσεις και τις συναισθηματικές του απαντήσεις σχετικά με την υπό μελέτη κατάσταση. Η εστιασμένη συνέντευξη επιτρέπει στον συνεντευκτή να λάβει λεπτομέρειες για προσωπικές αντιδράσεις, συγκεκριμένα συναισθήματα και άλλα παρόμοια. Το πλεονέκτημα της χρήσης αυτού του τύπου συνέντευξης είναι ότι, είναι απαλλαγμένο από την ακαμψία των επίσημων μεθόδων, αλλά δίνει στη συνέντευξη μια καθορισμένη μορφή και εξασφαλίζει επαρκή κάλυψη όλων των σχετικών θεμάτων. Ο ερωτώμενος καλείται για ορισμένες πληροφορίες, ωστόσο έχει πολλές ευκαιρίες να παρουσιάσει τις απόψεις του. Ο ερευνητής είναι επίσης ελεύθερος να επιλέξει τη σειρά των ερωτήσεων και να καθορίσει την έκταση της διερεύνησης (Jamshed, 2014)

Η συνέντευξη είναι μια από τις δημοφιλείς μεθόδους συλλογής ερευνητικών δεδομένων. Η ουσία της συνέντευξης είναι ότι το ένα μυαλό προσπαθεί να διαβάσει το άλλο. Ο ερευνητής προσπαθεί να αξιολογήσει τους ερωτηθέντες ως προς τις πτυχές που μελετήθηκαν ή τα ζητήματα που αναλύθηκαν.

Ο κύριος σκοπός της συνέντευξης ως εργαλείο συλλογής δεδομένων είναι η εκτενής και εντατική συλλογή δεδομένων. Ακριβέστερα, οι στόχοι της συνέντευξης μπορεί να είναι η ανταλλαγή ιδεών και εμπειριών, η απόσπαση πληροφοριών που σχετίζονται με ένα πολύ ευρύ φάσμα δεδομένων στα οποία ο ερωτώμενος μπορεί να επιθυμεί να επαναλάβει το παρελθόν του, να καθορίσει το παρόν του και να

μελετήσει το μέλλον του. Έτσι, εν συντομία, οι στόχοι αυτής της μεθόδου έρευνας έχουν δύο σκέλη:

1. Την ανταλλαγή ιδεών και εμπειριών και
2. Την άντληση πληροφοριών.

Η σημασία της συνέντευξης μπορεί να γίνει γνωστή μέσα από αυτά τα σημεία,

- Είναι η καταλληλότερη μέθοδος για την αξιολόγηση των προσωπικών ιδιοτήτων.

- Έχει καθορισμένες αξίες για διάγνωση συναισθηματικών προβλημάτων και για θεραπευτικές θεραπείες.

- Είναι μια από τις κύριες βάσεις πάνω στις οποίες διεξάγονται οι διαδικασίες συμβουλευτικής.

- Παρέχει πληροφορίες για τη συμπλήρωση άλλων μεθόδων συλλογής δεδομένων.

- Μπορεί να χρησιμοποιηθεί, εκτός από την παρατήρηση, για την επαλήθευση πληροφοριών που λαμβάνονται μέσω μεθόδων αλληλογραφίας.

Στις γενικότερες προκλήσεις της μεθόδου της συνέντευξης είναι η επίδραση του ατόμου που κάνει τη συνέντευξη. Ακριβέστερα, επειδή μια συνέντευξη είναι μια κοινωνική αλληλεπίδραση, η εμφάνιση ή η συμπεριφορά του ερωτώμενου μπορεί να επηρεάσει τις απαντήσεις του ερωτώμενου. Αυτό είναι ένα πρόβλημα, καθώς μπορεί να μεροληπτεί τα αποτελέσματα της μελέτης και να τα καταστήσει άκυρα.

Για παράδειγμα, το φύλο, η εθνικότητα, η γλώσσα του σώματος, η ηλικία και η κοινωνική θέση της συνέντευξης μπορούν όλα να δημιουργήσουν ένα αποτέλεσμα συνέντευξης. Τα αναφερόμενα στοιχεία επηρεάζουν την άποψη, την αντίληψη, τις ηθικές αξίες και τη στάση του ερωτώμενου οπότε και τις απαντήσεις που παραθέτει

5.2 Σκοπός και στόχοι της έρευνας

Η παρούσα έρευνα λαμβάνει χώρα με τη μέθοδο της συνέντευξης και η βασική της στόχευση είναι ο βαθμός ικανοποίησης εργαζομένων σε ΚΕΜ του υπό εξέταση δήμου. Η βαθμός ικανοποίηση ερωτάται τόσο γενικότερα, όσο και σε συνάρτηση με τη συνάφεια της εργασίας σε σχέση με τη θέση με την οποία προσλήφθηκαν οι ερωτηθείσες. Επίσης, αναζητείται το κριτήριο επιλογής της εκάστοτε θέσης, κατά πόσο δηλαδή η θέση ήταν επιλογή των ερωτώμενων ή συγκυρία. Το τελευταίο

εξετάζεται παρόμοια με νωρίτερα συγκριτικά, αφενός, προς τη περιγραφή της θέσης, αλλά και σε σχέση με το αν πράγματι οι ερωτηθείσες είναι ικανοποιημένες τόσο από το αντικείμενο με το οποίο ασχολούνται, τις αρμοδιότητες που έχουν αλλά και τις σχέσεις που αναπτύσσουν τόσο με ωφελούμενους, όσο και τους συναδέλφους και τους προϊσταμένους. Η έρευνα, επίσης, επιδιώκει να εντοπίζει και να διερευνήσει τις δυσκολίες και προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι ερωτηθείσες επίσης με τις αρμοδιότητες τους και τη διεκπεραίωση τους, καθώς και σε σχέση με το πλαίσιο που δουλεύουν και στη σχέση τους με τους ωφελούμενους και τους συναδέλφους.

Κατά την παρούσα έρευνα το βασικό ζητούμενο είναι το κατά πόσο πράγματι το υπό εξέταση Κέντρο Ένταξης Μεταναστών εκπληρώνει την αποστολή που του έχει ανατεθεί καθώς επίσης και το κατά πόσο εκπληρώνει τις επιμέρους λειτουργίες οι οποίοι βρίσκονται στο σκοπό της ίδρυσής του. Συνεπώς, ένα επιδιωκόμενο συμπέρασμα είναι το κατά πόσο πράγματι εκπληρώνει το τυπικό σκέλος της αποστολής όπως αυτό έχει διατυπωθεί κατά την ίδρυση του.

Από την άλλη πλευρά επιδιώκει να διαπιστωθεί κατά πόσο εκπληρώνεται το ουσιαστικό ζήτημα της ένταξης, κατά πόσο δηλαδή πράγματι οι δράσεις που υλοποιούνται εκεί έχουν ουσιαστικό αντίκτυπο στην ένταξη και ενσωμάτωση των μεταναστών στην κοινωνία ή αν είναι κάτι το οποίο λαμβάνει χώρα επιδερμικά. Ένα από τα βασικότερα εξαγόμενα αποτελέσματα της συνέντευξης ήταν ο τρόπος που λειτουργεί το Κέντρο Ένταξης Μεταναστών, δηλαδή το κατά πόσο καλά στελεχωμένο είναι συγκριτικά με τους σκοπούς τους οποίους σκοπεύει να επιτελέσει γενικά.

Ειδικότερα, εξάγονται επιμέρους συμπεράσματα σχετικά με τις ελλείψεις ειδικοτήτων που υπάρχουν, με το πόσο εύκολο είναι για τους εργαζόμενους να επιτελέσουν το ρόλο τους καθώς επίσης και αν οι εργαζόμενοι αυτοί έχουν τα απαραίτητα προσόντα για να ανταποκριθούν στο ρόλο αυτό. Ακόμη εξάγονται αποτελέσματα σχετικά με το κατά πόσο πράγματι και οι ίδιοι νιώθουν ότι τους βοηθούν στην ένταξη. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός πρώτον ότι οι εργαζόμενοι εκεί είναι περιστασιακοί εργαζόμενοι οι οποίοι δεν έχουν εμβαθυμένη εμπειρία να λειτουργούν με ευάλωτα άτομα όπως οι μετανάστες. Από την άλλη πλευρά τα κυριότερα καθήκοντά τους επικεντρώνονται στο να συνδράμουν τους μετανάστες να λάβουν οικονομική ενίσχυση και να διεκπεραιώσουν αυτή τη γραφειοκρατική

διαδικασία. Τα καθήκοντά τους πολύ λιγότερο αφορούν πραγματικές δράσεις ένταξης και ενσωμάτωσης στην κοινωνία καθώς επίσης και πολύ λιγότερο αφορούν μαθήματα αυτά καθαυτά. Ακόμη εντυπωσιακή ήταν η ευκαιριακή απασχόληση των ερωτώμενων σε αυτή την εργασία οι οποίες παρότι είχαν ενός βαθμού ενδιαφέρον για τη συνδρομή ευάλωτων ομάδων όπως οι μετανάστες ωστόσο σε πολύ μεγάλο βαθμό η απασχόληση τους σε αυτό το κέντρο υπήρξε ουσιαστικά μία διέξοδο στην αναζήτηση εργασίας και εισοδήματος.

5.3 Ερευνητικά ερωτήματα

Το ακριβές ερωτηματολόγιο το οποίο τέθηκε στις ερωτηθείσες παρατίθεται στο παράρτημα στο πρώτο μέρος του ωστόσο σε μία προσπάθεια συμπύκνωσης των ερευνητικών ερωτημάτων θα μπορούσαμε να πούμε ότι έχουν ως εξής:

1. Ποια είναι η θέση και αρμοδιότητες των εργαζομένων στα ΚΕΜ ;
2. Πρόκειται για μία θέση επαρκώς καθορισμένη σε ότι αφορά τα καθήκοντα από την οποία ο εργαζόμενος μπορεί να αντλήσει ικανοποίηση;
3. Στα ΚΕΜ γίνονται επαρκείς ενταξιακές δράσεις όπως προβλέπεται και απο το σκοπό ύπαρξης τους αν η λειτουργία τους είναι ελλειμματική ποιες πολιτικές και δράσεις πρέπει να εφαρμοστούν;

5.4 Η διαδικασία των συνεντεύξεων

Οι συνεντεύξεις λήφθηκαν από 6 άτομα γυναίκες εργαζόμενες στο ΚΕΜ ενός μεγάλου Δήμου της Αττικής κατόπιν αιτήματος στα πλαίσια προγραμματισμένων ραντεβού. Επρόκειτο για γυναίκες καθώς οι τελευταίες αποτελούσαν τη συντριπτική πλειοψηφία των εργαζομένων του ΚΕΜ και ήταν από 29 έως 45 ετών. Πέρα από το αντικείμενο της εργασίας τους το οποίο σχετιζόταν με πολιτικές ένταξης, οι ερωτηθείσες στη συντριπτική τους πλειοψηφία είχαν κάνει σπουδές που σχετιζόταν άμεσα ή έμμεσα με το φαινόμενο της μετανάστευσης ή είχαν ήδη στο παρελθόν εργαστεί σε θέσεις που παρόμοια σχετιζόταν άμεσα ή έμμεσα με το φαινόμενο. Στην τρέχουσα θέση τους όλες οι ερωτηθείσες έχουν άμεση επαφή με τους ωφελούμενους.

Οι συνεντεύξεις διήρκεσαν από 7 έως 11 λεπτά περίπου και το σύνολο των ερωτηθεισών απάντησε επαρκώς στο σύνολο των ερωτήσεων οι οποίες ήταν

συγκεκριμένες και υποβλήθηκαν με την μέθοδο της δομημένης επικεντρωμένης συνέντευξης, όποτε, όπως γίνεται και στην ακόλουθη ενότητα μπορούν σε μεγάλο βαθμό να ποσοτικοποιηθούν.

5.5 Ανάλυση ερευνητικών δεδομένων

Οι ερωτηθείσες ήταν όλες γυναίκες, μεταξύ 29 και 45 ετών, και είχαν ολοκληρώσει τουλάχιστον την τριτοβάθμια εκπαίδευση,

1. Ηλικία:

19-25	26-32	33-39	40-46
	✓		
		✓	
			✓
			✓
			✓
			✓

2. Μορφωτικό επίπεδο:

Δευτεροβάθμια εκπαίδευση	Τριτοβάθμια εκπαίδευση	Μεταπτυχιακό	Διδακτορικό
	✓		
	✓		
		✓	
		✓	
		✓	
		✓	

3. Εκπαίδευση σε σχέση με το μεταναστευτικό φαινόμενο ή την ένταξη:

Άμεση σχέση	Έμμεση σχέση
✓	

	✓
	✓
	✓
	✓
	✓

Οι ερωτηθείσες στην συντριπτική τους πλειοψηφία είχαν κάνει σπουδές που σχετιζόταν με την κοινωνική πρόνοια, είτε σε προπτυχιακό είτε σε μεταπτυχιακό επίπεδο. Χαρακτηριστικά τρεις (3) ερωτηθείσες έχουν ως βασικό τίτλο σπουδών την κοινωνική εργασία, δύο (2) ερωτηθείσες έχουν εξειδικευτεί σε μεταπτυχιακό επίπεδο στην εκπαίδευση της ελληνικής ή την εκπαίδευση ενηλίκων και μία (1) ερωτηθείσα έχει εξειδικευτεί σε μεταπτυχιακό επίπεδο στη μετανάστευση.

Αξιοσημείωτη είναι η περίπτωση της μιας (1) συνεντευξιαζόμενης η οποία ενώ έχει σπουδάσει γαλλική φιλολογία και εργαζόταν στο πεδίο του τουρισμού έδωσε μια νέα διάσταση στη σχέση με το μεταναστευτικό φαινόμενο καθώς μέσω του τουρισμού και απασχολούμενη στην ολυμπιακή αεροπορία ανέφερε ότι υπήρξε επί μακρόν παρατηρητής του τελευταίου τμήματος της διαδικασίας μετανάστευσης, αυτής της άφιξης των μεταναστών.

Το δεύτερο ερώτημα αφορούσε τους λόγους για τους οποίους οι ερωτηθείσες υπέβαλαν αίτηση για την κατάληψη της θέσης που κατέχουν.

4. Λόγοι αίτησης για τη συγκεκριμένη θέση:

Αντικείμενο θέσης	Βιοποριστικοί λόγοι	Και τα δύο
✓		
✓		
	✓	
		✓
		✓
		✓

Οι περισσότερες εκ των ερωτηθεισών υπέβαλαν τις αιτήσεις για τις θέσεις επειδή συνδύαζαν τα ενδιαφέροντα τους με το βιοποριστικό. Ωστόσο, σε μεγάλο βαθμό δεν ήταν το αντικείμενο αυτό καθ' αυτό της συγκεκριμένης θέσης που τις προσέλκυσε παρά ένα γενικότερο, αόριστο ενδιαφέρον για τους πρόσφυγες και τους μετανάστες. Χαρακτηριστικά, η συνεντευξιαζόμενη που παρατηρούσε από τον τουρισμό τη διαδικασία του φαινομένου ήταν και η μόνη που δήλωσε μόνο το αντικείμενο ως λόγο της αίτησης καθώς ήθελε να παρατηρήσει όλες τις εκφάνσεις του έχοντας και οικογενειακές καταβολές. Ακόμη μια (1) κυρία επέλεξε αυτή τη θέση έναντι άλλων που θα μπορούσε να εργαστεί ως κοινωνικός λειτουργός, αλλά και πάλι η περιγραφή που είχε η θέση ήταν πολύ γενική, ωστόσο αφορούσε την ένταξη των προσφύγων και των μεταναστών.

Μια (1) άλλη συνεντευξιαζόμενη παρότι είχε γενικό ενδιαφέρον για το μεταναστευτικό και την ένταξη ως άνεργη εκείνη την περίοδο υπέβαλε αιτήσεις σε οποιαδήποτε προκήρυξη για κοινωνικό λειτουργό και από συγκυρία βρέθηκε εκεί. Παρόμοια, μια (1) ακόμη κυρία ήταν εγκυμονούσα την περίοδο των αιτήσεων και έχοντας και τα σχετικά προσόντα γνώριζε ότι ακριβώς λόγω της κατάστασης της ήταν η μόνη θέση στην οποία θα μπορούσε να γίνει δεκτή.

Χαρακτηριστικά δήλωσε πως : *«Ήμουν α έγκυος και ήμουν α σίγουρη ότι, το λέω ξερά και κυνικά, γνωρίζω τη γλώσσα φαρσί λόγω του της δουλειάς μου, την έμαθα και αργότερα, ο σύντροφός είναι από το Αφγανιστάν οπότε γνωρίζω, είχε γεννηθεί στο Ιράν, τέλος πάντων ήμουν α έγκυος και καμία δουλειά. επειδή έψαχνα δουλειά σε εκείνη την περίοδο, δεν θα με έπαιρνε εφόσον ήμουν α έγκυος οπότε εδώ ήξερα ότι αν με πάρουν».*

Από τις απαντήσεις στην ερώτηση αυτή προκύπτει ότι μάλλον η οργάνωση των κέντρων αυτών είναι σχετικά πρόχειρη δηλαδή δεν επιλέχθηκαν άτομα με αυστηρά κριτήρια για να βοηθήσουν στην ένταξη των ατόμων αυτών, παρά άτομα τα οποία είχαν μία σχετική εμπειρία ή ενδιαφέρον και στα οποία επίσης βόλευε αυτή η δουλειά και λίγο ως απέλιδα λύση. Αυτό αναδεικνύει μία προχειρότητα της οργάνωσης και την έλλειψη σαφούς οργανωτικού σχεδίου. Επίσης καταδεικνύει ότι ο κρατικός μηχανισμός αντιμετωπίζει αυτή την κατάσταση ακόμη ως μία πρόσκαιρη κατάσταση και δεν έχει αντιληφθεί εις βάθος ότι οι περισσότεροι των ανθρώπων αυτών ίσως να είναι μόνιμα στην Ελλάδα άρα πρέπει να υπάρξει μία σοβαρή πολιτική ένταξης για το καλό τόσο των ίδιων όσο και της κοινωνίας.

5. Θέση εργασίας:

Κοινωνική λειτουργός	Διαπολιτισμικός μεσολαβητής	Εκπαιδευτής ενηλίκων	Έκδοση επιδομάτων	Άλλο
		✓		
			✓	
	✓			
✓				
	✓			
✓				

Η θέση εργασίας που περιγράφεται στον ανωτέρω πίνακα αφορά στο πραγματικό πεδίο αρμοδιοτήτων των ερωτηθεισών τελικά και όχι στην αρχική περιγραφή της θέσης. Η σχέση της περιγραφής με τη θέση παρατίθεται στον πίνακα που ακολουθεί:

6. Συγκλίνει ή αποκλίνει η περιγραφή της θέσης με τις τελικές αρμοδιότητες:

Συγκλίνει	Αποκλίνει	Άλλο
		✓
	✓	
		✓
		✓
✓		
		✓

Σε δύο (2) περιπτώσεις η περιγραφή της εργασίας ήταν πολύ γενική ώστε να μπορεί να ειπωθεί ότι αποκλίνει, ωστόσο απέκλινε από την ειδικότητα των προσληφθέντων, οπότε ήταν δύσκολο να μπορέσει να εξαχθεί κατηγορηματικό συμπέρασμα. Σε άλλες περιπτώσεις οι αρμοδιότητες ήταν μερικώς οι περιγραφόμενες.

Στην περίπτωση της Β η απόκλιση της εργασίας οπότε και του αρχικού σχεδίου είναι πολύ μεγάλη, φαίνεται ότι η θεωρία της εφαρμογής των ΚΕΜ από την πράξη διαφέρει πολύ. Χαρακτηριστικά η Β αναφέρει πως :

«Αποκλίνει πάρα πολύ γιατί είχα κάνει και ένα σεμινάριο και είχα σκεφτεί ότι θα ήταν κάτι εντελώς διαφορετικό, γιατί μέχρι που μας έλεγαν ότι θα πάμε σε σχολεία, στη γειτονιά να εντάξουμε τους ανθρώπους να πάμε στα σχολεία να πούμε ότι υπάρχουμε εδώ για τί ανάγκες έχουν και τελικά κάνουμε το τελευταίο που υπάρχει και σου λένε αν γίνουν όλα τα άλλα στο τέλος μπορεί και να μεταφράζεις κάποια επιδόματα ας πούμε».

7. Ικανοποίηση σχετικά με το αντικείμενο εργασίας:

Ναι	Μάλλον ναι	Ούτε ναι/ ούτε όχι	Μάλλον όχι	Όχι
✓				
	✓			
				✓
				✓
✓				
		✓		

Σε ότι αφορά την ικανοποίηση υπήρχε ποικιλία απαντήσεων. Μια (1) εκ των κυριών που δήλωσε ότι ήταν απόλυτα ικανοποιημένη βάσισε την άποψη της στην προσωπική της κυρίως κατάσταση. Η έτερη που εξέφρασε απόλυτη ικανοποίηση εξαιρεί το αντικείμενο εργασίας και θεωρεί ότι οι συνθήκες εργασίας είναι ιδιαίτερα ικανοποιητικές όπως είναι οι σχέσεις με τους συναδέλφους και άλλα ζητήματα.

Οι κυρίες που δήλωσαν ότι δεν είναι καθόλου ικανοποιημένες η μία (1) δηλώνει ότι είναι πάρα πολύ απογοητευμένη από το περιορισμένο αντικείμενο και το γεγονός ότι υπάρχει εξαιρετικά μεγάλη απόκλιση σε σχέση με την εργασία ότι δηλαδή δεν γίνεται καθόλου δράση ένταξης παρά μόνο περιορίζεται στο να κάνει κάποιος μεταφράσεις. Παρόμοια, η άλλη κυρία η οποία δήλωσε ότι δεν είναι καθόλου ικανοποιημένη επίσης εδράζει αυτή την άποψη στο γεγονός ότι θεωρεί ότι γίνονται ελάχιστα πράγματα σε σχέση με την ένταξη. Ή δε κυρίες που δήλωσαν μάλλον

μέτρια ικανοποίηση. Ήταν γιατί της μίας (1) μειώθηκε η ικανοποίηση εξαιτίας του γεγονότος ότι αυξήθηκε ο όγκος και η δυσκολία της δουλειάς και η άλλη, επίσης εξαιτίας του γεγονότος ότι ναι μεν θεωρεί τα επιδόματα που δίνει μία πολιτική ένταξης αλλά θεωρεί ότι τα καθήκοντα της δεν θα έπρεπε να είναι μόνο αυτά.

Η μια εκφράζει την απογοήτευση της λέγοντας πως :

«Είμαι πάρα πολύ απογοητευμένη. Λόγω του ότι αποκλίνει από το αρχικό. Δεν δουλεύω καταρχήν, δουλεύω ελάχιστα κάτι το οποίο εμένα με σκοτώνει γιατί είμαι ένας άνθρωπος που έχω δουλέψει πολύ, έχω προσπαθήσει στη ζωή μου άμα ήθελα να είμαι μόνιμη στο δημόσιο ή να κάθομαι ή οτιδήποτε θα μπορούσα να είμαι μόνιμη καλοτεχνίτισσα στο δημόσιο εκπαιδευτικός αλλά ασχολήθηκα με τις ευάλωτες ομάδες γιατί μου άρεσε αυτό. Δεν κάνω, δεν δουλεύω δεν βοηθάω τους ανθρώπους ουσιαστικά δεν τους προσφέρω κάτι, απλά διερμηνεύω επιδόματα, τι χαρτιά πρέπει να φέρουν για να πάρουν κάποιο επίδομα ok σε εισαγωγικά τους βοηθάω από την άλλη δεν τους βοηθάω και τόσο γιατί οι άνθρωποι αυτοί είναι αρκετά χρόνια στην Ελλάδα και πολλοί από αυτούς μιλάνε και ελληνικά δηλαδή δεν είμαι και τόσο χρήσιμη».

Από τις απαντήσεις στην εν λόγω ερώτηση προκύπτει ότι τα ΚΕΜ τελικά ασκούν ένα ρολό μάλλον διεκπεραιωτικό στις υπηρεσίες που αυτά παρέχουν στους μετανάστες και δεν έχουν εκπονηθεί σοβαρές πολιτικές ένταξης

8. Επιθυμία για διαφοροποίηση της εργασίας στην τρέχουσα θέση:

Ναι	Μάλλον ναι	Ούτε ναι/ ούτε όχι	Μάλλον όχι	Όχι
	✓			
	✓			
✓				
	✓			
✓				
✓				

Σε ότι αφορά το αν θα μπορούσαν να υπάρξουν αλλαγές υπάρχει μια ταύτιση απόψεων των ερωτηθεισών σχετικά. Οι περισσότερες εξ αυτών θεωρούν ότι θα μπορούσαν να αναλάβουν περισσότερες δράσεις ένταξης. Ιδιαίτερη βαρύτητα

δίνεται επίσης σε ζητήματα επικοινωνίας και ενημέρωσης τόσο με τους ωφελούμενους, όσο και με τους συναδέλφους και ακόμη περισσότερο με τις άλλες υπηρεσίες και το συντονισμό με αυτές.

Οι ερωτηθείσες στο σύνολό τους είναι μεταξύ των 29 και 45 ετών και έχουν ολοκληρώσει τουλάχιστον την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Επίσης στην πλειονότητα τους έχουν έμμεση και όχι άμεση σχέση με το μεταναστευτικό και σε μεγάλο βαθμό υπέβαλαν αίτηση για τη θέση γιατί έχουν ενδιαφέρον για το μεταναστευτικό αλλά και ενδιαφέροντα για το εισόδημα που αυτή θέση παρέχει. Άλλωστε και οι ειδικότητες των περισσότερων σχετίζονται με διαχείριση ευάλωτων ομάδων καθώς δυο (2) ερωτηθείσες είναι κοινωνικοί λειτουργοί και οι δύο (2) διαπολιτισμικοί μεσολαβητές. Η συντριπτική πλειοψηφία αυτών, επίσης απάντησε ότι τα καθήκοντα της θέσης και συγκλίνουν και αποκλίνουν από τις δηλωμένες αρμοδιότητες. Δηλαδή να μην ασχολούνται με τους μετανάστες, να μην τους εξυπηρετούν πράγματι σε αυτά που χρειάζονται από την άλλη όμως σχεδόν όλες θεωρούν ότι υπάρχουν αρκετά πράγματα να γίνουν ακόμη.

Τα αποτελέσματα σε ότι αφορούν την ικανοποίηση από το αντικείμενο εργασίας είναι μικτά καθώς σε γενικές γραμμές υπήρχε μία ικανοποίηση αλλά και πάλι αυτό μειώνεται από την έλλειψη περισσότερων δράσεων. Για αυτό άλλωστε και όλες οι ερωτηθείσες επιθυμούσαν να διαφοροποιηθεί η εργασία που έκαναν στην τρέχουσα θέση στην οποία βρίσκονταν.

Οι πολιτικές ένταξης της Ελλάδας παρουσιάζουν μία γενική ασυνέπεια και μία προσπάθεια να προλάβουν τις εξελίξεις από την μεταναστευτική κρίση και μετά. Δεδομένου ότι είναι σχετικά καινούργιος θεσμός ίσως να ήταν αναμενόμενα αυτά τα αποτελέσματα. Από την άλλη πλευρά δεν διαφοροποιούνται πολύ από το συνολικό τρόπο διαχείρισης του δημόσιου τομέα από την ελληνική δημόσια διοίκηση. Οι περισσότερες υπηρεσίες στην ελληνική διοίκηση πάσχουν από έλλειψη επαρκούς προσωπικού ειδικά μετά την οικονομική κρίση αυτό είναι ξεκάθαρο και στα Κέντρα Ένταξης Μεταναστών. Ακόμη παρότι στη δήλωση ίδρυσης τους η αποστολή τους είναι αρκετά συγκεκριμένη υπάρχει ένα κενό μεταξύ της ακρίβειας των δράσεων στις οποίες μπορούν να αναλάβουν για την ένταξη των μεταναστών οι οποίες ακριβώς επειδή δεν είναι ξεκάθαρες και το προσωπικό δεν ξέρει τι δράσεις να αναλάβει για να βοηθήσει σε αυτό το έργο.

9. Η αναγκαιότητα ύπαρξης ενταξιακών δράσεων

Ναι	Μάλλον ναι	Ούτε ναι/ ούτε όχι	Μάλλον όχι	Όχι
	✓			
✓				
✓				
✓				
✓				
✓				

Η κοινή άποψη των ερωτηθεισών είναι πως υπάρχει οπωσδήποτε αναγκαιότητα για τη συμπερίληψη περισσότερων δράσεων. Κάτι τέτοιο έρχεται σε ευθεία αντίθεση με τους βασικούς σκοπούς της ίδιας της ύπαρξης του ΚΕΜ αφού ανάμεσα στους διακηρυγμένους στόχους της ύπαρξης τους είναι χαρακτηριστικά στην σελίδα του ΚΕΜ δηλώνεται πως :

Οι υπηρεσίες που παρέχονται στο ΚΕΜ είναι:

- Ψυχοκοινωνική στήριξη/Συμβουλευτική/Νομική συμβουλευτική.
- Υποβολή αιτήσεων για κοινωνικές παροχές, όπως: Κοινωνικό Εισόδημα Αλληλεγγύης (ΚΕΑ), επίδομα ενοικίου, επιδόματα αναπηρίας κτλ.
- Παροχή πληροφοριών/Υποστήριξη σε σχέση με διοικητικές διαδικασίες, ΑΦΜ, κάρτα ΟΑΕΔ και λοιπά έγγραφα.
- Έκδοση προσωρινού ΑΜΚΑ για τον εμβολιασμό έναντι της COVID-19
- Δικτύωση-Παραπομπή αιτημάτων σε αρμόδιες δομές, υπηρεσίες, φορείς.
- Δράσεις κοινωνικής ένταξης για ενήλικες
- Κύκλοι μαθημάτων ελληνικής γλώσσας για αρχάριους και προχωρημένους.
- Κύκλοι μαθημάτων ελληνικής γλώσσας και στοιχείων ελληνικής ιστορίας και ελληνικού πολιτισμού για τις εξετάσεις πιστοποίησης ελληνομάθειας.
- Προπαρασκευαστικά σεμινάρια για τις εξετάσεις απόκτησης της ελληνικής ιθαγένειας.
- Κύκλοι μαθημάτων αγγλικής γλώσσας για αρχάριους και προχωρημένους.

- Κύκλοι μαθημάτων πληροφορικής και προετοιμασίας για τις εξετάσεις πιστοποίησης γνώσης των βασικών δεξιοτήτων χειρισμού Η/Υ (Windows, Word, Excel και Internet).
- Εξατομικευμένες συνεδρίες επαγγελματικής συμβουλευτικής.
- Διαπολιτισμικές δράσεις με έμφαση στην οργάνωση θεατρικών και λοιπών καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων για παιδιά και νέους προσφυγικής καταγωγής, πολίτες τρίτων χωρών και Έλληνες.

Η μια εκ των ερωτηθεισών φαινόταν ότι θεωρούσε ότι δεν γινόταν καν ενταξιακές δράσεις και το μόνο που έβλεπε να γίνονται είναι μόνο μαθήματα χαρακτηριστικά δηλώνει η Β:

«Δεν ξέρω, μόνο μαθήματα, μόνο μαθήματα γίνονται εγώ αυτό ξέρω δεν ξέρω τίποτα άλλο».

Αντίστοιχα η Δ θεωρεί ότι όχι μόνο δεν γίνονται ενταξιακές δράσεις παρά δεν υπάρχει ούτε η σχετική διάθεση ή οργάνωση ακριβώς γιατί ούτε και τα κονδύλια επιτρέπουν κάτι τέτοιο. Χαρακτηριστικά η Δ αναφέρει :

«Για μένα δεν υπάρχει οργάνωση γιατί δεν θέλουμε να υπάρχει οργάνωση γιατί δεν θα απορροφήσουμε κονδύλια για να κάνουμε αυτό το κομμάτι το ενταξιακό, τα κονδύλια θα είναι πολύ συγκεκριμένα για να μη φωνάζουν, πάρε και ένα κομμάτι ψωμί .....».

10. Προκλήσεις και δυσκολίες που παρουσιάζονται στην εν λόγω θέση

Ναι	Μάλλον ναι	Ούτε ναι/ ούτε όχι	Μάλλον όχι	Όχι
	✓			
	✓			
		✓		
		✓		
		✓		
		✓		

Παρότι υπάρχουν πολιτισμικές διαφορές η Β ερωτηθείσα δεν υποστήριξε ότι τα προβλήματα και οι δυσκολίες αφορούν τους ωφελούμενους παρά μόνο λίγο τους συναδέλφους.

Αντίθετα, η ερωτηθείσα Δ αναφέρει πως οι δυσκολίες που υπάρχουν είναι στη σχέση με τους ωφελούμενους αλλά κυριότερα στο ότι αυτοί οι άνθρωποι είναι ταλαιπωρημένοι, είναι ευάλωτοι και τους παρέχουν κυριότερα γραφειοκρατικές υπηρεσίες οπότε ουσιαστικά δεν ανακουφίζονται, χαρακτηριστικά δηλώνει:

«Υπάρχουν ναι έρχονται οι άνθρωποι ταλαιπωρημένοι έρχονται άνθρωποι που θέλουνε μία προσέγγιση πιο ευαίσθητη αλλά εμάς ο ρόλος μας σαν ΚΕΜ είναι στο κομμάτι το πολύ γραφειοκρατικό που δεν έχεις και το χρόνο όταν έχεις το ένα ραντεβού πίσω από το άλλο να αναλώσεις ότι ξέρεις κάτι, ναι, θα μπορούσες να το κάνεις λίγο διαφορετικά, φτιάξε αυτό το χαρτί πρώτα αλλά ακόμη και αν το ζητάς το χαρτί μπορεί να βγει μετά από τρεις μήνες κι αυτός ο άνθρωπος δεν έχει να ζήσει τρεις μήνες δεν έχει πόρους από πουθενά..

.....

Στο πώς κινείται το σύστημα που τον δυσκολεύει ευθύς εξαρχής αλλά και εμάς μας έχει τα χέρια δεμένα, το ίδιο το σύστημα. Οπότε ο άνθρωπος έχει δυσκολίες και στην επικοινωνία και στη γλώσσα, πολλοί άνθρωποι δεν καταλαβαίνουν τι τους λέμε».

11.Προτάσεις αλλαγής, διαχείρισης και εξέλιξης στην παρούσα θέση εργασίας.

Σε αυτή την τελευταία ερώτηση η χρήση πίνακα δεν ήταν πρόσφορη γιατί οι απαντήσεις διέφεραν ριζικά. Η ερωτηθείσα Β, είπε ότι οι αλλαγές που θα μπορούσαν να γίνουν έχουν να κάνουν με το να είναι πιο δημιουργική η εργασία και να υπάρχει καλύτερη επικοινωνία με τους συναδέλφους έτσι ώστε πραγματικά να υπάρξουν κάποιες ενταξιακές δράσεις πιο έντονες και πιο στοχευμένες.

Αντίστοιχα η ερωτηθείσα Δ έριξε το βάρος των αλλαγών στο κομμάτι της οργάνωσης θεωρώντας ότι αφού δεν είναι δυνατόν να ενταχθούν αυτοί οι άνθρωποι τουλάχιστον να μη δημιουργούνται προβλήματα στην παροχή έστω και αυτών των στοιχειωδών υπηρεσιών που τους παρέχονται.

Συμπέρασμα

Οι μορφές μετανάστευσης της σύγχρονης εποχής υπέχουν συχνά μικτό χαρακτήρα. Στις μεικτές μεταναστευτικές ροές βρίσκονται τόσο άτομα που ταξιδεύουν για οικονομικούς λόγους ή άλλους λόγους μετανάστευσης καθώς και άτομα που χρήζουν διεθνούς προστασίας οι οποίοι όμως συνταξιδεύουν χρησιμοποιώντας τους ίδιους δρόμους και τα ίδια μεταφορικά μέσα.

Τριάντα χρόνια μετά τη λήψη της πρώτης μεγάλης εισροής μεταναστών και επτά χρόνια μετά την ευρωπαϊκή «προσφυγική κρίση», η Ελλάδα εξακολουθεί να παλεύει με τη μετατροπή της από χώρα αποστολής και διέλευσης σε προορισμό μεταναστών και προσφύγων.

Συνοψίζοντας, ενώ θεωρητικά υπάρχουν οι προϋποθέσεις για την ομαλή ένταξη των δικαιούχων και αιτούντων διεθνή προστασία στην ελληνική κοινωνία, στην πράξη υπάρχουν σημαντικά διοικητικά και γραφειοκρατικά εμπόδια που εμποδίζουν την πρόσβασή τους σε αυτούς τους πόρους.

Η μετανάστευση συνιστά ένα διαχρονικό φαινόμενο το οποίο, ωστόσο ανάλογα την περίοδο που λαμβάνει χώρα αλλάζει μορφή και μέσα. Η Ελλάδα, τις τελευταίες δεκαετίες, εκτός από χώρα εξαγωγής μεταναστών έχει καταστεί και χώρα εισαγωγής πλήθους μεταναστών και προσφύγων, τόσο της δεκαετία του '90, αλλά και πολύ πρόσφατα με την κρίση του 2015.

Η παρούσα εργασία επικεντρώθηκε στην παροχή υπηρεσιών κοινωνικής ένταξης σε ενήλικες πολίτες τρίτων χωρών και περιλαμβάνει και ερευνητικό μέρος που αφορά τη δραστηριότητα συγκεκριμένου Κέντρου Ένταξης Μεταναστών.

Η μετανάστευση στην τρέχουσα μορφή της, δηλαδή η μαζική μετακίνηση μεγάλου όγκου πληθυσμού ο οποίος μετακινείται για οικονομικούς λόγους και για καλύτερες συνθήκες διαβίωσης, συνιστά απότοκο το δομικών κοινωνικών συνθηκών που βρίσκονται σε άμεση συνάφεια με την κατανομή των αγαθών η οποία είναι άνιση σε παγκόσμιο επίπεδο. Η μετανάστευση ως φαινόμενο είναι απότοκο μία σειρά κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών κριτηρίων τα οποία επιδρούν στη συμπεριφορά του ανθρώπου και στην άποψη του για τη ζωή του. Η Ελλάδα σε όλη τη διάρκεια του 19ου αιώνα και μέχρι και την δεκαετία του 1990 κατά τον 20ο αιώνα υπήρξε ένα από τα κατεξοχήν παραδείγματα χωρών που εξήγαγαν μετανάστες.

Σε αυτά τα πλαίσια τα κράτη υιοθετούν συγκεκριμένες μεταναστευτικές πολιτικές, τα μέτρα και οι κοινωνικές πρακτικές που θεσπίζουν τα κράτη στη μεταναστευτική πολιτική έχουν στόχευση να αντιμετωπίσουν τους μεταναστευτικούς πληθυσμούς που ήδη έχουν εγκατασταθεί σε ένα εθνικό έδαφος δηλαδή την εφαρμογή μιας σχετικής κοινωνικής πολιτικής. Η κοινωνική αυτή πολιτική εγκολπώνει εθνικές πολιτικές ένταξης και ενσωμάτωσης των μεταναστών σε μία σειρά τομέων όπως είναι η εκπαίδευση, η στέγαση, η κοινωνική ασφάλιση, η υγεία και η πρόνοια αλλά και η απασχόληση των πληθυσμών που νόμιμα διαμένουν σε μία χώρα αλλά έχουν διαφορετική εθνικότητα. Συνεπώς, η μεταναστευτική πολιτική είναι πολυδιάστατη και έχει αυξημένη σημασία τόσο για την επιβεβαίωση της εθνικής κυριαρχίας στο εξωτερικό για ένα εθνικό κράτος όσο και για την πραγμάτωση μιας εσωτερικής συνοχής της τοπικής κοινωνίας.

Η ελληνική μεταναστευτική πολιτική ήταν συνολικά περιοριστική από τις αρχές της δεκαετίας του 1990, ειδικά όσον αφορά το άσυλο. Ιδιαίτερα μετά την προσφυγική «κρίση» του 2015, αρκετές νομοθετικές αλλαγές επιδίωξαν να αντιμετωπίσουν τον πληθυσμό που ζητά άσυλο στη χώρα, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην αποτροπή. Η ελληνική μεταναστευτική πολιτική βασίζεται τόσο στη νομοθεσία της ΕΕ όσο και στην Εθνική νομοθεσία. Καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου 2014-2015, οι νομοθετικές αλλαγές στόχευαν στην κάλυψη των κενών σχετικά με την εγκατάσταση και την ένταξη των ομάδων μεταναστών που υπάρχουν ήδη στη χώρα. Σε ό,τι αφορά τη σημερινή κατάσταση στην Ελλάδα, θα πρέπει πρώτα να τονιστεί ότι η ομαλή και αποτελεσματική πρόσβαση των μεταναστών στην αγορά εργασίας αντισταθμίζεται από τη δύσκολη και απαιτητική διαδικασία νομιμοποίησης.

Η ελληνική μεταναστευτική πολιτική εμφανίζεται ως αντίδραση στα γεγονότα, παρά ως καθοδηγητική δύναμη. Περιορίζεται σε μια κατακερματισμένη προσπάθεια επίλυσης προβλημάτων που έχουν ήδη παγιωθεί στην ελληνική κοινωνία.

Ένα από τα βασικά βήματα απότοκα της μεταναστευτικής πολιτικής είναι η δημιουργία του ΚΕΜ το οποίο στοχεύει να λειτουργήσει ως τοπικό σημείο αναφοράς για την παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών σε υπηκόους τρίτων χωρών με σκοπό τη βελτίωση του βιοτικού τους επιπέδου και την κοινωνική τους ένταξη και πρόκειται να αναπτυχθούν σε κάθε Δήμο.

Σε ένα μεγάλο Δήμο της Αττικής έχει θεσμοθετηθεί ένα κέντρο ένταξης το οποίο δύνανται οι πολίτες τρίτων χωρών, μετανάστες και δικαιούχοι διεθνούς προστασίας να επισκεφτούν προκειμένου να λάβουν ψυχοκοινωνική στήριξη, νομική συμβουλευτική και να ενημερωθούν για τα κοινωνικά τους δικαιώματα.

Σκοπός του Κέντρου είναι να παρέχει καθοδήγηση σε πρόσφυγες και μετανάστες προκειμένου να εξοικειωθούν με το σύστημα δημόσιων υπηρεσιών, να μάθουν τη γλώσσα, να κατανοήσουν την τοπική αγορά εργασίας και να έχουν πρόσβαση σε δικαιώματα και υπηρεσίες. Το Κέντρο λειτουργεί ως τοπικό σημείο αναφοράς για πρόσφυγες και μετανάστες παρέχοντας ψυχοκοινωνική υποστήριξη, νομική συμβουλευτική και ενημέρωση για την πρόσβαση σε κοινωνικά δικαιώματα ενώ φιλοξενεί και δραστηριότητες προώθησης της κοινωνικής ένταξης, όπως μαθήματα ελληνικών, αγγλικών και πληροφορικής, καθώς και επαγγελματική συμβουλευτική.

Κατά την παρούσα έρευνα το βασικό ζητούμενο ήταν το κατά πόσο πράγματι το Κέντρο Ένταξης Μεταναστών εκπληρώνει την αποστολή που του έχει ανατεθεί και καθώς επίσης και κατά πόσο εκπληρώνει τις επιμέρους λειτουργίες οι οποίες βρίσκονται στο σκοπό της ίδρυσής του. Συνεπώς, ένα επιδιωκόμενο συμπέρασμα ήταν το κατά πόσο πράγματι εκπληρώνει το τυπικό σκέλος της αποστολής όπως αυτό έχει διατυπωθεί κατά την ίδρυση του.

Από την άλλη πλευρά έγινε προσπάθεια να διαπιστωθεί κατά πόσο εκπληρώνεται το ουσιαστικό ζήτημα της ένταξης, κατά πόσο δηλαδή πράγματι οι δράσεις που υλοποιούνται εκεί έχουν ουσιαστικό αντίκτυπο στην ένταξη και ενσωμάτωση των μεταναστών στην κοινωνία ή αν είναι κάτι το οποίο λαμβάνει χώρα επιδερμικά. Ένα από τα βασικότερα εξαγόμενα αποτελέσματα της συνέντευξης ήταν ο ελλειμματικός τρόπος που λειτουργεί το Κέντρο Ένταξης Μεταναστών.

Οι πολιτικές ένταξης της Ελλάδας παρουσιάζουν μία γενική ασυνέπεια και μία προσπάθεια να προλάβουν τις εξελίξεις από την μεταναστευτική κρίση και μετά. Δεδομένου ότι είναι σχετικά καινούργιος θεσμός ίσως να ήταν αναμενόμενα αυτά τα αποτελέσματα. Από την άλλη πλευρά δεν διαφοροποιούνται πολύ από το συνολικό τρόπο διαχείρισης του δημόσιου τομέα από την ελληνική δημόσια διοίκηση. Οι περισσότερες υπηρεσίες στην ελληνική διοίκηση πάσχουν από έλλειψη επαρκούς προσωπικού ειδικά μετά την οικονομική κρίση αυτό είναι ξεκάθαρο και στο Κέντρο Ένταξης Μεταναστών. Ακόμη παρότι στη δήλωση ίδρυσης του η αποστολή του είναι αρκετά συγκεκριμένη υπάρχει ένα κενό μεταξύ της ακρίβειας

των δράσεων στις οποίες μπορεί να αναλάβει για την ένταξη των μεταναστών οι οποίες ακριβώς επειδή δεν είναι ξεκάθαρες και το προσωπικό δεν ξέρει τι είδους δράσεις να αναλάβει για να βοηθήσει σε αυτό το έργο.

Βιβλιογραφία

Ελληνική

Αναγνώστου, Δ., & Κανδύλα, Α. (2014). «Ανασκόπηση υφιστάμενων μηχανισμών παρακολούθησης για την ένταξη των μεταναστών στην Ελλάδα (πρόγραμμα ASSESS για την ένταξη των ευάλωτων μεταναστών)». ΕΛΙΑΜΕΠ.

Αναγνώστου, Δ., & Γεμή, Ε. (2015, Φεβρουάριος). Παρακολούθηση και αξιολόγηση της ένταξης ευάλωτων μεταναστών στην Ελλάδα (πρόγραμμα ASSESS για την ένταξη ευάλωτων μεταναστών – Εθνική Έκθεση [Ελλάδα]). ΕΛΙΑΜΕΠ

Βελτίωση της μεταναστευτικής νομοθεσίας, τροποποίηση του Ν. 4636/2019 (Α' 169), 4375/2016 (Α' 51), 4251/2014 (Α' 80) και άλλες διατάξεις

Γκρόπας, Ρ. και Τριανταφυλλίδου, Α. (2005). Η μετανάστευση στην Ελλάδα με μια ματιά. ΕΛΙΑΜΕΠ, διαθέσιμο στο <https://www.eliamep.gr/en/publication/migration-in-greece-at-a-glance/>

Διεθνής Αμνηστία (2016). Βασικές ερωτήσεις και απαντήσεις για τα δικαιώματα προσφύγων & μεταναστών. Ανακτήθηκε από : <https://www.amnesty.gr/blog/20206/vasikes-erotiseis-kai-apantiseis-gia-ta-dikaiomata-prosfygon-metanaston>

Δημητριάδη, Α. (2020). Ρύθμιση της (α)κινησίας μεταναστών στην Ελλάδα μετά τη δήλωση ΕΕ-Τουρκίας. Στο Μ. Κούσης, Α. Χατζηδάκη, & Κ. Καφέτσιος (Επιμ.), Προκλητική κινητικότητα εντός και προς την ΕΕ σε περιόδους κρίσεων: Η περίπτωση της Ελλάδας . IMISCOE Springer

Εθνική Στρατηγική για την ένταξη των πολιτών τρίτων χωρών Υπουργείου Εσωτερικών (2021). Ανακτήθηκε από : <https://migration.gov.gr/migration-policy/integration/politiki-entaxis-se-ethniko-epipedo/ethniki-stratigiki/>

ΕΚΚΕ, (2005). Το Κοινωνικό Πορτρέτο της Ελλάδας 2003-2004. Αθήνα: Ινστιτούτο Κοινωνικής Πολιτικής

Έμκε – Πουλοπούλου Η. (2007), Η μεταναστευτική πρόκληση Αθήνα :Εκδόσεις Παπαζήση

Κασίμης Χ. & Παπαδόπουλος Α., (2012), «Μετανάστες στην Ελλάδα: Απασχόληση & Ένταξη στις τοπικές κοινωνίες», σ. 9 – 65, Εκδόσεις ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ, Σεπτέμβριος 2012

Μαντάνικα, Ρ., & Αράπογλου, Β. (2020) Η δημιουργία της υποδοχής ως σύστημα. Η διακυβέρνηση της κινητικότητας των μεταναστών και οι μετασχηματισμοί του κράτους στην Ελλάδα από τις αρχές της δεκαετίας του 2000. Στο Μ. Κούσης, Α. Χατζηδάκη, & Κ. Καφέτσιος (Επιμ.), Προκλητική κινητικότητα εντός και προς την ΕΕ σε περιόδους κρίσεων: Η περίπτωση της Ελλάδας . IMISCOE Springer

Νόμος 3838 του 2010 για τις ισχύουσες διατάξεις σχετικά με την ελληνική ιθαγένεια και την πολιτική συμμετοχή ομογενών και νόμιμα διαμενόντων μεταναστών

Παπαδοπούλου Δ., Μπαγκλαβός Χ. (2006). Μετανάστευση και ένταξη των μεταναστών στην ελληνική κοινωνία. Αθήνα : Gutenberg

Πολύβιος Σ. (2006), «Οι μεταναστευτικές ροές προς την Ελλάδα: ανάλυση προσδιοριστικών παραγόντων, τυπολογία περιφερειών υποδοχής και χωρών προέλευσης», Αειχώρος, τόμος 5, τεύχος 2

Σαρρής Ν.(2008). Θεσμικό πλαίσιο της μετανάστευσης σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Αθήνα: ΕΚΚΕ

Τριανταφυλλίδου, Α. (2010). Είκοσι χρόνια ελληνικής μεταναστευτικής πολιτικής, στο Τριανταφυλλίδου, Α. και Μαρούκης, Θ. (Επιμ.). Η μετανάστευση στην Ελλάδα του 21ου αιώνα, Εκδόσεις Κριτική

Τριανταφυλλίδου, Α. (2005). Ελληνική μεταναστευτική πολιτική: προβλήματα και κατευθύνσεις (Ελληνική μεταναστευτική πολιτική: Προβλήματα και κατευθύνσεις). ΕΛΙΑΜΕΠ.

Τροποποίηση διατάξεων του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας-Τροποποίηση του Ν. 4521/2014 για την προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στην Οδηγία 2011/98/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για ενιαία διαδικασία αίτησης για ενιαία άδεια για τρίτη υπηκόους χώρας να διαμένουν και να εργάζονται στην επικράτεια ενός κράτους μέλους και σε ένα κοινό σύνολο δικαιωμάτων για εργαζόμενους τρίτων χωρών που διαμένουν νόμιμα σε κράτος μέλος και την οδηγία 2014/36/ΕΕ σχετικά με τις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής υπηκόων τρίτων χωρών με σκοπό την απασχόληση ως εποχικά εργαζόμενοι

Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη. (2019, 9 Ιουλίου). Δελτίο Τύπου: Τελετή Παράδοσης στο Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη.

http://www.mopocp.gov.gr/index.php?option=ozo_content&lang=&perform=view&id=6866&Itemid=685

Υπουργείο Μετανάστευσης & Ασύλου (2020, Απρίλιος). Στατιστικά: Μηνιαία Στοιχεία για άδειες διαμονής . <https://migration.gov.gr/en/statistika>

Ξένη

Carmen BOGHEAN, 2016. "The Phenomenon Of Migration. Opportunities And Challenges," The USV Annals of Economics and Public Administration, Stefan cel Mare University of Suceava, Romania, Faculty of Economics and Public Administration, vol. 16(Special), pages 14-20,

July. Asylum Information Database of the European Council on Refugees and Exiles (2021). Country Report: Overview of the main changes since the previous report update. Greece. <https://asylumineurope.org/reports/country/greece/overview-main-changes-previous-report-update/>

Boffey, D. (2020). Clashes as thousands gather at Turkish border to enter Greece. The Guardian, 1 March. <https://www.theguardian.com/world/2020/mar/01/thousands-gather-at-turkish-border-to-cross-into-greece>

Boswell, C. (2003). European migration policies in flux, changing patterns of inclusion and exclusion. Blackwell.

Cavounidis, J. (2002). Migration in Southern Europe and the case of Greece. *International Migration*, 40(1), 45–70

Christopoulos, D. (2017). An unexpected reform in the maelstrom of the crisis: Greek nationality in the times of the memoranda (2010–2015). *Citizenship Studies*, 21(4), 483–494

Council of Europe (2020). Report to the Greek Government on the visit to Greece carried out from 13 to 17 March 2020 by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT). CPT/Inf (2020) 35. <https://rm.coe.int/1680a06a86>

Howard, M. M. (2009). The politics of citizenship in Europe (pp. 1–258). Cambridge University Press.

Kassimati, K. (2009). The origin of the immigrant women and their integration in Greek society. *Social Cohesion and Development*, 4 (1), 7-25

Mavrommatis, G. (2017). The rise of a hesitant EU host? Examining the Greek migrant integration policy and its transformation during the crisis. *Southeast European and Black Sea Studies*, 17(1), 1–15

Parkins N. (2010). Push and Pull Factors of Migration. *American Review of Political Economy* 8:2, 6 – 24

Schnapper D., 1998, *La relation à l'autre, Au cœur de la pensée sociologique*, éditions Gallimard, Paris.

Skamnakis, C., & Polyzoidis, P. (2013). Simvulia Entaxis Metanaston (SEM): I atelis lituryia enos simantiku thesmu yia tin aftodiikisi (Migrant integration councils: The incomplete functioning of an important institution for the local government). *Social Cohesion and Development*, 8(2), 165–176.

Schnapper, D. and Taylor, J., 2008. *Providential democracy*. New York: Routledge

Triandafyllidou, A. (2009). Greek immigration policy at the turn of the 21st century. Lack of political will or purposeful mismanagement? *European Journal of Migration and Law*, 11(2), 159–177.

Παράρτημα

A. Ερωτήσεις συνέντευξης

- ✚ Προσδιορίστε το φύλο την ηλικία και το μορφωτικό σας επίπεδο.
- ✚ Τι σας προσέλκυσε να υποβάλετε αίτηση για αυτή τη θέση εργασίας;
- ✚ Ποια ακριβώς είναι η θέση εργασίας σας;
- ✚ Παρακαλώ περιγράψτε τις αρμοδιότητές σας ;
- ✚ Σχετίζεται ή αποκλίνει από την περιγραφή της εργασίας (job description) με βάση την οποία προσλήφθηκατε με την εργασία που κάνετε.; Είσαστε ικανοποιημένος/η από την εργασία σας; Είσαστε ικανοποιημένος/η από την εκτέλεση των αρμοδιοτήτων σας; Παρακαλώ εξηγήστε την άποψη ή τη θέση σας.
  - ✚ Θα θέλατε να κάνετε κάτι διαφορετικά σε αυτή τη θέση εργασίας την οποία είσαστε ; Για ποιο/ους λόγο/ους. Παρακαλώ περιγράψει το/τα.
  - ✚ Θεωρείτε πως είναι αναγκαία η ύπαρξη των ενταξιακών δράσεων; Παρακαλώ εξηγήστε/ αιτιολογήστε την απάντηση σας.
  - ✚ Ποιες οι προκλήσεις και δυσκολίες που συναντάται σε αυτή την παρούσα θέση εργασίας; Πως τις αντιμετωπίζετε;
  - ✚ Διατυπώστε πιθανές προτάσεις αλλαγής, διαχείρισης και εξέλιξης στην παρούσα θέση εργασίας.

B. Συνεντεύξεις

Συνέντευξη Β.

- Λοιπόν πάμε να ξεκινήσουμε με τις ερωτήσεις μας .Σαν πρώτη ερώτηση μία αναγνωριστική έχει να κάνει με το φύλο, την ηλικία και το μορφωτικό επίπεδο.
- Λοιπόν, γυναίκα 40 χρόνων, μεταπτυχιακό.
- Ωραία το βασικό πτυχίο τι είναι;
- Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών στο Πολυτεχνείο και μεταπτυχιακό Εικαστικός και μεταπτυχιακά έχω 3 ένα στη σχολή καλών τεχνών ένα στην εκπαίδευση ενηλίκων, στην εκπαίδευση εκπαιδευτών ενηλίκων και το πιστεύεις ότι κόλλησα το τρίτο μεταπτυχιακό ποιο είναι
- Είναι παρεμφερές;

- Δεν το πιστεύω τώρα αυτό.
- Ωραία το αφήνουμε και το συμπληρώνουμε μετά άμα σου 'ρθει.
- Ωραία, στη συγκεκριμένη θέση εδώ πέρα για το κέντρο μεταναστών τι ήταν αυτό το οποίο σε προσέλκυσε για να κάνεις την αίτηση σου;
  - Ήμouνα έγκυος και ήμouνα σίγουρη ότι, το λέω ξερά και κυνικά, γνωρίζω τη γλώσσα φαρσί λόγω του της δουλειάς μου, την έμαθα και αργότερα, ο σύντροφός είναι από το Αφγανιστάν οπότε γνωρίζω, είχε γεννηθεί στο Ιράν τέλος πάντων ήμouνα έγκυος και καμία δουλειά. επειδή έβαχνα δουλειά σε εκείνη την περίοδο, δεν θα με έπαιρνε εφόσον ήμouνα έγκυος οπότε εδώ ήξερα ότι αν με πάρουν.
  - Υπάρχει μια κάλυψη;
  - Δε θα με, ναι, δε θα ... .
  - Τέλεια.
  - Επίσης, εκτός όμως από πάρα πολύ ωραίο γιατί αλλιώς φαινόταν στην προκήρυξη η θέση και κάνω κάτι εντελώς διαφορετικό.
  - Θα το πούμε και στη συνέχεια αυτό. Άρα εδώ ποια ακριβώς είναι η θέση ; Για να προχωρήσουμε και στην επόμενη ερώτηση. Μπορείς να μου περιγράψεις λίγο τις αρμοδιότητες που έχεις;
    - Διαπολιτισμικός μεσολαβητής στα περσικά στη γλώσσα φαρσί, διερμηνεύω ανθρώπους που κατάγονται από το Ιράν κατά πρώτο ύστερα από το Αφγανιστάν μιλάνε μία διάλεκτο που λέγεται νταρίν την οποία δεν την πολυκαταλαβαίνω αλλά εντάξει τα βρίσκουμε στο τέλος και ότι μου ζητηθεί. Δυστυχώς διερμηνεύω μόνο επιδόματα.
    - Άρα είναι στο συγκεκριμένο σε βοήθεια δηλαδή;
    - Απλά στους ανθρώπους που είναι κάτω ναι, διερμηνεύω στους υπαλλήλους επιδόματα ελάχιστες φορές τη βδομάδα διότι είναι λίγο το κοινό μου.
    - Ωραία. Άρα απαντάς και στην επόμενη ερώτηση, σχετίζεται η αποκλίνει από την περιγραφή της εργασίας που είχες με βάση την οποία προσλήφθηκες η εργασία τελικά που κάνεις;
      - Αποκλίνει πάρα πολύ γιατί είχα κάνει και ένα σεμινάριο και είχα σκεφτεί ότι θα ήταν κάτι εντελώς γιατί μέχρι που μας έλεγαν ότι θα πάμε σε σχολεία, στη γειτονιά να εντάξουμε τους ανθρώπους να πάμε στα σχόλια να πούμε ότι υπάρχουμε εδώ για τί ανάγκες έχουν και τελικά κάνουμε το τελευταίο που υπάρχει και σου λένε

αν γίνουν όλα τα άλλα στο τέλος μπορεί και να μεταφράζεις κάποια επιδόματα ας πούμε.

- Οκ!

- Κάνω και το πιο αδιάφορο, μου είναι αδιάφορο εντελώς, δηλαδή, είχε πολύ μεγαλύτερο ενδιαφέρον αυτό που πίστευα ότι θα κάνω, νόμιζα ότι θα κάνω διερμηνεία σε δασκάλους γιατί εγώ ήμουν και στην εκπαίδευση, γιατί μας είχαν ζητήσει και το βιογραφικό μας, εκτός από τα υπόλοιπα χαρτιά, εδώ με μόρια μας πήραν, αλλά θέλαν υποτίθεται τέλος πάντων, αυτό αποκλίνει πάρα πολύ!

- Άρα να ρωτήσω για την ικανοποίηση από την εργασία για τις αρμοδιότητες;

- Δεν είμαι καθόλου ικανοποιημένη.

- Λόγω;

- Είμαι πάρα πολύ απογοητευμένη. Λόγω του ότι αποκλίνει από το αρχικό.

- Δεν δουλεύω καταρχήν, δουλεύω ελάχιστα κάτι το οποίο εμένα με σκοτώνει γιατί είμαι ένας άνθρωπος που έχω δουλέψει πολύ, έχω προσπαθήσει στη ζωή μου άμα ήθελα να είμαι μόνιμη στο δημόσιο ή να κάθομαι ή οτιδήποτε θα μπορούσα να είμαι μόνιμη καλοτεχνίτισσα στο δημόσιο εκπαιδευτικός αλλά ασχολήθηκα με τις ευάλωτες ομάδες γιατί μου άρεσε αυτό, εεεε ... .

- Άρα τι διαφορετικό;

- Δεν κάνω, δεν δουλεύω δεν βοηθάω τους ανθρώπους ουσιαστικά δεν τους προσφέρω κάτι, απλά διερμηνεύω επιδόματα, τι χαρτιά πρέπει να φέρουν για να πάρουν κάποιο επίδομα οκ σε εισαγωγικά τους βοηθάω από την άλλη δεν τους βοηθάω και τόσο γιατί οι άνθρωποι αυτοί είναι αρκετά χρόνια στην Ελλάδα και πολλοί από αυτούς μιλάνε και ελληνικά δηλαδή δεν είμαι και τόσο χρήσιμη.

- Έχει περιοριστεί δηλαδή πολύ το αντικείμενο και ο ρόλος;

- Πολύ και δεν κάνω.... έχω κάνει βέβαια προτάσεις δεν ξέρω αν θα υπάρξει αργότερα ερώτηση.

- Πες μου, πες μου!

- Έχω κάνει πρόταση γιατίμίλησα με τους εργοδότες μου.

- Για κάποια άλλη αλλαγή;

- Για να.... ότι μπορώ να βοηθήσω σε μαθήματα, ότι μπορώ να κάνω δημιουργική απασχόληση, ότι μπορώ να κάνω πράγματα.

- Θα το συζητήσουμε θα το συζητήσουμε και μετά αυτό.

- Ωραία!
- Για να απαντήσουμε και την επόμενη ερώτηση κάτι διαφορετικό που θα μπορούσες να προτείνεις για αυτή τη θέση εργασίας στην οποία είσαι τι θα ήτανε και για ποιο λόγο;
- Θα ήτανε να άμα θέλουνε να τους βοηθήσω να προστεθούνε μαθήματα. Από ότι έμαθα μπορεί να γίνει από τους εργοδότες μου, να με χρησιμοποιήσουν μόνο εφόσον δεν υπάρχει, γιατί υπάρχει δεύτερη διαπολιτισμική μεσολαβητής στη γλώσσα αυτή.
- Ωραία!
- Και δεν υπάρχει δουλειά. Μπορούμε να με χρησιμοποιήσουν, να κάνω μαθήματα ας πούμε δημιουργικής απασχόλησης όπως έκανα τόσα χρόνια και μέσω της μουσικής έχω κάνει έχω διδάξει στο πανεπιστήμιο σε ένα σεμινάριο erasmus για το πως διδάσκεις γλώσσες ξένες γλώσσες μέσα από τις τέχνες ελληνικά ή αγγλικά είμαι πάρα πολύ καλή αυτό και είναι πάρα πολύ κρίμα να κάθομαι και να μην κάνω τίποτα.
- Άρα το κομμάτι όλο αυτό η δουλειά και η πρόσληψη έχει γίνει πάνω στο κομμάτι των ενταξιακών δράσεων;
- Υποτίθεται ναι, αλλά ... .
- Θεωρείς πως είναι αναγκαία η ύπαρξη των ενταξιακών δράσεων;
- Ε, βέβαια, ναι, εννοείται.
- Και αν ναι γιατί;
- Γιατί κι από την εμπειρία μου γιατί οι άνθρωποι μπορούνε και εντάσσονται στην κοινωνία και ζούνε πιο ... καταρχήν εξοικειώνονται μέσα στην κοινωνία.
- Ενσωμάτωση δηλαδή;
- Ενσωματώνονται, συγγνώμη, νυστάζω γιατί έχω ένα μωρό που ξυπνάει κάθε μία ώρα.
- Ωραία, ωραία!
- Για αυτό και δεν θυμάμαι το τρίτο μου μεταπτυχιακό θα στο πω μετά.
- Κανένα πρόβλημα.
- Και διότι τους βοηθάει πάρα πολύ ψυχολογικά τους ανεβάζει τη διάθεση έχω μάθει σε πάνω από 300 παιδιά να μιλάνε, επικοινωνούνε τέλεια τα βασικά τα πάντα μέσα από τη μουσική, τη ζωγραφική, το παιχνίδι. Γιατί δεν υπήρχε ούτε παιχνίδι.

- Για την παρούσα δουλειά την παρούσα θέση.
- Α', για στην παρούσα θέση.
- Γίνονται καταρχήν κοινωνικές δράσεις ένταξης;
- Δεν ξέρω, μόνο μαθήματα, μόνο μαθήματα γίνονται εγώ αυτό ξέρω, δεν ξέρω τίποτα άλλο.
- Άρα σε εσάς γίνεται πιο πολύ επιδοματική πολιτική θα λέγαμε και όχι τόσο κοινωνική πολιτική στο κέντρο ένταξης;
- Κάτω;
- Άρα διαφοροποιείται τελείως από αυτό που ήταν εξαρχής και τελικά τι είναι αυτό να γίνει.
- Ναι και κάνω κι ένα πάρα πολύ ωραίο σεμινάριο για να μπω σε αυτή τη θέση και εκεί λέω, αχ ωραία είναι τελικά. Εντάξει, έκανα την αίτηση με πήρανε θα είναι ενδιαφέρον, όμως, αλλά, δεν είναι καθόλου ενδιαφέρον.
- Οκ, κάποιες προκλήσεις όπως λέει και η ερώτησή μας ή δυσκολίες και δυσκολίες που να υπάρχουν στη συγκεκριμένη θέση εργασίας και αν υπάρχει αντιμετώπιση σε αυτές τι υπάρχει ίσως που να δυσκολεύει περισσότερο, κάτι υπάρχει σαν αντικείμενο;
- Στο αντικείμενο της εργασίας δεν έχω κάποιο πρόβλημα σε αυτό που κάνω δεν είναι και πολλά.
- Είτε έχει να κάνει με συναδέλφους.
- Ναι, εννοείται, οι συνάδελφοι;
- Είτε έχει να κάνει με ωφελούμενους.
- Με ωφελούμενους δεν είχα, δεν έχω αντιμετωπίσει κανένα πρόβλημα εεεε με συναδέλφους ... με ωφελούμενους, ναι, θα σου πω να κάτι ... . Είμαι Ελληνίδα η άλλη διαπολιτισμική είναι Ιρανή. Μου έχει τύχει ωφελούμενος να μου πει είσαι κούρδισα; Γιατί η προφορά μου φαίνεται ότι δεν είναι, λέω όχι είμαι Ελληνίδα μου λέει δεν σε θέλω εσένα θέλω την άλλη.
- Οκ!
- Ξεκάθαρο, είναι λογικό, σε εισαγωγικά είναι λογικό, έτσι, είναι άνθρωποι οι οποίοι νιώθουν ίσως πιο safe με κάποιον που μιλάει πιο και ξεκάθαρα τη γλώσσα του σου λέει ποτέ.
- Κατάλαβα, δημιουργείται ίσως μια σχέση πιο στενή;

- Αυτό μόνο μου έχει τύχει το οποίο όμως δε με πολύ, ... Αυτό που με ενόχλησε ήταν ότι ενώ η συνάδελφος, η κοπέλα που με φώναζε ήταν η Ελένη τώρα.
- Οκ δεν πειράζει.
- Η ψυχολόγος είπε δεν μπορείτε να διαχωρίζετε, η άλλη διερμηνέας δεν το είπε αυτό γιατί της άρεσε, βλακείες, ανταγωνισμοί, βλακείες.
- Άρα ποιο πολύ τα διαπροσωπικά και τα συναδελφικά παρά με τους ωφελούμενους;
- Ναι, ναι, εννοείται που κι αυτά να πω την αλήθεια δεν είναι κάτι, διότι ... .
- Διαχειρίζονται;
- Διαχειρίζονται, ναι!
- Ωραία, και η τελευταία ερώτηση μας έχει να κάνει σχετικά με τις αλλαγές ή τροποποιήσεις η εξέλιξη κάποια πράγματα που μπορούσαν να γίνουν στην παρούσα θέση θα μπορούσε αυτή η παρούσα θέση που κάνεις τώρα να εξελιχθεί υπάρχουν προτάσεις και για αυτό να αλλάξουν κάποια πράγματα
- Έχω προτείνει εδώ και καιρό εξ αρχής να κάνω πράγματα με τα παιδιά να έχουμε ωφελούμενους, οκ να υπάρχω και κάτω, σε περίπτωση που με χρειάζονται γιατί υπάρχουν ... ας πούμε την περασμένη βδομάδα, ας πούμε είχα ένα ραντεβού αυτή τη βδομάδα νομίζω έχω άλλο ένα.
- Οκ.
- Να κάνω δημιουργική ... Αυτό που είπα μαθήματα κάπως να βοηθήσω κάπως έστω να ... .
- Η συγκεκριμένη θέση να μπορούσε.
- Μπορείς σε αυτή τη θέση να το κάνεις, υπάρχει μέσα στα ... .
- Ωραία!
- Προβλέπεται μέσα στο στους κανονισμούς της, ο εργοδότης μου, έτσι μου είπαν γιατί πήγα και τους μίλησα, τους είπα θα παραιτηθώ.
- Άρα είναι θέμα διοικητικό είναι θέμα.
- Δεν ξέρω, περιμένω, είναι μάλλον κάπως έτσι, προς το παρόν φυσικά ψάχνω να βρω και αλλού δουλειά.
- Άρα Για να μην είναι μία δουλειά η οποία καταλαβαίνω ότι είναι βαρετή επειδή δεν υπάρχει αντίστοιχα το αντικείμενο εργασίας θα μπορούσε να αυξηθεί

αυτό; θα μπορούσε να υπάρχει επικοινωνία καλύτερη ώστε να υπάρχει πιο ανάγκη για τη δουλειά ; τι θα μπορούσε να γίνει για να είναι πιο ενεργή αυτή η θέση;

- Να γίνουν πιο δημιουργικά πράγματα δεν γίνεται δηλαδή σε ένα κέντρο κοινότητας να γίνεται μόνο διερμηνεία για επιδόματα.

- Ναι.

- Να χρησιμοποιούμε τους διερμηνείς, Κέντρο Κοινότητας Μεταναστών.

- Άρα η έμφαση και η στοχοποίηση πάνω στο επαγγελματικό δεν βοηθάει τόσο την επικοινωνία η δική σας δουλειά.

- Δεν βοηθάει κανέναν και να μην υπήρχαμε, να μην υπήρχα, δεν θα υπήρχε κανένα πρόβλημα εγώ αυτό βλέπω.

- Οκ!

- Ξεκάθαρα δεν είναι άνθρωποι που δεν ξέρουν τη γλώσσα και καθόλου οι περισσότεροι εμένα μου έχει τύχει μία κυρία που έχει φέρει τον γιο της που μιλάει ελληνικά.

- Για να εξυπηρετηθεί;

- Ναι.

- Οκ.

- Είναι κάπου.

- Άρα, δηλαδή η αλλαγή θα ήτανε σε κομμάτια νέα, προσθήκες κάποιες, δηλαδή που θα μπορούσε να βοηθήσει σε κάποια άλλα κομμάτια για να δούμε και τον άνθρωπο πιο κοινωνικά σαν ένταξη γενικότερα και στην εξυπηρέτηση σε άλλα θέματα περισσότερο;

- Ναι.

- Φυσικά, αν υπάρξει ανάγκη να το κάνουμε, αλλά δεν θεωρώ στη ζωή μου, θεωρώ ότι είναι εντελώς, δεν έχω νιώσει στη ζωή μου πιο άχρηστη, απλά το μόνο που με βολεύει ξεκάθαρα ότι είμαι η μαμά φρέσκια, είμαι εξάωρη, εδώ λόγω της μητρότητας και είναι το μόνο δεν είναι κάτι άλλο το οποίο είμαι φοβερά απογοητευμένη.

- Τέλεια, σας ευχαριστώ θυμηθήκαμε λίγο το τελευταίο μεταπτυχιακό; Ωραία μη σας ζορίζω, σας ευχαριστώ, και σας αφήνω, ευχαριστώ!

- Θα κοιτάξω το βιογραφικό μου.

- Χαίρετε!

Συνέντευξη Δ.

- Λοιπόν, πάμε να ξεκινήσουμε με. Πάμε να κάνουμε τις ερωτήσεις μας, Λοιπόν. Η πρώτη ερώτηση έχει να κάνει με το φύλο, την ηλικία και το μορφωτικό σας επίπεδο. Αν θέλετε ότι θέλετε μας αναφέρετε.

- Βεβαίως, γυναίκα λοιπόν, 41 ετών.

- Μάλιστα.

- Έχω ολοκληρώσει το ΤΕΙ κοινωνικής εργασίας, έχω κάνει ένα μεταπτυχιακό ειδικής αγωγής στο Καποδιστριακό, αγγλικά lower.

- Τέλεια!

- Τα αγγλικά, αυτό με έφαγε θα ήθελα proficiency.

- Δεύτερη ερώτηση. Τι σας προσέλκυσε να υποβάλετε αίτηση για αυτή τη θέση εργασίας

- ;

- Η ανάγκη για πιο μόνιμη εργασία και δεδομένου ότι η συγκεκριμένη σύμβαση ήταν 12μηνη τουλάχιστον μου εξασφάλιζε 12 μήνες με παράταση το βιοπορισμό μου.

- Τέλεια!

- Το κομμάτι το προσφυγικό, καθόλου, ήταν ένα κομμάτι;

- Όχι δεν ήταν αυτό ούτως ή άλλως ήτανε κέντρο κοινότητας η ΣΟΧ η συγκεκριμένη κέντρα κοινότητας και ΚΕΜ, ένταξη μεταναστών.... Οπότε δεν ήξερα ούτε καν ότι θα είμαι στο κέντρο ένταξης μεταναστών, νόμιζα ότι θα είμαι στο κέντρο κοινότητας του δήμου.

- Γενικότερα.

- Ωραία, άρα λοιπόν όπως είναι και η επόμενη ερώτηση ποια είναι ακριβώς η θέση εργασίας; Μπορείτε να μου περιγράψετε λίγο τις αρμοδιότητές;

- Τώρα είμαι στο κέντρο ένταξης μεταναστών στο κομμάτι πού εκδίδουμε τα επιδόματα αλληλεγγύης και στέγασης και γέννησης και αιτήσεις για αναπηρικά. Το οποίο είναι πολύ γραφειοκρατικό έρχεται ωφελούμενος διαθέτει τα δικαιολογητικά του, περνάμε τα στοιχεία στο σύστημα και εγκρίνεται ή δεν εγκρίνεται η εκάστοτε αίτηση για το όποιο επίδομα.

- Άρα όπως ρωτάει και η επόμενη ερώτηση σχετίζεται ή αποκλίνει απ' την περιγραφή της εργασίας για την οποία προσληφθήκατε η εργασία που κάνετε τώρα;
- Δεν είχα εγώ καμιά περιγραφή εργασίας .Από την παρατήρηση καταλήξαμε ότι τα επιδόματα είναι αυτά που θα κόβω και θα συμμετέχω σε όλο αυτό. Υπάρχουν πληροφορίες του αέρα ότι κάνουμε και αυτά. Που σημαίνει ... . Ποια είναι τα αυτά; Κάνουμε και συμβουλευτική κάνουμε και υποστήριξη κάνουμε και δικτύωση με άλλες υπηρεσίες. Μέχρι στιγμής στους 4,5 μήνες που είμαι εργαζόμενη δεν μου έχει προκύψει περιστατικό που να χρειάζεται να το καλύψω σε αυτό το κομμάτι.
- Άρα έχει να κάνει με την ανάγκη που υπάρχει κάθε φορά ή με το τι γίνεται σαν οδηγία να γίνεται.
- Με το τι δίνεται σαν οδηγία για να γίνεται. Εγώ τώρα είμαι και 4,5 μήνες, μόνο οπότε τι κατέχω πολύ καλά; Την έκδοση των επιδομάτων μέσω του συστήματος ακόμη, αρά ακόμη και αν τύχει κάποιο περιστατικό θα το αναλάβουν οι παλαιότεροι συνάδελφοι.
- Ωραία, άρα ικανοποίηση από την παρούσα εργασία και από τις αρμοδιότητες που υπάρχουν;
- 100 τοις εκατό. Όταν δεν πέφτει το σύστημα από τον ΟΠΕΚΑ, καλή ώρα σήμερα, που έχει πέσει το ΚΕΑ, λοιπόν εγώ είμαι ικανοποιημένη 100% γιατί ανάλωσα πολύ χρόνο και ενέργεια βγήκα ,με πολύ ζήλο σε αυτό το επάγγελμα να προσφέρω και το έκανα για 14 χρόνια στην ψυχική υγεία. Αυτή τη στιγμή την ενέργειά μου θέλω να την κρατήσω για μένα και για το περιβάλλον μου, για την προσωπική μου ζωή.
- Ωραία!
- Άρα όλο αυτό το τεχνοκρατικό κομμάτι, διαθέτεις τα δικαιολογητικά στα περνάω στο σύστημα, εγκρίνεται το επίδομα σου στην ευχή του θεού να πας του Μοχάμεντ του Βούδα δεν μας ενδιαφέρει, λοιπόν με ικανοποιεί, στο ακέραιο. Δεν παίρνω καμιά έννοια για το σπίτι μου δεν με ενδιαφέρει αν βγήκε η δεν βγήκε το επίδομα. Αν έχει τα δικαιολογητικά θα το πάρει το επίδομα ο άνθρωπος όπως ορίζει η νομοθεσία.
- Διεκπεραιωτικό, διαδικαστικό.
- Και είναι διεκπεραιωτικό γραφειοκρατικό, υπέροχο, εξαιρετικό για τις ανάγκες της δικής μου ζωής αυτή τη στιγμή.

- Ωραία όπως λέει και η επόμενη ερώτηση υπάρχει κάτι διαφορετικό σε αυτή τη θέση εργασίας που θα μπορούσε να γίνει ή θα θέλατε να γίνει;

- Θα ήθελα μία προ ενημέρωση των ωφελούμενων. Κάνουνε μία δικτύωση μεταξύ τους και έρχονται με ένα attitude [στάση] μία συμπεριφορά ότι το δικαιούμαι και εσύ φταις που δεν το παίρνω.

- Ωραία!

- Θα ήθελα λοιπόν να υπάρχει μία ενημέρωση στις κοινότητες τους, πότε δικαιούνται το επίδομα, ώστε να μην μπαίνουν διαδικασία και τον κόπο να έρχονται εδώ και να έρχονται με μία απαίτηση ότι ναι γιατί το πήρε ο γνωστός μου γιατί εγώ δεν το παίρνω και δεν ικανοποιούνται με την απάντηση ότι δεν το παίρνεις για αυτούς τους λόγους που ορίζει η νομοθεσία.

- Επιμένουν στο ότι αφού το πήρε ο γνωστός μου με λιγότερα γιατί έτσι πιστεύουν ότι το πήρε με λιγότερα ότι πρέπει να το πάρουν και αυτοί.

- Άρα το κομμάτι της ένταξης και της ενταξιακής δράσης εμπεριέχεται μέσα σε αυτό το κομμάτι;

- Ναι, εμπεριέχεται.

- Εμπεριέχεται με έναν τρόπο που ...

- Της ενημέρωσης είτε αυτό θα γίνει μέσω των σχολείων είτε με το να κληθούν οι γονείς που έχουν μία πρόσβαση, γιατί και πού αλλού να τους βρεις, είτε μέσω των οργανώσεων που φιλοξενούν στα σπίτια θα έπρεπε να γίνεται μία ενημέρωση πιο στοχευμένη για το ποιες, τελικά, υπηρεσίες μπορούν να απολαμβάνουν από την κρατική μηχανή του ελληνικού κράτους. Και με τι δικαιολογητικά μπορούν να το έχουν αυτό. Ένταξη σαν ένταξη, με την αμιγή την έννοια του όρου δεν νομίζω ότι μπορούμε να έχουμε, είναι πολυπολιτισμικό είναι άνθρωποι που έχουν τις δικές τους καταβολές το δικό τους μορφωτικό επίπεδο, δεν μπορούμε να έχουμε μια ένταξη στο 100% αλλά τουλάχιστον να προωθούσαμε το σεβασμό στη λειτουργία του κράτους που μένουν τώρα. Ωραία σε ένα γενικότερο έτσι.

- Άρα και σύμφωνα και με την επόμενη ερώτηση, η ανάγκη της ύπαρξης των ενταξιακών δράσεων υπάρχει θα έπρεπε να υπάρχει;

- Ναι υπάρχει αλλά όπως λειτουργούν τα πράγματα και για τους Έλληνες πολίτες έτσι λειτουργούν και τους μετανάστες. Δεν είμαστε ένας λαός του προλαμβάνειν είμαστε ένας λαός του καταστείλειν. Τι σημαίνει αυτό για μένα ότι

δεν έχω προβλέψει όταν έρχεται να τον ενημερώσω για κάποια πράγματα τον αφήνω χαμένο. Έχει ήδη το δικό του background που είναι βαρύ και τι του λέω, εντάξει έλα μπορείς να πάρεις την πέντε επιδόματα θα μπορείς να ενδεχόμενος να έχεις και ένα σπίτι, τον αφήνω λίγο ξεκρέμαστο και μετά όταν δει ότι μπορεί να διεκδικήσει κάποια πράγματα τα διεκδικεί με λάθος τρόπο και σε αυτό ευθυνόμαστε εμείς γιατί δεν του έχουμε μάθει το σωστό.

- Άρα υπάρχει μία ανάγκη για δραστηριότητες ένταξης αλλά δεν υπάρχει ανάλογη οργάνωση για αυτό;

- Για μένα δεν υπάρχει οργάνωση γιατί δεν θέλουμε να υπάρχει οργάνωση γιατί δεν θα απορροφήσουμε κονδύλια για να κάνουμε αυτό το κομμάτι το ενταξιακό, τα κονδύλια θα είναι πολύ συγκεκριμένα για να μη φωνάζουν, πάρε και ένα κομμάτι ψωμί ... .

- Άρα εμένα αυτό είναι πιο ξεκάθαρο αυτό, εντάξει, δεν κοιτάω να τον εντάξω στην Ελληνική κοινωνία και πώς αυτή λειτουργεί για να είναι ομαλή η ζωή του εδώ ούτε εργασιακά ούτε τίποτα κάνω κάτι επιφανειακά προγράμματα για να δείχνω ότι κάνω κάτι προς επιταγές της οποίας ευρωπαϊκής κοινότητας.

- Πιο πολύ επιφανειακά δηλαδή κάποια πράγματα.

- Λοιπόν και επί της ουσίας ναι αυτός ο άνθρωπος μένει ξεκρέμαστος και ο ξεκρέμαστος θα αγανακτήσει.

- Αυτό ναι!

- Και ο αγανακτισμένος θα βγάλει το θυμό του στην οποία υπηρεσία.

- Και σαν πάσα και η επόμενη ερώτηση που λέει για τις δυσκολίες και τις προκλήσεις που υπάρχουν στη συγκεκριμένη θέση όλο αυτό δηλαδή το πλαίσιο που έχουμε παρουσιάσει υπάρχουν ποιες είναι αυτές;

- Υπάρχουν ναι έρχονται οι άνθρωποι ταλαιπωρημένοι έρχονται άνθρωποι που θέλουνε μία προσέγγιση πιο ευαίσθητη αλλά εμάς ο ρόλος μας σαν ΚΕΜ είναι στο κομμάτι το πολύ γραφειοκρατικό που δεν έχεις και το χρόνο όταν έχεις το ένα ραντεβού πίσω από το άλλο να αναλώσεις ότι ξέρεις κάτι, ναι, θα μπορούσες να το κάνεις λίγο διαφορετικά, φτιάξε αυτό το χαρτί πρώτα αλλά ακόμη και αν το ζητάς το χαρτί μπορεί να βγει μετά από τρεις μήνες κι αυτός ο άνθρωπος δεν έχει να ζήσει τρεις μήνες δεν έχει πόρους από πουθενά.

- Άρα οι δυσκολίες είναι πάνω στην αντιμετώπιση της συμπεριφοράς;

- Στο πώς κινείται το σύστημα που τον δυσκολεύει ευθύς εξαρχής αλλά και εμάς μας έχει τα χέρια δεμένα, το ίδιο το σύστημα. Οπότε ο άνθρωπος έχει δυσκολίες και στην επικοινωνία και στη γλώσσα, πολλοί άνθρωποι δεν καταλαβαίνουν τι τους λέμε.

- Λοιπόν άρα η προσωπική δυσκολία του εργαζόμενου είναι η επικοινωνία;

- Η επικοινωνία με τον άνθρωπο στην ουσία του ξέρεις κάτι το δικαιούσαι μεν να αλλά δεν το δικαιούσαι.

- Είχε να το δικαιούσαι παίρνει να μου φέρεις αυτό το χαρτί που δύσκολα βγαίνει. Λοιπόν, είχαμε ανθρώπους που χάσανε τα επιδόματα μέσα στο καλοκαίρι γιατί δεν είχανε το χαρτί φοίτησης του σχολείου.

- Ναι.

- Που δεν τους το έχουμε επικοινωνήσει όμως κάπως ότι πρέπει να έχεις μόνιμα το χαρτί επικαιροποιημένο.

- Άρα το μεγαλύτερο θέμα είναι στην επικοινωνία και στον τρόπο επικοινωνίας περισσότερο. Ωραία, άρα βάση αυτού και απαντώντας στην τελευταία μας ερώτηση.... Κάποια πρόταση αλλαγής της παρούσας θέσης συγκεκριμένα επίσης και κάτι που θα μπορούσε να βοηθήσει και τον ίδιο τον εργαζόμενο να νιώθει καλά σε αυτή τη θέση, αλλά, και να προσφέρει αντίστοιχα αυτό που μπορεί να προσφέρει στον κάθε ωφελούμενο.

- Προσωπικά θα προτιμούσα διερμηνείς σε όλες τις γλώσσες των ωφελουμένων που έχουμε δηλαδή έχουμε ωφελούμενους που μιλάνε γαλλικά έχουμε ωφελούμενους που μιλάνε φαρσί και άλλους που έχουνε άλλη διάλεκτο, θα επιθυμούσα διερμηνείς που να μιλάνε τη γλώσσα τους γιατί έρχονται πολλοί ωφελούμενοι στους οποίους μιλάμε αγγλικά, ξέρουν αυτοί κάποια δικά ξέρουμε εμείς κάποια αγγλικά και κάπου χανόμαστε στη μετάφραση.

- Άρα δηλαδή είναι βασικό για έναν κοινωνικό λειτουργό όπως είναι η θέση σας έχει τη βοήθεια και τη σύμπραξη από έναν διερμηνέα στη γλώσσα του ωφελούμενου στη γλώσσα του ωφελούμενου γιατί στη γλώσσα του μπορείς να περάσεις και συναίσθημα στην άλλη γλώσσα δύσκολα θα το καταφέρεις αυτό.

- Ωραία!

- Και το συναίσθημα εκείνη την ώρα δεν είναι τρόπος χειρισμού, είναι τρόπος κατανόησης του άλλου, να σε νιώσει ότι τον καταλαβαίνεις ότι δεν είσαι απέναντί του ότι είσαι μαζί του.

- Ωραία κάποια άλλη διαχείριση η εξέλιξη στην παρούσα θέση;
- Εξέλιξη εννοείς καριέρας η καλύτερη απόδοση της εργασίας;
- Απόδοση εργασίας πάνω στη θέση αυτή παρέχεται μία συγκεκριμένη θέση η οποία πώς θα μπορούσε να εξελιχθεί ως αντικείμενο ή ως προσφορά
- Όχι δεν έχω το μόνο που με δυσκολεύει είναι όταν πέφτει το σύστημα.
- Αρα θέματα οργάνωσης και ...
- Είναι τώρα που έχεις πέσει στη συγκεκριμένη προσωπικότητα.
- Όχι καταλαβαίνω, καταλαβαίνω.
- Εγώ δεν με ενδιαφέρει να εξελιχτώ αν ήθελα καριέρα θα είχα κάνει άλλα πράγματα.

- Ωραία για να μπορέσεις να λειτουργήσει καλύτερα ο συγκεκριμένος επαγγελματίας χρειάζεται να έχει σταθερό σύστημα να δουλεύει.

- Ωραία!
- Να μην το κρεμάει το σύστημα γιατί τον θυμό του ωφελούμενου θα τον εισπράξει ο υπάλληλος.

- Και δεν φταίει ου υπάλληλος όταν αποφασίζει η ΙΔΙΚΑ ή ο ΟΠΕΚΑ να ρίξει το σύστημα για χ, ψ, πολιτικό-κοινωνικο-οικονομικούς λόγους ή γιατί δεν είναι τυχαίο ότι δύο μήνες τώρα το σύστημα πέφτει από τις 15 του μήνα και μετά και δεν μπορούν να ολοκληρώσουν αιτήσεις και χάνουν το μήνα.

- Αρα καταλήγουμε ότι σε απαραίτητη την υποδομή.
- Τη στήριξη.
- Του τεχνικού κομματιού και το κομμάτι της συναδελφοσύνης και τους αντίστοιχους υπαλλήλους που μπορούν να εξυπηρετήσουν και να βοηθήσουν στην ολοκλήρωση του θέματος.

- Των ειδικοτήτων που θα μπορούν να είναι μέσα ώστε να μπορεί να κυλάει ομαλά το κέντρο ένταξης μεταναστών.

- Τέλεια!
- Γιατί το κέντρο κοινότητας για τους δημότες Αθηναίους τους Έλληνες έχει άλλο τρόπο λειτουργίας εμείς έχουμε να κάνουμε με ωφελούμενους που κουβαλάνε

μεγάλη ευαλωτότητα και μεγάλο θυμό και φύγαν από κάτι δύσκολο πιστεύοντας ότι έρχονται στη γη της επαγγελίας και διαπιστώνονται ότι δεν είναι η γη της επαγγελίας και βγάζουν περισσότερο θυμό και ένταση.

- Άρα πρέπει να γίνει καλύτερη διαχείριση για να μην και αυτοί πιέζονται παραπάνω μάλιστα ωραία σας ευχαριστώ πάρα πολύ.

- Και εγώ!
- Καλή συνέχεια!
- Επίσης!

Συνέντευξη Ε.

- Λοιπόν, πάμε να ξεκινήσουμε ερωτήσεις μας, Λοιπόν. Προσδιορίστε, λοιπόν το φύλο την ηλικία και το μορφωτικό σας επίπεδο.

- Είμαι γυναίκα είμαι 41ος ετών.

- Ωραία.

- Έχω τελειώσει κλασική φιλολογία στην Αθήνα, έχω ένα μεταπτυχιακό στην εκπαίδευση και τα ανθρώπινα δικαιώματα έχω ένα δεύτερο μεταπτυχιακό στην διδασκαλία της Ελληνικής ως ξένης και παράλληλα έχω και ένα διδακτορικό το οποίο δεν το έχω ολοκληρώσει επίσης στη διδασκαλία της Ελληνικής ως ξένης.

- Τέλεια. Να ρωτήσω τι σας προσέλκυσε περισσότερο ώστε να υποβάλετε αίτηση για τη συγκεκριμένη θέση εργασίας, και ποια είναι η θέση εργασίας που έχετε εδώ.

- Εγώ εδώ εργάζομαι ως εκπαιδευτρια της Ελληνικής ως ξένης, η θέση αυτή καλύπτει απόλυτα και τα ακαδημαϊκά και τα επαγγελματικά μου ενδιαφέροντα. Πριν εργαστώ στο δήμο της Αθήνας είχα εργαστεί σε πάρα πολλές δομές διδάσκοντας την Ελληνική ως ξένη, κυρίως σε πρόσφυγες και μετανάστες και προφανώς μου προσφέρει και ένα μέσο διαβίωσης. Χρειάζομαι τη δουλειά για να ζήσω.

- Ωραία, άρα το αντικείμενο έχει να κάνει με τους πρόσφυγες μετανάστες άρα και αυτό που ειδικεύεστε;

- Αυτό ήταν το πρώτο, ήταν η ειδίκευση μου, μου αρέσει πάρα πολύ να εργάζομαι με μετανάστες και πρόσφυγες. Οι παπούδες μου ήταν πρόσφυγες σε ένα διαφορετικό πλαίσιο αλλά πρόσφυγες και αυτοί. Έχω μεγαλώσει έτσι σε μία, γενικά έτσι φτωχή γειτονιά.

- Ωραία.
- Θεωρώ ότι η οικογένειά μου και ο τρόπος που έχω μεγαλώσει έχει πάρα πολλά κοινά με τους ανθρώπους με τους οποίους συνεργάζομαι στα μαθήματα, αισθάνομαι πάρα πολύ οικεία, μου αρέσει πάρα πολύ να το κάνω αυτό για αυτό έκανα αίτηση για αυτή τη θέση.
- Τέλεια η συγκεκριμένη θέση αυτή στην οποία εργάζεστε, αποκλίνει ή σχετίζεται με το job description που ήταν το αρχικό και με το οποίο προσληφθήκατε
- Όχι είναι ακριβώς αυτό που περιγράφεται στην πρόσκληση μαθήματα ελληνικής γλώσσας.
- Ωραία και είστε ικανοποιημένοι από την εργασία σας απόλυτα και από τις αρμοδιότητες αυτές που έχετε;
- Ναι είμαι πάρα πολύ ικανοποιημένη, αφενός, εντάξει το αντικείμενο εργασίας το αφήνουμε στην άκρη είπαμε ότι μας αρέσει και είμαστε εδώ για αυτό δεν έτυχε. Τώρα οι άλλοι παράγοντες συνήθως, είναι οι συνάδελφοι.
- Ναι.
- Ο προϊστάμενος, έχω εξαιρετικές σχέσεις με όλους αυτούς είναι όλα πάρα πολύ καλά. Το αντικείμενο είναι αυτό για το οποίο έχω κληθεί να είμαι εδώ. Αυτό που με δυσκολεύει και αυτό που πάντα με δυσκολεύεται σε αυτές τις δουλειές είναι ότι παράλληλα με το διδακτικό έργο υπάρχει και ένα διοικητικό έργο.
- Θα το δούμε και λίγο παρακάτω που έχει μία επόμενη ερώτηση για τις δυσκολίες και τις προσκλήσεις απλά για να κλείσουμε τη συγκεκριμένη άρα δηλαδή ικανοποίηση απόλυτα.
- Απόλυτα.
- Υπάρχει κάτι που θα κάνετε διαφορετικά στη συγκεκριμένη θέση εργασίας;
- Τώρα ως προς το αντικείμενο συγκεκριμένα ενδεχομένως, επειδή υπάρχουν κενές και νέου τύπου εξετάσεις ενδεχομένως να ήθελα να ασχοληθώ και με αυτές τις εξετάσεις.
- Χμμ!
- Το ένα είναι και το δεύτερο θα μπορούσε ενδεχομένως να υπάρχει μεγαλύτερο διοικητικό προσωπικό για να καλύπτει τις ανάγκες αυτές και εμείς οι εκπαιδευτικοί ή εκπαιδευτές απερίσπαστοι να ασχολούμαστε με το εκπαιδευτικό έργο.

- Ωραία συγκεκριμένα για τη δική σας θέση εργασίας αν υπάρχει κάτι διαφορετικό που θα θέλατε να κάνετε και για ποιο λόγο;

- Όχι θα ήθελα κυρίως ... ναι θα ήθελα ενδεχομένως να ασχολούμαι και με τις εξετάσεις της ιθαγένειας θα ήθελα, δηλαδή να προσφέρει το ΚΕΜ εξετάσεις ιθαγένειας, αλλά όχι με εθελοντές, με ανθρώπους που γνωρίζουν το αντικείμενο το έχουν κάνει, έτσι και θα ήθελα να ασχολούμαι αποκλειστικά μάλλον με το διδακτικό έργο και όχι τόσο με το διοικητικό

- Ωραία, μιας και αναφέραμε και το ΚΕΜ και όλη τη και διαδικασία που γίνεται και τις ενταξιακές δράσεις ποια είναι η άποψή σας πάνω σε αυτό θεωρείτε πως είναι αναγκαία η παρουσία περισσότερων δράσεων ναι, όχι και γιατί;

- Είναι αναγκαία ασφαλώς η κοινωνία σήμερα είναι αυτή που είναι, είναι πολυπολιτισμική, υπάρχει ανάγκη στον νεοεισερχόμενο κόσμο να δοθούν κάποιες εξηγήσεις, να μάθουνε τη γλώσσα, να μπορέσουν να έρθουν σε επαφή με κάποια στοιχεία του πολιτισμού εδώ να βρουν κοινά σημεία που έχουν να δουν τα σημεία που διαφέρουν, ναι είναι απαραίτητες οι ενταξιακές δράσεις.

- Άρα μιλάμε για κομμάτια δηλαδή, συνοχής, ενσωμάτωσης;

- Ναι, τώρα ενσωμάτωσης δεν ξέρω ,δεν είναι, είναι μεγάλη κουβέντα αυτή τώρα δεν την ξέρω και καλά.

- Οκ, οκ , ωραία.

- Αλλά, θεωρώ ότι οι άνθρωποι αυτοί θα έπρεπε να έχουν μία γνώση του πού ακριβώς έρχονται και το πώς μπορούν εδώ να επιβιώσουν καλύτερα.

- Ωραία για τις προκλήσεις και τις δυσκολίες τις οποίες συζητήσαμε νωρίτερα υπάρχουν κάποιες, συναντάτε κάτι τέτοιο και πώς το αντιμετωπίζετε;

- Κοιτάξτε, τις προκλήσεις και τις δυσκολίες, λοιπόν, πολλοί άνθρωποι που έρχονται για να κάνουμε μάθημα εδώ εργάζονται οι ώρες που παρέχονται αναγκαστικά και από εμάς είναι περιορισμένες το ωράριο μας είναι πεπερασμένο, έτσι, αυτό που θα μπορούσε να γίνει ή ας πούμε έχουμε πάρα πολλές γυναίκες οι οποίες έρχονται και δεν έχουν πού να αφήσουν τα παιδιά τους άρα εκ των πραγμάτων διακόπτουν τη φοίτησή τους.

- Άρα η δυσκολία είναι στον ωφελούμενο; Σε εσάς σαν θέση εργασίας συγκεκριμένα;

- Δεν έχω κάποια εδώ. Αν εξαιρέσουμε αυτό που λέγαμε για το διοικητικό έργο δεν υπάρχουν προβλήματα τα προβλήματα αυτά που έχει μία τάξη που έχει ενήλικες που προέρχονται από διαφορετικά πολιτισμικά πλαίσια οι οποίες είναι οι οποίες είναι μπορεί να έχουμε ζητήματα που να έχουμε σχέση με τη θρησκεία

- Αλλόθρησκοι, αλλοεθνείς, την συνύπαρξη τους στην ουσία;

- Ναι η συνύπαρξη τους αλλά και αυτά όταν καλλιεργείται ένα καλό κλίμα, ομαδικό την τάξη άλλο αλληλοσυνεργατικό λύνεται. Δεν έχουμε μέχρι τώρα αντιμετωπίσει κάποιο σοβαρό πρόβλημα έχουν λυθεί όλα.

- Οκ και η τελευταία ερώτηση για τις πιθανές προτάσεις αλλαγής διαχείρισης και εξέλιξης της παρούσας θέσης, θα μπορούσε λοιπόν η θέση που είσαστε έχετε εντοπίσει κάποια κενά; Ή κάποια πράγματα που μπορούσατε να κάνετε περισσότερο ή διαφορετικά με έναν τρόπο;

- Όχι, γενικά επειδή εδώ στο συγκεκριμένο πλαίσιο που είμαστε υπάρχει και από πριν τεχνογνωσία .ερχόμενοι εδώ βρήκαμε πολλά πράγματα έτοιμα και ακριβώς όπως έπρεπε να γίνουν. Αυτό ενδεχομένως που θα μπορούσε να γίνει ή θα ήταν να γίνουν κάποιες παράλληλες δράσεις που να λειτουργούν επικουρικά προς τα μαθήματα της ελληνικής γλώσσας για να διευκολύνουν και τους δικούς μας μαθητές και εκπαιδευόμενους να μπορούν να τα παρακολουθήσουν καλύτερα. Αυτό που σας είπα για τις γυναίκες και τα παιδάκια είναι σημαντικό γιατί εγώ τις χάνω αυτές τις κοπέλες από μαθήτριες. Άρα, αν λειτουργούσε ένα παράλληλο τμήμα νηπιαγωγείου η μία πάλι δράση για τα παιδιά παράλληλα με τα ελληνικά θα μπορούσαμε να τις είχαμε κρατήσει.

- Άρα δηλαδή πιο πολύ, αν θα μπορούσαμε να πούμε κάτι είναι η ενίσχυση, ίσως, με περισσότερες θέσεις εργασίας σε διαφορετικά αντικείμενα με έναν τρόπο συλλογικά θα βοηθούσε η μία την άλλη;

- Ακριβώς.

- Οκ, τέλεια, έχετε να προσθέσετε κάτι άλλο.

- Όχι.

- Σας ευχαριστώ!

- Και εγώ σας ευχαριστώ να 'στε καλά!

Συνέντευξη Ι.

- Πάμε λοιπόν να αρχίσουμε
- Να τα ξεκινήσουμε, λοιπόν, είμαι 39 ετών, προφανώς γυναίκα και είμαι κοινωνική λειτουργός με μεταπτυχιακό στις διακρίσεις τη μετανάστευση και την ιδιότητα του πολίτη.
- Ωραία άρα το συγκεκριμένο μορφωτικό επίπεδο ίσως σας προσέλκυσε και στη δουλειά αντίστοιχα; Δηλαδή η θέση εργασίας ήταν ένα κομμάτι το οποίο σε ενδιέφερε;
- Ναι με ενδιέφερε το αντικείμενο για αυτό και έκανα και αυτό το μεταπτυχιακό και αντιστοίχως μετά με ενδιέφερε και η θέση η οποία, είχε να μεν είχε οικονομικό κίνητρο για να την επιλέξω, αλλά είχα τη δυνατότητα να επιλέξω στον ίδιο φορέα άλλες θέσεις ως πρώτη επιλογή όπως π.χ. Το κεντρικό κέντρο κοινότητας ή το παράρτημα Ρομά, ωστόσο αυτή ήταν η πρώτη μου επιλογή για τους συγκεκριμένους λόγους.
- Ωραία οπότε ποια ακριβώς είναι η θέση εργασίας μπορείτε να μου περιγράψετε τις αρμοδιότητες σας;
- Η θέση εργασίας είναι κοινωνική λειτουργός στο κέντρο ένταξης μεταναστών και τώρα είναι συντονίστρια στο κέντρο ένταξης ωστόσο όταν ξεκίνησα ήταν κοινωνική λειτουργός. Βασικά είναι ταυτόσημο με αυτό δεν κάνει κάποια διαφορά στην πραγματικότητα.
- Okay, άρα, γενικότερα, αυτήν και η επόμενη ερώτηση το job description, δηλαδή η περιγραφή της εργασίας έχει κάποια απόκλιση η σχετίζεται τελικά με αυτό που κάνετε στην παρούσα φάση;
- Θεωρώ ότι σχετίζεται απλά είναι τόσο, ήτανε τόσο γενικό το job description πού ότι και να βάλεις σαν καθήκον δεν μπορείς να πεις ότι δεν σχετίζεται. Δηλαδή δεν ήτανε δεν ήτανε και τόσο, δεν ήταν μπουλεταρισμένο, ήταν γενική περιγραφή ότι ασχολείσαι με την ένταξη και ασχολείσαι και με τα κοινωνικά επιδόματα και ασχολείσαι γενικότερα με τις ανάγκες των ευάλωτων πληθυσμών πολιτών τρίτων χωρών και λοιπά, οπότε ουσιαστικά είναι όλα μέσα.
- Άρα σε συνάρτηση, η ικανοποίηση σας από την εργασία και τις αρμοδιότητες σας ποια είναι;

- Η ικανοποίηση μου τα πρώτα χρόνια ήταν πάρα πολύ καλή, ωστόσο, η ικανοποίηση άρχισε να μειώνεται όχι γιατί φταίει τόσο η ίδια η θέση αλλά φταίει το πλαίσιο γενικότερα το οποίο ... . Ενώ ... . Πώς να το πω ... ενώ οι ανάγκες σε προσωπικό αυξήθηκαν πάρα πολύ με τα χρόνια, γιατί αυτές υπηρεσίες έγιναν πολύ γνωστές συν ότι τα καθήκοντα αυξήθηκαν πάρα πολύ, διπλασιάστηκαν θα έλεγα από την αρχή, δεν άλλαξε τίποτα σε σχέση με τον αριθμό του προσωπικού με συνέπεια να αρχίσεις να αισθάνεσαι πάρα πολύ μεγάλη κούραση και καταβολή πολλές φορές και να είσαι στα όρια του burnout.

- Άρα όπως λέει και η επόμενη ερώτηση θα θέλατε να κάνετε κάτι διαφορετικό στη θέση στην οποία είσαστε; Θα μπορούσε να γίνει κάτι διαφορετικό ώστε να μην καταλήξει σε αυτό που μου είπατε;

- Θα ήθελα με κάποιο τρόπο να διασφαλιστεί ότι όλα αυτά που γίνονται, που καλώς γίνονται για εμένα, δεν είναι κάποιο καθήκον που υπάρχει που δεν θα έπρεπε να υπάρχει καθόλου, όλα επιτελούν κάποιο σκοπό, ωστόσο θα πρέπει διασφαλίζεται ότι δουλεύουμε όλοι σε ένα πλαίσιο όπου θα έπρεπε οι ρυθμοί να είναι πιο ανθρώπινοι και δεν θα είναι τόσο πολύ εντατικοί που δεν μπορείς να τους αντέξεις σε καθημερινό επίπεδο.

- Άρα μία ελαστικότητα ένας διαφορετικός χρόνος; τι διαφορετικό θα θέλαμε δηλαδή;

- Θα θέλαμε περισσότερο προσωπικό, ίσως να μπορούμε να διαχειριστούμε τα τόσα πολλά καθήκοντα, όχι όλοι, αλλά κάπως να χωρίσουμε ανα τομείς, γιατί είναι πολύ δύσκολο να παρακολουθείς ταυτόχρονα την εξέλιξη 15 διαφορετικών καθηκόντων και να και να είσαι πάντα ενήμερος για κάθε αλλαγή. Είναι πάρα πολύ δύσκολο να το κάνεις αυτό

- Άρα είναι κάτι συγκεντρωτικό στην παρούσα θέση συγκεκριμένη θέση στην παρούσα θέση εργασίας στη συγκεκριμένη θέση εργασίας υπάρχει κάτι διαφορετικό που θα μπορούσε να γίνει για να διευκολύνει και τη θέση και εσάς αντίστοιχα που υλοποιείτε αυτή τη θέση;

- Η αλήθεια είναι ότι δεν έχω κάτι να πω πάνω σε αυτό διότι είναι και λίγο καινούργια η θέση για μένα με την έννοια ότι είχα συζητήσει όντως κάποια θέματα επάνω σε αυτό, είχα συζητήσει κάποια προβλήματα που είχα και ικανοποιήθηκαν αυτά.

- Τα οποία είχανε τι είδους;

- Τα οποία είχαν σχέση με την ελάφρυνση λίγο των καθηκόντων, δηλαδή να μην, επειδή 5 χρόνια είχα πάντα όλα τα καθήκοντα καθημερινά συν το συντονιστικό ρόλο που από μόνος του απαιτεί, είναι χρονοβόρος ζήτησα να μπορέσω να κρατήσω λίγο λιγότερα καθήκοντα για να μπορώ να ανταποκρίνομαι σε αυτά χωρίς τεράστια ψυχική κούραση και αυτό συνέβη, οπότε είμαι ακόμη καινούργια σε αυτό και προσπαθώ να βρω και τι καινούργια, τι καινούργιο μπορώ να βάλω μέσα σε αυτό και να με βοηθήσει. Δηλαδή το πλαίσιο δεν μπορώ να πω ότι είναι ανελαστικό, δεν έχω παράπονο δηλαδή αν έχω κάποιο παράπονο. Αν κάποια καινούργια ιδέα και πρωτοβουλία έχω αυτό το περιθώριο...

- Ωραία θα το συζητήσουμε και παρακάτω αυτό το κομμάτι. Θα ήθελα, λοιπόν, να σας ρωτήσω εν συνέχεια για το κομμάτι των ενταξιακών δράσεων, αφού από ότι συζητάμε κιόλας δουλεύουμε πάνω σε αυτό το κομμάτι. Πόσο για εσάς θεωρείτε ότι είναι αναγκαίο να υπάρχει;

- Είναι αναγκαία είναι απολύτως αναγκαία για ποιο λόγο; για το λόγο ότι υπάρχει ένας μεγάλος αριθμός πολιτών και τρίτων χωρών οι οποίοι βρίσκονται στην Αθήνα, μιας και μιλάμε τώρα για την Αθήνα, και γενικότερα για οπουδήποτε ισχύει αυτό που λέω, βρίσκονται εδώ, θα παραμείνουν εδώ ή θα παραμείνουν για πολλά χρόνια εδώ ενδεχομένως, οπότε για να κάνει και κάνεις μία καινούργια αρχή, ή έχοντας μάλιστα και στην πλάτη μία δύσκολη ιστορία, ή ήδη ένα χαμηλό μορφωτικό επίπεδο που δεν τον βοηθάει να κάνει μετάβασης σε καινούργια πράγματα εύκολα π.χ. Καινούργιες γλώσσες, νέες δεξιότητες. Έχει και αυτό σημασία. Αν δεν το βοηθήσουμε να το κάνει αυτό μάλλον είναι πάρα πολύ πιθανό να μην τα καταφέρει κάνεις και να πέσει σε ένα πώς να το πω τώρα ... . Να παραμείνει σε ένα στάδιο που γνωρίζει 5-10 ομοεθνείς και να παραμένει για πάντα σε αυτό χωρίς να μαθαίνει τη γλώσσα με πολύ περιορισμένες επιλογές και ότι αυτό επιφέρει.

- Άρα, μιλάμε οι ταξικές δράσεις βοηθάνε στο κομμάτι της ένταξης της ενσωμάτωσης;

- Βοηθάνε στο κομμάτι της ένταξης

- Άρα στην κοινωνική συνοχή την καλύτερη την πιο εύκολη, δίκτυο ενημέρωσης πολιτών τρίτων χωρών.

- Όλα αυτά τα θετικά είναι μέσα στην ένταξη βοηθάνε σίγουρα τον άνθρωπο που είναι πολίτης τρίτης χώρας να μπορεί να ζει καλύτερα στην κοινότητα στην οποία βρίσκεται, να μπορεί να έχει μία αυτονομία να κάνει όσα χρειάζεται ή

οικονομικά να μπορεί να γίνει σχετικά ανεξάρτητος, να αισθάνεται ασφάλεια, ότι καταλαβαίνει τι γίνεται γύρω του και μπορεί να συνεννοηθεί. Επίσης, και για την ίδια την κοινωνία βοηθάει στο να, οι άνθρωποι που μένουν στην κοινωνία να μπορούν να καταλάβουν τι συμβαίνει μέσα σε αυτήν, να μην είναι, δηλαδή, μια εστία ανθρώπων οι οποίοι λειτουργούν μόνοι τους ομαδικά και κανείς δεν καταλαβαίνει τι κάνουν και γιατί.

- Άρα και μια ενημέρωση, αντίστοιχα, δηλαδή.
- Και αυτό μπορεί να δημιουργεί ένα φόβο και από την άλλη πλευρά και όλα αυτά δημιουργούν μετά τα δυσάρεστα όλα αυτά που όλοι ξέρουμε Και προσπαθούμε να αποφύγουμε.
- Παραβατικότητα;
- Όχι δεν εννοώ και γέννηση- αύξηση ρατσισμού γιατί οι άλλοι δεν καταλαβαίνουν, φοβάται μία παραβατικότητα μπορεί να προκύψει κάποιες φορές χωρίς να θέλω να στιγματίσω ότι επειδή κάποιος ανήκει σε κάποια ομάδα θα έχει παραβατικότητα, δεν λέω αυτό.
- Όχι, όχι, Άμα είναι αποκλεισμένος.
- Λέω άμα είναι αποκλεισμένος και δεν έχει καμία δυνατότητα μπορεί να μπλεχτεί και σε κάτι για την επιβίωσή του ας πούμε.
- Ωραία η επόμενη ερώτηση μας έχει να κάνει με τις προκλήσεις και τις δυσκολίες που ίσως συναντάτε στην παρούσα φάση στη θέση εργασίας. Υπάρχουν και πώς τις αντιμετωπίζεται;
- Οι δυσκολίες είναι, όπως αναφέρθηκα και προηγουμένως ο τεράστιος όγκος εργασίας, μία εργασία που είναι δύσκολη από μόνη της έτσι κι αλλιώς και τα πολλαπλά καθήκοντα. Αυτά από μόνα τους πολύ δύσκολα για έναν υπάλληλο να τα αντιμετωπίζει επί χρόνια.
- Απαντώντας στην τελευταία μας ερώτηση υπάρχουν κάποιες προτάσεις αλλαγής διαχείριση εξέλιξης της παρούσας θέσεις εργασίας.
- Ναι υπάρχουν προτάσεις οι οποίες έχουν ήδη τεθεί και όχι μόνο τώρα κάθε χρόνο τίθεται από την αρχή, ότι είμαστε λίγοι, χρειαζόμαστε προσωπικό χρειαζόμαστε πιο μεγάλους χώρους, χρειαζόμαστε πιο μεγάλες χρηματοδοτήσεις. Αυτά από την αρχή συζητούνται, δεν έχει γίνει τίποτα μέχρι στιγμής ως προς αυτό

και φυσικά δεν είναι θέματα του φορέα, είναι θέματα πιο ευρύτερα, πιο μεγάλα προβλήματα που έχουν να κάνουν ευρύτερα με χρηματοδότηση, κ.τλ.

- Μάλιστα, θέλετε να προσθέσετε κάτι άλλο; Εγώ είμαι καλυμμένος.
- Σας ευχαριστώ πολύ
- Και εγώ να 'στε καλά

Συνέντευξη Κ.

- Τέλεια πάμε λοιπόν να ξεκινήσουμε τις ερωτήσεις μας. Πάμε στην πρώτη ερώτηση που λέει προσδιορίστε μου το φύλο, την ηλικία και το μορφωτικό σας επίπεδο, παρακαλώ

- Α, λοιπόν είμαι γυναίκα είμαι 29 ετών και είμαι απόφοιτη του ΤΕΙ Κρήτης του τμήματος κοινωνικής εργασίας

- Τέλεια, δεύτερη ερώτηση. Τι σας προσέλκυσε να υποβάλετε αίτηση για αυτή τη θέση εργασίας ;

- Τη χρονιά, τότε, εκείνη που είχε βγίκε η προκήρυξη για τη θέση τη συγκεκριμένη, ήμουν ανέργη οπότε όπου έβλεπα προκήρυξη για θέση εργασίας για κοινωνικό λειτουργό, έστελνα.

- Το αντικείμενο που είναι πάνω στο μεταναστευτικό έπαιξε κάποιο ρόλο ;

- Ναι, η αλήθεια από όταν ήμουν στη σχολή επιθυμούσα να ασχοληθώ με το μεταναστευτικό και έτσι έκανα.

- Τέλεια. Τρίτη ερώτηση. Ποια ακριβώς είναι η θέση εργασίας σας; Αν μπορείτε να μου την περιγράψετε λίγο σαν αρμοδιότητες.

- Έχω προσληφθεί στο Δήμο Αθηναίων ως κοινωνική λειτουργός. Οι αρμοδιότητες που έχω αυτή τη στιγμή είναι να διαχειρίζομαι τις πλατφόρμες για τα επιδόματα ΚΕΑ, επίδομα ενοικίου, επίδομα γέννησης, επιδόματα αναπηρίας. Αυτές οι κύριες αρμοδιότητες που έχω και να διαχειρίζομαι και κάποιες καταστάσεις σχετικά με τους αιτούντες άσυλο, σχετικά με την εύρεση στέγασης.

- Ωραία, άρα βοήθεια και προώθηση σε ανάλογες υπηρεσίες αν υπάρχει κάποιο.

- Όχι ακριβώς προώθηση, είμαι στην πλατφόρμα του υπουργείου σχετικά με την στέγαση αιτούντων άσυλο.

- Τέλεια. Ερώτηση 4η. Σχετίζεται η ή αποκλίνει από την περιγραφή της εργασίας βάσει της οποίας προσληφθήκατε η εργασία που κάνετε αυτή τη στιγμή;

- Νομίζω ότι υπάρχουν βασικές διαφορές σχετικά με το job description που υπήρχε στην προκήρυξη και αυτό που γίνεται τώρα, καθώς εδώ πέρα, αυτή τη στιγμή οι διαδικασίες που κάνουμε στο κέντρο ένταξης μεταναστών είναι κάπως τυποποιημένες, αφορούν κατά κύριο λόγο τα επιδόματα. Δεν κάνουμε τόσο πολύ, τουλάχιστον την περίοδο που είμαι εγώ εδώ δραστηριότητες και δράσεις ένταξης που να απευθύνεται αποκλειστικά σε πρόσφυγες και μετανάστες αφορούν τα επιδόματα μόνο

- Άρα υπάρχει μία μετατόπιση στο επίδομα, στην επιδοματική πολιτική.

- Ναι στην επιδοματική πολιτική και όχι στην ένταξη

- Ωραία που βέβαια και αυτό μία μορφή ένταξης είναι, όταν λαμβάνει κάποιος επίδομα απλά δεν είναι μόνο αυτό.

- Άρα ικανοποίηση από τις αρμοδιότητες και από την εργασία σας;

- Μέτρια.

- Οκ, στο ότι δεν έχει να κάνει τόσο με το αντικείμενο. Στο ότι διαφοροποιείται;

- Έχει να κάνει το αντικείμενο γιατί ο κοινωνικός λειτουργός είναι στο αντικείμενό του να με βοηθάει σε γραφειοκρατικές διαδικασίες και στο πως θα λάβει κάποιος επιδόματα και όχι μόνο ,απλά δεν είναι μόνο αυτό. Εδώ επικεντρωνόμαστε κατά κύριο λόγο σε αυτό

- ΟΚ λόγο δηλαδή προσήλωσης συγκεκριμένα σε αυτό το κομμάτι. Ωραία, όπως λέει και η ερώτηση πέντε θα θέλατε να κάνετε κάτι διαφορετικό στη θέση εργασίας στην οποία είστε ;

- Θα ήθελα να είχα περισσότερο χρόνο αλλά και χώρο στο να κάνω περισσότερες δράσεις θα κάνω χαρτογράφηση κοινωνικών υπηρεσιών, να υπάρχει μία αλληλεπίδραση και με οργανώσεις και με άλλους δήμους, άλλους φορείς σχετικά με το που μπορεί να απευθύνεται κάποιος γιατί όλα αυτά αλλάζουν κάθε χρόνο ανάλογα με τις χρηματοδοτήσεις που υπάρχουν στις οργανώσεις.

- Σαν mapping δηλαδή;

- Ναι ξεκάθαρα σαν mapping

- Άρα να υπάρχει καλύτερη ενημέρωση και δίκτυο επικοινωνίας;

- Ξεκάθαρα
- Ναι Ok
- Και όσον αφορά βασικά πράγματα που μας λένε όπως δεν έχω τρόφιμα δεν είναι μόνο ο άλλος άνθρωπος που μπορεί να βοηθήσει κάποιον που χρειάζεται εκείνη την ώρα φαγητό. Λογικά θα υπάρχουν κι άλλες οργανώσεις, αλλά αυτό θέλει χρόνο και για να τις δούμε και να τις γνωρίσουμε και για να και να τις καταγράψουμε και να δούμε το πώς θα γίνεται μία παραπομπή
  - Πως θα γίνει αντίστοιχα και η ένταξη;
  - Ακριβώς
  - Άρα όπως είναι και η επόμενη ερώτηση μας θεωρείτε ότι είναι αναγκαία η ύπαρξη των ενταξιακών δράσεων; Ναι
  - Για ποιο λόγο;
  - Η απάντηση είναι ναι, γιατί μέσα από δράσεις αυτές μαθαίνει τόσο ο υπάλληλος, στην προκειμένη περίπτωση εγώ που είμαι κοινωνικός λειτουργός τις δράσεις που έχει ο εκάστοτε δήμος, αλλά μαθαίνει και ο πολίτης, ο μετανάστης, ο πρόσφυγας που είναι εδώ πέρα χρόνια είτε είναι καινούργιος εδώ, μπορεί να μάθει και πού θα πάει να απευθυνθεί γιατί, αλλά και ποια είναι η διαδικασία, τι έγγραφα χρειάζονται. Γενικότερα μαθαίνεις κάποια πράγματα από το μηδέν.
    - Σαν εργαζόμενος
    - Και όλο αυτό σε βοηθάει, είναι αμφοτεροι, βοηθιούνται αμφοτεροι.
    - Ωραία να υπάρχει σωστή πληροφόρηση στον ωφελούμενο ναι γιατί αν δεν έχει σωστή πληροφόρηση ο υπάλληλος δεν δίνει και τη σωστή πληροφορία στον ωφελούμενο
    - Ωραία. Η επόμενη ερώτηση μας σχετικά με τις προκλήσεις και τις δυσκολίες που συναντάτε στην παρούσα θέση εργασίας. Υπάρχουν και αν ναι πως τις αντιμετωπίζουμε;
    - Όποια εργασία έχει να κάνει με οικονομικό βοήθημα θεωρώ ότι έχει την ίδια δυσκολία, δηλαδή αυτό το εξάμηνο κάποιος μπορεί να λάβει κάποιο επίδομα γιατί το δικαιούται, το επόμενο εξάμηνο για το χ, ψ λόγο μπορεί να μην το δικαιούται αυτό δημιουργεί μία ένταση. Την ένταση αυτή πολλές φορές ο ωφελούμενος δεν μπορεί να την καταλάβει γιατί είναι η ανάγκη του μεγάλη για το συγκεκριμένο βοήθημα οπότε έχουμε να αντιμετωπίσουμε και την αμφισβήτηση και την κακή

συμπεριφορά, την απότομη συμπεριφορά και πολλές φορές τις εντάσεις αυτές τις αντιμετωπίζουμε καθημερινά, βασικά, όχι καμιά φορά, καθημερινά. Αυτή είναι η μεγαλύτερη δυσκολία

- Σε σχέση με τους ωφελούμενους, σε σχέση με το αντικείμενο, με τη συνεργασία, το χώρο εργασίας;

- Όχι ο χώρος εργασίας πλέον, ειδικά που έχουμε και διερμηνείς, δεν αντιμετωπίζει τόσο μεγάλη δυσκολία όσο τον πρώτο καιρό που ήμουν στη δουλειά που είχαμε μόνο έναν διερμηνέα... πλέον που έχουμε τρεις είναι πιο εύκολη η δουλειά μας και το άλλο έτσι που δεν είναι δυσκολία είναι οι αλλαγές που γίνονται στα επιδόματα σχετικά με το ποιος το λαμβάνει και ποιος όχι είναι πολύ λίγες. Οπότε έχουμε το χρόνο να τις μελετήσουμε είναι πολύ μικρές διαφορές.

- Ωραία. Άρα μέσα από αυτή την οπτική, την εμπειρία και τη βιωματική που έχετε από τη συγκεκριμένη θέση υπάρχει κάποια πιθανή πρόταση αλλαγής, διαχείρισης ή εξέλιξης την συγκεκριμένης θέσης την οποία εσείς έχετε

- Θα μπορούσαμε να κάνουμε, ίσως, κάποιες μέρες τη βδομάδα να κάνουμε λιγότερα επιδόματα και να επικεντρωνόμαστε στο πως να φτιάξουμε ένα δίκτυο επικοινωνίας με άλλους φορείς και υπηρεσίες, αλλά αυτό είναι λίγο δύσκολο γιατί ο κόσμος είναι πάρα πολύς, οι υπηρεσίες εν τέλει που τέλη που εξυπηρετούν τους ωφελούμενους σχετικά με τα επιδόματα είναι λίγες οπότε είναι λίγο δύσκολο να γίνει, κάπως ουτοπικό ακούγεται το να κάνουμε λιγότερα τα επιδόματα για να φτιάξουμε ένα καλύτερο δίκτυο παροχής υπηρεσιών.

- Άρα για να μπορούσε να δημιουργήσει ένα καλύτερο δίκτυο τι θα ήταν αναγκαίο να γίνει;

- Το σωστό mapping αλλά αυτό θέλει χρόνο δεν γίνεται μέσα σε μία μέρα

- Θέλει χρόνο

- Θέλει άτομα

- Πιθανόν περισσότερο εργατικό δυναμικό

- Ακριβώς έναν ή περισσότερους ανθρώπους ώστε να κάνουν και τις επικοινωνίες και τις δικτύωσης τις κατάλληλες γιατί δεν είναι μόνο παίρνω τηλέφωνο σε μία υπηρεσία για να δω τι παροχές έχει και πως εξυπηρετεί. Πρέπει να πας από κει να το γνωρίσεις τον άλλον να δεις πως δουλεύουνε να καταλάβεις λίγο και το κλίμα της εργασίας τους.

- Άρα δηλαδή να υπάρχει μία διαχείριση και μία διευθέτηση ξεχωριστή κάποιων άλλων εργασιακών καθηκόντων; Να ορίσουμε δηλαδή κάποια άτομα σε άλλες θέσεις;

- Εγώ πιστεύω ότι θα ήταν αυτό βοηθητικό δηλαδή όταν ψάχνω να βρω που γίνονται συνεδρίες ψυχικής πρέπει ο ψυχολόγος για παράδειγμα της υπηρεσίας να πάει να δει από κοντά να γνωρίσει τον συνάδελφό του να δει αν παρέχεται διερμηνεία εκεί πέρα. Είναι πολλά τα θέματα που πρέπει να τα δεις από κοντά όχι από το τηλέφωνο

- Μάλιστα έχετε να προσθέσετε κάτι άλλο; όχι αυτά

- Να σας ευχαριστήσω

- Εγώ σας ευχαριστώ και καλή συνέχεια εύχομαι

- Επίσης.

Συνέντευξη Μ.

- Τέλεια πάμε, λοιπόν να ξεκινήσουμε τις ερωτήσεις μας, η πρώτη ερώτηση είναι που προσδιορίστε το φύλο την ηλικία και το μορφωτικό σας επίπεδο παρακαλώ.

- Γυναίκα, 43 μεταπτυχιακό.

- μεταπτυχιακό πάνω σε τι κομμάτι;

- στον τουρισμό εγώ δούλευα στην ολυμπιακή, έχω τελειώσει γαλλική φιλολογία και ήθελα να κάνω κάτι διαφορετικό και επειδή δούλευα στην ολυμπιακή πήγα προς τα εκεί

- ωραία για τη συγκεκριμένη θέση εργασίας εδώ πέρα τι σας προσέλυσε για να υποβάλετε αίτηση ;

- τα μόρια και το ότι είναι δημόσιο και σταθερότητα όσον αφορά τις πληρωμές γιατί πλέον δεν παίζει αυτό γενικότερα

- Το κομμάτι, το μεταναστευτικό προσφυγικό ήταν καθόλου κριτήριο;

- επάνω σε αυτό τον τομέα έψαχνα ούτως ή άλλως

- για ποιο λόγο;

- γιατί τα τελευταία 11-12 χρόνια δουλεύω πάνω σε αυτό το κομμάτι και μου άρεσε κιόλας αυτό το κομμάτι, μου αρέσει να προσφέρω, έχει να κάνει και η καταγωγ...

- η οποία είναι;
- ο μπαμπάς μου είναι Ιρανός
- Άρα από γαλλική φιλολογία και τουρισμό πήγαμε στο ενδιαφέρον μας πάνω στο ...
- κοίταξε να δεις εγώ έχω να κάνω έμμεσα με το μεταναστευτικό από την Ολυμπιακή που δούλευα δηλαδή έβλεπα το τελευταίο κομμάτι του μεταναστευτικού την προσπάθεια των μεταναστών προσφύγων περισσότερο μεταναστών έτσι; να περάσουνε στην Ευρώπη ωραία την είχα αυτή την εικόνα μάθαινα επειδή με ενδιέφερε τι γίνεται πριν αλλά δεν είχα καμία εικόνα του τι συμβαίνει ώσπου μπήκα στα πρώτα βήματα των μεταναστών δηλαδή με το που μπαίνουν στην Ελλάδα
- Άρα λοιπόν εδώ πέρα ποια είναι ακριβώς η θέση εργασίας σας
- ΠΕ διερμηνέας φαρσί
- Άρα είναι διαμεσολάβηση και βοήθεια στους κοινωνικούς
- ομιλούντες στα άτομα που μιλούν ομιλούν φαρσί θεωρητικά
- Άρα βοηθάτε στην επικοινωνία;
- στην επικοινωνία βέβαια
- διαχείριση;
- όχι ιδιαίτερα. Διαχείριση έχουν τύχει κάποια περιστατικά και ναι επειδή έχω την εμπειρία αυτών των καταστάσεων, τέλος πάντων, ενώ μου έχουν πει ότι γενικότερα σαν διερμηνέας ότι δεν πρέπει να εμπλέκομαι Ε δεν μπορούσα να μην εμπλακώ ωραία ενεπλάκη και ναι
- Άρα όπως λέει και η επόμενη ερώτηση μας σχετίζεται η αποκλίνει από την περιγραφή της εργασίας αυτό που τελικά κάνετε;
- Κοίταξε να δεις όχι, όταν έχει κάποιος στο μυαλό του ΠΕ διερμηνέα ή διαμεσολάβηση θεωρεί ότι υπάρχει ένας όγκος δουλειάς πάνω σε αυτό το κομμάτι εμείς επί της ουσίας είμαστε βοηθητικό προσωπικό ας πούμε για να περάσει η ώρα εγώ κάνω πόρτα, θα με δεις να μιλάω Αγγλικά, Γαλλικά ότι μπορώ ας πούμε
- Ωραία βοηθητικό σε όλο αυτό αλλά δεν συνάδει με το αντικείμενο της εργασίας είναι και κάποια έξτρα πράγματα ;
- δεν υπάρχει όγκος δουλειάς με αυτή την έννοια
- Άρα με βάση αυτό που κάνετε υπάρχει ικανοποίηση για την εργασία και τις αρμοδιότητες;

- όχι γιατί θεωρώ ότι θα μπορούσαν να γίνουν πολύ περισσότερα πράγματα
- όπως;
- θα μπορούσαν να γίνουν πράγματα όσον αφορά την ένταξη πιο πρακτικά γιατί υπάρχουν, γνωρίζουμε πάρα πολύ κόσμο που έχει ξεμείνει που λέω εγώ στην Ελλάδα και δεν μπορεί να ενταχθεί. Οπότε θα μπορούσαν να γίνουν συμβουλευτικές. εύρεση εργασίας....
- από τη δική σας θέση ;
- εννοώ δηλαδή σαν διερμηνέας σαν βοήθεια δηλαδή στην υλοποίηση αυτών από τη στιγμή που δεν έχουνε την επικοινωνία πώς θα μπορούσε να γίνει
- Άρα λοιπόν
- δηλαδή εκμετάλλευση του προσωπικού που έχουμε, με αυτή την έννοια στο λέω
- Α, ΟΚ, άρα όπως είναι και η επόμενη ερώτηση μας ... . Άρα κάτι διαφορετικό που θα μπορούσε να γίνει σε αυτή τη θέση εργασίας;
- αυτό ακριβώς να εκμεταλλευτούν το προσωπικό που έχουμε το οποίο δεν γίνεται αυτή τη στιγμή
- Άρα, ούτως ή άλλως από όσο γνωρίζω και εγώ, είναι διαπολιτισμικός μεσολαβητής που σημαίνει έχει να κάνει και το κομμάτι της υποστήριξης και της επικοινωνίας
- Δηλαδή εγώ σκέψου συμβουλευτική τόσο καιρό που είμαι εδώ που είμαι από το Μάιο έχω κάνει δύο θα μπορούσε να είναι πολύ παραπάνω όχι για να κάνω εγώ κάτι με την έννοια ότι χρειάζεται. Ότι θα μπορούσε να υπάρχει μία επικοινωνία με τις οργανώσεις που λειτουργούν ή υπολειτουργούν γιατί τα άτομα που μένουν είναι πρόσφυγες. Έχουν τα χαρτιά ώστε να γνωρίζουν ότι μπορεί να συμβεί και αυτό να μιλήσουν με έναν κοινωνικό λειτουργό με ένα δικηγόρο γιατί υπάρχουνε θέματα.
- Άρα να διευκολυνθεί με έναν τρόπο ότι έχει να κάνει σαν δραστηριότητα ένταξης
- καταρχάς δεν ξέρουμε καν για τα επιδόματα. Είναι λίγα τα άτομα που γνωρίζουνε το τι θα μπορούσαν να κάνουνε από τη στιγμή που θα φύγουν από το σπίτι που τους παρέχεται και τα λοιπά, κατάλαβες;
- Άρα το κομμάτι των ενταξιακών δράσεων που είναι και η επόμενη ερώτηση μας θεωρείτε ότι είναι αναγκαία η ύπαρξη του;

- πολύ σημαντικό βέβαια Ε βέβαια βέβαια είναι
- για ποιο λόγο;
- για το λόγο αυτό ακριβώς που είπαμε ότι υπάρχουν πάρα πολλά άτομα γιατί κάποια από αυτά δεν μιλάμε για αυτά που έχουν αποφασίσει ότι θα φύγουνε και ούτε καν στο μυαλό τους δεν έχουνε ότι να ενταχθούν, μιλάμε όμως για αυτά που έχουν αποφασίσει ότι θέλουν να μείνουνε και να παρέχουν ότι μπορούνε και ότι γνωρίζουν στη χώρα στην οποία μένουν και θεωρώ ότι είναι πάρα πολύ σημαντικό να γίνει
- Άρα οι δράσεις αυτές βοηθάνε πάρα στην ουσία την ομαλή διαβίωση, κοινωνικοποίηση ;
- Την ένταξη, ναι
- Ωραία
- και αυτό και σε επίπεδο σχολείων θα μπορούσε να γίνει σαν Δήμος δηλαδή θα μπορούσαν να αναλάβει, αυτό. Γιατί εγώ έχω πάει μέσω άλλων οργανώσεων έχω πάει στα σχολεία και έχω δει ότι δεν γίνεται ένταξη των μαθητών ας πούμε που κάποια από αυτά έχουμε δει ότι κάποια μπορούν να προχωρήσουμε και παρόλα αυτά κανένας δεν ασχολείται μαζί τους θα μπορούσε να γίνει ένα πρόγραμμα...του ας πούμε στα σχολεία του δήμου έστω τα κεντρικά
- Άρα λοιπόν εντοπίζουμε ένα κομμάτι ότι υπάρχει η αναγκαιότητα αλλά υπάρχει έλλειψη πάνω σε αυτό
- έλλειψη βέβαια
- Okay
- και πλέον δεν υπάρχουν και οργανώσεις γενικότερα στο να ασχολούνται με το μεταναστευτικό έτσι, περισσότερες οργανώσεις τώρα δουλεύουν με δυο-τρεις διαπολιτισμικούς μεσολαβητές που σημαίνει ότι δεν μπορούν να προσφέρουν κάτι απλά υπάρχουν για υπάρχουν
- Άρα και η επόμενη ερώτηση που έχει να κάνει με τις προκλήσεις και τις δυσκολίες που υπάρχουν μέσα από αυτό ποιες θα λέγατε ότι είναι
- Υπάρχουν και πιο πρακτικές σε μας δηλαδή αυτή τη στιγμή έχουμε μία ακόμη διερμηνέα φαρσί με την οποία η συνεργασία είναι.... δεν υπάρχει
- Άρα μεταξύ προσωπικού;

- κοίταξε να δεις υπάρχει από τη μία πλευρά η νοοτροπία του δημοσίου υπαλλήλου την οποία εγώ δεν μπορώ να τη δεχτώ δεν μπορώ, και από την άλλη όταν έρχονται ας πούμε άτομα υπάρχει αυτός ο διαχωρισμός και υπάρχει μία κόντρα μεταξύ του προσωπικού α εγώ θα πάω να κάνω διερμηνεία, αλλά εγώ δεν μπορώ να κάνω τη διερμηνεία, οπότε ο άνθρωπος δεν καταλαβαίνει δεν μπορώ να επέμβω σε αυτό που κάνεις και ο άνθρωπος φεύγει επί της ουσίας από ένα οργανισμό ο οποίος θα έπρεπε να του παρέχει και δεν του παρέχει αυτό που λέει ότι του παρέχει καταλαβαίνεις;

- Άρα η θέση εργασίας πιο πολύ δυσκολία είναι στο αναμεταξύ; Είναι με τους ωφελούμενους; Είναι με τη διοίκηση ;

- Με τους ωφελούμενους δεν είχα ποτέ... είναι με την οργάνωση και στο πώς βλέπει ο καθένας τη δουλειά

- Okay το βλέπω έχω μία θεσούλα κάνω δύο-τρία πράγματα και σορολόπ έχω μία θέση, πάω αφήνω την τσάντα μου και εξαφανίζομαι; Δηλαδή κάτι τέτοια εμένα με δυσκολεύουν από την πρώτη μέρα που ήρθα ότι υπάρχουν υπάλληλοι ας πούμε που είναι το ωράριο είναι 9-5 ερχόμαστε 10:00 10:30 11:00 που αυτός που έχει επικοινωνία και θέλει να έχει επικοινωνία γιατί έχει μάθει στον να, ναι, να εξυπηρετεί με κάποιο τρόπο δυσκολεύεται.

- Άρα η αντιμετώπιση για αυτό ποια είναι; Πως το διαχειρίζεστε;

- Δεν υπάρχει, απλά λες θα κάνω εγώ αυτό και εντάξει

- επικοινωνεί τη δυσκολία; Υπάρχει περιθώριο;

- και να επικοινωνεί δεν υπάρχει ανταπόκριση.

- όχι, ε;

- καμιά.

- Άρα μέσα από αυτό το κομμάτι; Απλά θα πρέπει να το διαχειριστείς, εσύ προσωπικά, κάνε πως δεν το βλέπεις

- Κατάλαβα

- Εγώ δεν το μπορώ με πιέζει πάρα πολύ αλλά εντάξει

- Άρα λοιπόν εν κατακλείδι και η τελευταία μας ερώτηση που έχει να κάνει με όλο αυτό, την εμπειρία και το κομμάτι της συνεργασίας και τη βοήθειά στους ωφελούμενους και τις ελλείψεις που μπορεί να υπάρχουν, υπάρχει κάποια πρόταση

για αλλαγή για καλύτερη διαχείριση και εξέλιξη της συγκεκριμένης θέσης εργασίας που έχετε;

- Θα χρειαζόταν, αν βέβαια έρθει και η διερμηνέας αραβικών, που είναι μία πολύ μεγάλη έλλειψη θα χρειαζόταν ένας δικός μας συντονιστής
- Συντονιστής των διερμηνέων, ωραία
- Θα ήταν πάρα πολύ, συντονισμός δικός μας δικά μας meetings να προτείνουμε εμείς πράγματα, να μπορούμε να κάνουμε κάτι με αυτή την έννοια
- Άρα για την παρούσα θέση θα μπορούσαμε να πούμε ότι θα ήταν περισσότερα αυτά που θα μπορούσατε να προσφέρετε αλλά δεν υπάρχει περιθώριο να γίνει;
- ναι δεν υπάρχουν οι βλέψεις.
- Δεν έχει σχεδιαστεί κάτι αντίστοιχο;
- και δεν υπάρχουν και τα άτομα πού να γίνει και κάτι ,κατάλαβες, ενώ αν υπήρχε και ένας δικός μας σου συντονιστής ο οποίος έχει και την α εμπειρία, ε, θα ήταν τελείως διαφορετικά τα πράγματα από όλες τις απόψεις και θα μπορούσαμε να προτείνουμε πράγματα και θα μπορούσαμε να παρέμβουμε διαφορετικά, θα μπορούσε να γίνεται μία σωστή αξιολόγηση, διάφορα πράγματα ναι
- Άρα εντοπίζεται το θέμα....
- δηλαδή δεν θα ήμασταν βοηθητικοί θα μπορούσαμε να κάνουμε κάτι κατάλαβες σου λέω ;
- Άρα τα θέματα εντοπίζονται στην οργάνωση; στο προσωπικό; στο ελλιπές προσωπικό; στη διάθεση που μπορεί να υπάρχει;
- Οργάνωση ... έλλειψη προσωπικού δεν νομίζω
- είπαμε για τον διερμηνέα τον αραβόφωνο
- α ναι στα αραβικά ναι θα βοηθούσε δηλαδή κάποιιο άτομο παραπάνω γιατί έρχονταν αραβόφωνοι και δεν υπάρχει διερμηνέας αυτή τη στιγμή όπως υπάρχουν και γαλλόφωνοι που εντάζει αυτό το καλύπτουμε εμείς κάπως
- Συμπληρωματικά
- Αλλά από την άλλη μπορεί να γυρίσει κάποιος και να και να μου έχει πει εφόσον δεν είσαι εκεί διερμηνέας γαλλικών ας πούμε, γιατί το κάνεις ; Άλλο που και να το κάνεις και να μην το κάνεις δεν φαίνεται. Δηλαδή εγώ δεν έχω αυτά τα κομπλεξικά βέβαια, αλλά θα μπορούσε κάποιος να μου πει από τη στιγμή που θα είσαι διερμηνέας γαλλικών γιατί ανακατεύεσαι ; κατάλαβες;

- Μάλιστα ωραία σας ευχαριστώ πολύ να είστε καλά και ευχαριστώ για το χρόνο σας.